

# POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK



1 9 3 6

**POLSKIE  
KOPALNIE SKARBOWE**

**NA GÓRNYM ŚLĄSKU**

SPÓŁKA DZIERŻAWNA  
SPÓŁKA AKCYJNA  
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES  
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS  
EN HAUTE-SILÉSIE.



**CHORZÓW I G. ŚL.**

RYNEK, L. 915

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU

Z KOPALNÍ „KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW”

ADR. TELEGR. SKARBOFERME CHORZÓW

# ZJEDNOCZONE FABRYKI ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH W MOŚCICACH I W CHORZOWIE

produkują i polecają pierwszorzędnej jakości nawozy azotowe:



**A Z O T N I A K  
S A L E T R Ę  
W A P N I O W ą  
(G R A N U L O W A N ą)**

**S A L E T R Z A K  
S I A R C Z A N A M O N U**

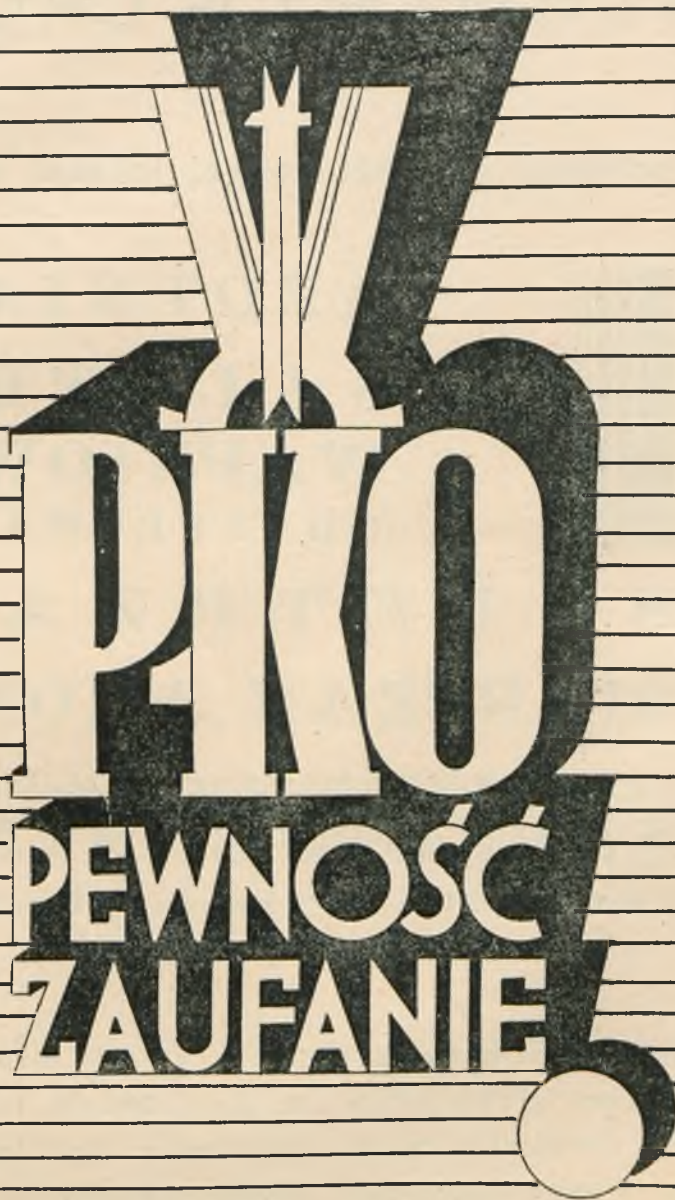
**i wysokowartościowy nawóz fosforowy**

**S U P E R T O M A S Y N Ę**

**o zawartości 16% i 30% kwasu fosforowego**

oraz produkty chemiczne: amoniak skroplony, azotyn sodowy, karbid, kwas azo-  
towy, saletrę amonową, saletrę sodową, saletrę potasową, salmiak, węglan amonu,  
wodę amoniakalną chemicznie czystą, chlor ciekły, ług bielący (podchloryn sodo-  
wy), chlorobenzol (monochlorobenzol), paradwuchlorobenzol, ortodwuchlorobenzol,  
--- --- --- sodę kaustyczną, wapno chlorowe, azot, tlen, wodór. --- --- ---

WSZELKICH INFORMACYJ UDZIELA **W CHORZOWIE**  
BIURO SPRZEDAŻY Z. F. Z. A.



**PKO**

**PEWNOŚĆ  
ZAUFIANIE**

# POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU  
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

## TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
ZWYŻKA CEN — K. SOKOŁOWSKI . . . . .	1281	PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM . . . . .	1304
PROBLEM WYMIANY ROLNICZEJ — E. IWASZKIEWICZ	1283	<b>KRONIKA TYGODNIOWA:</b>	
KARTELE W POLSKIM PRZEMYSŁE PRZETWÓR- CZYM — M. SŁOWIKOWSKI . . . . .	1287	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ . . . . .	1305
<b>KRONIKA GOSPODARCZA:</b>		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1305
<b>GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ:</b>		<b>SKARBOWOŚĆ I FINANSE:</b>	
GÓRNICTWO WĘGLOWE . . . . .	1292	„Dzień oszczędności“	
HUTNICTWO . . . . .	1292	PIENIĄDZ I KREDYT . . . . .	1306
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY . . . . .	1295	Rozwój oszczędności — J. Czadankiewicz	
RZEMIOSŁO . . . . .	1297	Wewnętrzne pożyczki obligacyjne — M. Popławski	
Bezprocentowe kasy dla rzemiosła chrześcijańskiego—Wł. Gindrich		RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH . . . . .	1313
<b>HANDEL:</b>		Z BANKU POLSKIEGO . . . . .	1314
TRAKTATY I KONWENCJE . . . . .	1298	<b>PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:</b>	
Polityczno-traktatowa sytuacja Polski — X.		CENY, CŁA I KONTYNGENTY NA TŁE DEWA- LUACJI — WLD. PT. . . . .	1315
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE . . . . .	1299	<b>KRONIKA ZAGRANICZNA:</b>	
RYNEK AKCYJNY . . . . .	1299	HOLANDIA . . . . .	1318
<b>CŁO ORAZ REGLAMENTACJA</b> . . . . .	1300	CZECHOSŁOWACJA . . . . .	1318
Zniżki celne i zwolnienia od cła — Andrzej Zawistowski		JUGOSŁAWIA . . . . .	1319
<b>KOMUNIKACJA I TRANSPORT</b> . . . . .	1302	LOTWA . . . . .	1319
Dewaluacja waluty szwajcarskiej i czechosłowackiej — a taryfy towarowe — J. Czempirski		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH . . . . .	1320
<b>ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE</b> . . . . .	1304	<b>BIBLIOGRAFIA</b> . . . . .	1320

## ZWYŻKA CEN

W CIĄGU ostatnich kilku tygodni przeżyliśmy silne perturbacje na rynku wewnętrznym. Ceny szeregu artykułów poszły to mocniej to słabiej do góry, gdzieniegdzie ujawnił się w sprzedaży brak niektórych towarów, tu i ówdzie normalny obrót handlowy uległ zakłóceniu.

Ustalmy przede wszystkim kilka najbardziej charakterystycznych liczb i faktów. Na czoło, niewątpliwie, wysunie się wyżka cen zbożowych. Ceny te już od dłuższego czasu utrzymywały się na poziomie stosunkowo wysokim, czego dowodem, że za 1 q pszenicy płacono na giełdzie warszawskiej przeciętnie od stycznia do sierpnia b. r. włącznie zł 21·6, gdy w takim samym okresie ub. r.—zł 17·3; dla żyta na tejże giełdzie otrzymamy odpowiednio — zł 13·8 i zł 13·2. Silny wzrost ceny pszenicy—silniej-

szy, aniżeli odnośnie cen żyta—był skutkiem słabszych zbiorów tego artykułu w 1935 r. w porównaniu z 1934 r. We wrześniu ceny zbóż poczęły zwiększać gwałtowniej (na giełdzie warszawskiej cena 1 q pszenicy z zł 22·1 w sierpniu podniosła się do zł 23·2 we wrześniu, cena 1 q żyta—z zł 14·4 do zł 15·7), w październiku zaś byliśmy świadkami, że doszły one do poziomu (pszenica zł 28, żyto zł 19·5 za 1 q), nienotowanego od lat 3 (żyto), a nawet 5 (pszenica). Równoległe zwyżkowały inne ziemiopłody, podobnie ich przetwory oraz wyroby z nich. Tak np. za 1 q mąki żytniej płacono na giełdzie warszawskiej: z końcem lipca i sierpnia zł 24, z końcem września zł 25·6, a w połowie października zł 29, w tym samym stopniu podrożały kasze, groch, otręby itd. W konsekwencji poczęły drożeć artykuły

spożywcze w detalu; tak więc w Warszawie cena chleba żytniego pyłowego z gr 30 za 1 kg w I tygodniu września podniosła się do gr 32 w I tygodniu października, mąki pszennej—z gr 45 do gr 48, kasy jęczmiennej z gr 31 na gr 36 itp.

Poza ziemiopłodami i produktami ich przemiału czy wypieku zaczęły iść w górę—jeśli chodzi o ceny—i inne artykuły powszedniego użytku. Zwyżki te były jednak niewielkie, zwłaszcza w hurcie; w detalu dała się zaobserwować nieco większa zwyżka cen. Tak np. masło podróżowało na rynku warszawskim z zł 2.74 (I tydzień września) do zł 2.83 (I tydzień października) za 1 kg, jaja—z gr 7 na gr 9 za sztukę, mięso wołowe—z zł 1.45 na zł 1.50 za 1 kg itd., przy jednoczesnej, co prawda, niższej cenie mleka (z gr 25 na gr 23 za 1 l), mięsa wieprzowego (z zł 1.45 na zł 1.40), słoniny (z zł 1.49 na zł 1.45) itd.

W dziedzinie artykułów przemysłowych zwyżka cen miała ostatnio miejsce w stopniu nieznacznym. Drzewo (kłody tartaczne, budowlane, deski itp.) podróżowało od sierpnia do września o maksimum 3%, bawełna amerykańska o 6%, len krajowy o 11%, skóry surowe o maksimum 5%. W rezultacie wskaźnik cen artykułów przemysłowych, wynoszący w okresie styczeń—sierpień b. r. przeciętnie 56.2, a w sierpniu—57.3, podniósł się we wrześniu do 57.5, podczas gdy dla cen żywności i używek otrzymany odpowiednio: 49.7, 50.3 i 51.6, a dla cen krajowych artykułów rolnych: 44.2, 45.0 i 46.4. Aczkolwiek różnice są nieznaczne, stwierdzić można, iż ceny płodów rolnych podniosły się w stopniu większym aniżeli ceny artykułów przemysłowych. Zjawisko takie nosi popularnie nazwę „zamykania się nożyc”.

Co spowodowało umiarkowaną we wrześniu, gwałtowniejszą zaś w październiku zwyżkę cen, przede wszystkim cen artykułów pierwszej czy powszechnej potrzeby? Odpowiedzi na to pytanie musi być kilka, w grę bowiem wchodzi przyczyny tak dobrze koniunkturalne, jak i strukturalne, tak sezonowe, jak i specjalne.

Zwyżka cen płodów rolnych i ich pochodnych jest w gruncie rzeczy zjawiskiem głównie koniunkturalnym i sezonowym. Przywykliśmy, co prawda, do tego, że na jesieni rolnik otrzymuje mniej niż na wiosnę, gdyż płatności rat i podatków zmuszają go do wzmoczonej podaży, ale nie powinniśmy zapominać, że od 2 lat prowadzona jest akcja w kierunku zdjęcia z rolnika tego przymusu, dzięki czemu (tutaj wchodzimy w zakres zjawisk strukturalnych) tak w ub. r., jak i w b. r. rolnik nie miał nad sobą „miecza Damoklesa” i mógł zmniejszyć swą podaż. Nie znaczy to bynajmniej, że rolnik w ogóle może wstrzymać się z zaofiarowaniem swego towaru, lecz że może ofiarować swój towar powolniej, stopniowo itp. Jeżeli się przy tym uwzględni, że warunki atmosferyczne we wrześniu—październiku b. r. utrudniały rolnikowi normalną (w sensie zamierzeń morytoryjnych) podaż płodów swego gospodarstwa, to nic dziwnego, że ceny tych płodów musiały pójść w górę. Ponadto zaś działał fakt, któremu nikt nie odmówi doniosłego wpływu na poziom polskich cen ziemiopłodów, a mianowicie zwyżka cen ziemiopłodów za granicą. Pszenica kanadyjska (Manitoba) podróżowała (w okresie od września 1935 r. do sierpnia 1936 r.) z 90½ na 101 centów za 60 lb w Winnipeggu wzgl. z RM 9.86 na RM 11.53 za 100 kg w Hamburgu; żyto La Plata cif Hamburg podróżowało

z RM 4.91 na RM 6.36 za 100 kg, w Winnipeggu zaś—z 40½ na 66½ centów za 56 lb. Tak silna zwyżka cen zbóż zamorskich, wywołana—jak wiemy—nieurodzajem tegorocznym w Ameryce i słabymi urodzajami w Europie Zachodniej, nie mogła nie wywrzeć swego wpływu na zwyżkę cen naszych ziemiopłodów.

W zakresie innych—poza ziemiopłodami—artykułów przyczyny zwyżki cen były nieco inne. Przede wszystkim w całym szeregu artykułów (wymienimy: mleko, masło, mięso i tłuszcze) ceny wrześniowe i z pierwszego tygodnia października b. r. były niższe od cen zeszłorocznych z tego samego okresu. Po wtóre wahania cen np. żywca, mięsa i wyrobów mięsnych (także i wędliniarskich) są na obszarze ostatnich kilku lat ścisłym odpowiednikiem sezonowych wahań podaży, dzięki czemu w bydło rogatym i cielętach oraz nierogaciznie najwyższe ceny obserwujemy w lecie, kiedy podaż jest mniejsza, po czym, gdy podaż się stopniowo zwiększa, ceny muszą ulec obniżeniu. Po trzecie—w artykułach, uzależnionych od importu, koszty reglamentacji<sup>1)</sup> tego ostatniego musiały się odbić na zwyżce ich cen; wskaźnik cen surowców i półfabrykatów przemysłowych, uzależnionych od zagranicy, a wynoszący w okresie styczeń—sierpień b. r. 45.2, podniósł się w sierpniu do 45.9, a we wrześniu—do 46.5; jest to równoległe dowód wzrostu cen tych artykułów na rynkach zagranicznych. Po czwarte—podrożenie, dajmy na to, drzewa wynikało ze zwyżkowej tendencji cen tego artykułu na rynkach zagranicznych, Polska zaś jest poważnym jego eksporterem. Po piąte w takich artykułach, jak np. cegła, działają przyczyny specjalne; skoro mowa o cegle, na silną jej zwyżkę wpłynął niezwykle intensywny tegoroczny ruch budowlany (podniecany m. in. przez ulgi podatkowe), którego najwyższe nasilenie normalnym polskim zwyczajem przypada nie na wiosnę, jakby się pozornie zdawało, lecz właśnie na miesiące jesienne.

Na tło nakreślonych powyżej zjawisk, których zasadniczą cechą—bez względu na ich intensywność—był normalny, przede wszystkim koniunkturalny i sezonowy, a przy tym powolny i nieznaczny wzrost cen, padły w październiku b. r. zjawiska zupełnie odrębne, które omawianej zwyżce cen nadały charakter zgoła odmienny od posiadanego przez nie poprzednio (do września włącznie). Mamy tutaj na myśli swego rodzaju psychozę, jaka ogarnęła spożywców (w szerokim sensie tego wyrazu) i część wytwórców na wiadomość o dewaluacji szeregu złotych—w tym kilku, zdawałoby się, niezmiennych—walut europejskich. Przeciętny polski „man of street”, obawiając się (bez słusznego po temu powodu), że złoty podzieli los franka szwajcarskiego lub guldena holenderskiego, postanowił zabezpieczyć się przed stratami, jakie przynosi posiadanie zdevaluowanego pieniądza. Spożywca, posiadając gotówkę, zapragnął zamienić ją na towar, o którym mógł w tych warunkach przypuszczać, że przędzie, czy później podrożeje (nieuniknione, w jego rozumieniu, skutki dewaluacji), a wytwórca—z analogicznych powodów—uznał za szkodliwe dla siebie wypuszczenie towaru z rąk

<sup>1)</sup> Oprócz kosztów bezpośrednich wchodzi tutaj w grę koszty np. transakcyjnych wiązanych, jako też skutki zbytniego rozdrobienia, nierównomierności i niepewności przydziałów inwentur.

własnych wzamian za ew. zdevaluowane (w jego mniemaniu) złote. Rozumowanie obydwóch stron oparte było na założeniu, że złoty nie „wytrzyma”, bo „wytrzymać” nie może (lub—jak dodawali niektórzy—nie powinien...). „Rebus sic stantibus” należało się spodziewać zwwyżki cen poza-koniunkturalnej i poza-sezonnej, wywołanej po prostu zakłóceniem wzgl. zbyt nagłym zwichnięciem stosunku podaży do popytu. Skoro popyt na towary wzrósł, podaż (rolnicza) zmalała, cena musiała zwyczajnie, i to w stopniu o wiele silniejszym, gdyby ten wzrost resp. spadek miał miejsce tylko po jednej stronie przy stabilizacji stosunków po stronie drugiej.

Na tym tle pojawiło się zjawisko, noszące popularnie nazwę „spekulacji”. Objawiała się ona zarówno w nagłym skoku cen (tak np. we Lwowie detaliści podnieśli ceny o ok. 30%), jak i w ukryciu towaru, wywołując tu i tam represje administracyjne, zgodne z istniejącymi w tej mierze przepisami. Zaobserwowano również charakterystyczne dla omawianych spraw zjawisko podrożenia lokali w nowo-wybudowanych domach w Warszawie, i to pomimo wyjątkowo intensywnego ruchu budowlanego, gdyż lokatorzy—w obawie o spadek waluty—dążyli do zawarcia kontraktów dłuższych, niekiedy nawet 3-letnich, chociażby za cenę wyższych stawek komornego. Niewątpliwie jednak spekulacja ta była prostym i bezpośrednim skutkiem wmieszania się czynnika nerwowości do procesów czysto gospodarczych. Jeżeli bowiem ceny futer, artykułu zatem niezupełnie pierwszej potrzeby, podskoczyły nieomal o 100%, to tylko dlatego, że gwałtowna chęć ucieczki od złotego, połączona z nieodpowiadającym takim popytowi stanem podaży, musiała doprowadzić do zwwyżki cen nawet większej od wzrostu popytu.

Jest przecież rzeczą jasną i zrozumiałą, że ani produkcja krajowa, ani import nie mogły z dnia na dzień przystosować się do gwałtownego wzrostu popytu, a handel z okresu deflacji wyszedł z nader skromnymi запасami. Ukrycie towaru mogło więc również dobrze oznaczać spekulacyjne schowanie go w oczekiwaniu na dalszą zwwyżkę ceny (wchodzi tu zresztą w grę moment „odkupienia się” przy zwykłej tendencji cen), jak i—wyczerpanie się zapasu. Wiadomo zaś, że w społeczeństwie nerwowym, bojaźliwym i mało dyscyplinowanym każdy brak towaru i każda, nawet najmniejsza, zwyczajka ceny mogły być pożytywane za sygnał dalszych trudności rynkowych i za zachętę do kupna, kupna natychmiast, kupna—niekiedy—nawet za wszelką cenę. Psychoza spożywcy, połączona częstokroć ze „spekulacyjnym” nastawieniem wytwórcy<sup>1)</sup>, musiała automatycznie pod-

bijać ceny, co by w konsekwencji doprowadzić mogło do zachwiania się złotego, którego dewaluacja (przez Rząd kategorycznie odrzucona) miała być w ten sposób niejako zdyskontowana z góry.

Należy przeto ustosunkować się pozytywnie do zarządzeń Pana Premiera i Ministra Spraw Wewnętrznych, gdyż zmierzały one—poprzez ostrzejsze pociągnięcia przeciw zwyczajce cen u detalisty—do uspokojenia psychiki nabywcy (posiadacza gotówki), tzn. do czynienia przezeń zakupów tylko na miarę codziennych, a nie nadzwyczajnych potrzeb. Skoro Rząd stanął na stanowisku, że nie istnieją żadne potrzeby ani konieczności dewaluacji złotego, i że nastąpić ona nie powinna, jasne było, że zwyczajka cen jest niepotrzebna i szkodliwa.

Niepokój „dewaluacyjny”, podobny skąd inąd do nastrojów z kwietnia b. r. (tylko, że wówczas uciekano od pieniądza do złota, a obecnie — do towarów i nieruchomości), odegrał mimo woli i w pewnym tylko zakresie rolę nader korzystną—rolę „Ankurbelung der Wirtschaft”. Środki, wycofane w swoim czasie z obiegu, nie poszły na dalszą tezauryzację (w złocie), lecz wróciły do obrotu w formie wzmoczonego popytu. Wzrost cen zachęcił z kolei produkcję, i oto jesteśmy świadkami, że w całym szeregu branż notuje się dzisiaj silne tempo wzrostu zatrudnienia, zdarzają się zaś wypadki, że fabryki nie mogą podołać zamówieniom. Intensywność ruchu budowlanego również jest tego objawem. Zapewne, po uspokojeniu się rynku, które następuje, zatrudnienie w fabrykach i ruch budowlany ulegną osłabieniu, nie będzie ono jednak zbyt silne, przeciwnie—liczyć się należy z tym, że przełamana została dotychczasowa bierność prywatnego dysponenta kapitału.

Co się zaś tyczy cen, to bez wątpienia w interesie gospodarstwa narodowego leży zarówno umiarkowanie, jak przede wszystkim powolniejszy od światowego, nacechowany spokojem i płynący jedynie z poprawy koniunkturalnej, ich wzrost. Rolą natomiast Państwa jest powściągać tylko zbyt wybujały „temperament” zwyczajkowy, grożący powikłaniami na rynku; rolę zaś samorządu gospodarczego i organizacji branżowych jest oddziaływać na wytwórców i kupców w kierunku usprawnienia produkcji i wymiany oraz prowadzić akcję uświadamiająco-wychowawczą we wspólnym celu wytworzenia zdrowych, mocnych rąk w handlu i przemyśle.

I polityka Państwa i działalność samorządu czy związków branżowych muszą mieć na oku podniesienie jakości obrotu i jego stałe usprawnianie; da to się osiągnąć zwłaszcza poprzez rozwój nowoczesnych form wymiany.

K. Sokołowski

## PROBLEM WYMIANY ROLNICZEJ

**N**IE WIEM, czy jakakolwiek dziedzina pracy gospodarczej w Polsce jest w takim stopniu atakowana jak handel. Jest on wciśnięty pomiędzy produkcję i konsumpcję, w głębokim przekonaniu

większości obywateli jest intruzem, w wielkim ulu społecznym uchodzi raczej za trutnia. Nikomu nie przyjdzie na myśl w razie otrzymania niewłaściwego towaru powiedzieć parę cierpkich słów pod adre-

<sup>1)</sup> Wstrzymywanie się rolników z podażą zboża (październik b. r.) w oczekiwaniu na dalszą zwwyżkę jego ceny (czy to w wyniku wzrostu eksportu po rosnących cenach, czy to w wyniku spodziewanej i, niekiedy, upragnionej dewaluacji złotego) nosi również znamiona „spekulacji”, której rolnik i w normalnych warunkach chętnie się oddaje, przetrzymując zboże w nadziei (często płonnej) otrzymania cen jeszcze wyższych.

sem producenta—zawsze je usłyszy kupiec. Konsument, płacący wysoką cenę za nabywany towar, widzi przyczynę drożyzny w handlu, producent, otrzymujący niższą cenę za swój produkt, gotów jest uważać kupca za ... złodzieja. Koszty wymiany przyzwyczailiśmy się traktować jako zło konieczne, opłacane systemem składowym przez producenta i konsumenta. Nie tak odległe są czasy pełnej popularności hasła usunięcia pośrednictwa handlowego, hasła bezpośredniego stosunku pomiędzy producentem i konsumentem.

Faktem jest, że w zakresie wymiany towarowej mamy bardzo dużo do naprawienia, nawet ściślej mówiąc—do budowy od nowa. Aby jednak te prace postawić należycie—musimy sobie wyraźnie uprzytomnić, jakie miejsce przypada wymianie w całości kształcie naszych problemów ekonomicznych, określić zadania i rolę handlu w życiu gospodarczym kraju.

Produkcja współczesna—rolnicza, przemysłowa czy rzemieślnicza—jest produkcją dla rynku, na zbyt. Produkt, nie mający zbytu, przestaje być towarem, traci wartość wymienną, jest w większości wypadków bezcelowym uwięzieniem kapitału. Zobaczmy zatem, jak w tych warunkach kształtuje się stosunek wymiany do produkcji. Otóż, pierwszym zadaniem wymiany jest znalezienie rynku zbytu, czyli w istocie rzeczy stworzenie celowości produkcji. Zadaniem producenta jest wytworzenie produktów i przygotowanie ich do wymiany. Zrzucając z siebie zbyt, ma on możliwość skoncentrowania swego wysiłku i wiedzy na samej produkcji. Wchodzimy tu zatem w dziedziny celowego podziału pracy. Z zasady prawie produkujemy obecnie na skład. Warunki przyrodnicze tworzą z produkcji rolniczej typowy przykład wytwórczości sezonowej. Zadaniem wymiany jest dystrybucja nie tylko w przestrzeni, ale i w czasie. Dzięki temu producent nie czeka na upłynięcie swych wkładów od czasu wyprodukowania do momentu konsumpcji produktu, a wycofuje je w chwili oddania towaru w ręce pośrednika. Wymiana zatem działa na przyspieszenie obrotu kapitałów.

Z przedstawionego wyżej ustroju wynika, że producent nie tkwi na rynku, nie ma on w większości wypadków bezpośredniego kontaktu z konsumentem. Produkcja jednak wymaga, aby znał on dokładnie potrzeby i wymagania konsumenta. Osiągamy to dzisiaj dzięki usługom aparatu wymiany. Na tej właśnie drodze chłop polski wie, jaką ma hodować świnię, aby zaspokoić potrzeby smakosza londyńskiego. Nie-sporną jest rzeczą, iż wykonanie omówionych wyżej zadań wymiany pozostaje w stosunku prostym do stopnia jej sprawności i wewnętrznej organizacji.

Nie mniej odpowiedzialna rola przypada wymianie w zakresie warunków należytego wykorzystania przyrodniczych zdolności produkcyjnych poszczególnych okręgów kraju. To samo zjawisko występuje również w stosunkach pomiędzy poszczególnymi krajami. Często dzięki wymianie produkt, prawie bezwartościowy we własnym okręgu produkcji, nabiera znacznie wyższej wartości po przeniesieniu go na właściwy rynek zbytu. Można zatem twierdzić, że wymiana poza dystrybucją towarów przyczynia się do tworzenia nowych wartości—na drodze stworzenia dla danego produktu należytej wartości wymiennej.

Warunki etnograficzne, społeczne, sanitarne i obrony kraju tworzą z aprowizacji jeden z trudniejszych

problemów nowoczesnego państwa. Musimy sobie uprzytomnić, iż kwestia aprowizacji jest dzisiaj w równym stopniu kwestią produkcji jak i wymiany. Od produkcji żądamy dostarczenia dostatecznej ilości artykułów. Wymiana musi usunąć różnice pomiędzy miejscem i czasem produkcji i konsumpcji. Musi równomiernie pokryć zapotrzebowania aprowizacyjne kraju—niezależnie od miejsca i czasu produkcji poszczególnych artykułów. Znaną jest rzeczą, że bez odpowiedniej organizacji wymiany nie zapewnimy konsumentowi odpowiedniej jakości produktu, jak również nie będziemy w stanie opanować sprawy rezerw aprowizacyjnych.

Równoległe do możliwości wymiany dóbr obserwujemy ewolucję powszechnego miernika wartości, jakim jest pieniądz. Wykładnikiem zaś tej wartości jest cena. Zrozumiałymi stają się zasięg i znaczenie wymiany w dzisiejszych warunkach gospodarczych, gdy uprzytomnimy sobie, że ruch cen odgrywa podstawową rolę we wszystkich krajach podczas dyskusji nad utrzymaniem i poprawieniem stopy życiowej. Z uwagi na ramy artykułu nie mogę wdawać się w szczegółowe rozważania nad rolą i znaczeniem wymiany z punktu widzenia innych nie mniej ważnych momentów, jak np. kwestii stworzenia nowych działów pracy, kwestii dochodów skarbu państwa i t. d.

Zdaję sobie sprawę z ogólnikowego charakteru przytoczonych wyżej uwag. Poruszają one jednak kwestie jasne i niesporne. Chodzi o to, aby w podejściu do prac nad usprawnieniem naszej wymiany towarowej, nie traktować ich jako spraw peryferyjnych, aby przywiązywane im znaczenie i rozmiary kładzionego trudu równe były ciężarowi gatunkowemu, jaki problem wymiany posiada w całości kształcie naszego życia gospodarczego.

W dalszych swoich rozważaniach zwięźam temat: a) do zagadnień wymiany towarowej na rynku wewnętrznym, b) i w tych ramach tylko do obrotu artykułami produkcji rolniczej.

Nie od rzeczy będzie zwrócenie uwagi na istniejącą dysproporcję pomiędzy nasileniem prac i opieki nad zagadnieniem organizacji obrotu towarowego zagranicznego i wewnętrznego. Nie mam bynajmniej zamiaru umniejszać znaczenia obrotu zagranicznego. Istniejący stan rzeczy wydaje mi się jednak jednostronnym podejściem do problemu wymiany. Organizacja rynku wewnętrznego jest z jednej strony naturalną podstawą do rozwoju ekspansji zagranicznej, z drugiej—obroną przed penetracją towarów zagranicznych na naszym rynku.

Biorąc rzecz pod kątem widzenia rozmiarów obrotów wewnętrznych, mają one dla naszej produkcji krajowej podstawowe znaczenie. Z obliczeń Związku Izby i Organizacji Rolniczych R. P. wynika, iż w latach 1928 ÷ 1933 ulokowano na rynku wewnętrznym 93·5% rocznej podaży pszenicy, 78·7% — żyta, 55·6%—jęczmienia i 92·5%—owsa. W roku gospodarczym 1932/33 ulokowano na rynku wewnętrznym 98·5% podaży bydła rogatego, 73·3%—trzody chlewnej, 97·7%—drobiu, 78·7%—owiec. Wartość produktów rolnych, lokowanych co roku na naszym rynku wewnętrznym, sięga olbrzymich sum. Dla ilustracji nadmienię, iż wartość obrotów na samym tylko rynku mięsnym wynosi ok. zł 4 mild. Przy sumach tych każde usprawnienie wymiany—czy to w sensie obniżenia kosztów pośrednictwa, czy inten-



syfikacji obrotów, lub usunięcia marnotrawstwa towaru i pracy—może mieć istotnie poważne znaczenie dla całokształtu życia gospodarczego.

Nadmieniłem wyżej, iż w zakresie obrotu towarowego, zwłaszcza na naszym rynku wewnętrznym, mamy dużo do naprawienia. Program tych prac rozpada się w moim rozumieniu na następujące zagadnienia:

- 1) organizacji podaży artykułów rolnych,
- 2) uporządkowania warunków, w jakich odbywa się obrót na naszym rynku wewnętrznym, oraz stworzenie nowoczesnych form obrotu, jako podstawy dla rozwoju zdrowego aparatu pośrednictwa,
- 3) organizacji finansowania obrotu,
- 4) organizacji transportu,
- 5) technicznego wyposażenia aparatu pośrednictwa,
- 6) stworzenia racjonalnych zasad polityki handlu wewnętrznego,
- 7) podniesienia fachowego przygotowania elementu, zatrudnionego w handlu.

W artykule niniejszym omówię jedynie organizację podaży rolniczej. Na wstępie pragnę podkreślić dwa odmienne procesy, kształtujące strukturę produkcji przemysłowej i rolnej.

Rozwój produkcji przemysłowej prowadził od dużej ilości małych warsztatów wytwórczych do małej ilości dużych fabryk. Jest to tak charakterystyczna dla ustroju kapitalistycznego tendencja do koncentracji produkcji przemysłowej. W produkcji rolnej stosunki układały się i układają w krańcowo różny sposób. Bieg życia w rolnictwie prowadzi nieuchronnie do rozdrabniania się warsztatów produkcyjnych. W pracach nad organizacją podaży artykułów rolniczych nie możemy poruszyć faktów pomijając. W polskich warunkach kwestia ta ma specjalne znaczenie. Nasza struktura agrarna stawia nas przy organizacji podaży rolniczej w wyjątkowo złej sytuacji w porównaniu do większości państw europejskich. Pamiętajmy, że blisko połowę ogólnej ilości gospodarstw rolnych stanowią w Polsce warsztaty o powierzchni  $2 \div 5$  ha. Przy takim rozdrobieniu produkcji niezmiernie jaskrawo występują wszystkie ujemne skutki niezorganizowanego wejścia rolnika na rynek.

W obserwacji dzisiejszego stanu podaży rolniczej rzucają się w oczy trzy najbardziej charakterystyczne momenty: 1) nadmierne rozdrobnienie podaży rolniczej, 2) brak rynkowego przygotowania towarów rolniczych, wyrzucanych na rynek, 3) niezmiernie silne wahania sezonowe podaży poszczególnych artykułów rolniczych.

Dla ilustracji stopnia rozdrobnienia podaży rolniczej nie potrzebuję sięgać do liczb statystycznych. Wystarczy prosta obserwacja na pierwszym lepszym rynku. Przy sprzedaży bydła rogatego lub trzody chlewnej prawie z reguły rolnik nie dysponuje więcej niż jedną, dwiema sztukami żywca. Najbardziej typową ilością jaj w bezpośredniej podaży rolnika jest dziesięć. Dane Instytutu Puławskiego wykazują, iż najczęściej spotykaną ilością zboża sprzedawaną jednorazowo przez drobne gospodarstwo wiejskie jest  $50 \div 100$  kg. Partie zboża  $2 \div 5$  q występują rzadko, tylko w gospodarstwach, mających większe nadwyżki na sprzedaż. Przedstawione rozdrobnienie podaży rolniczej, wywiera niezmiernie głęboki wpływ na stan organizacji handlu artykułami rolniczymi, na poziom kosztów obrotu, na możliwości modernizacji i usprawnienia wymiany płodami rolnymi. Rozdrobnienie po-

daży rolniczej wiąże się mocno i z kwestią rynkowego przygotowania towaru. Przygotowanie to w ogólnym pojęciu polega: na klasyfikacji towaru, oczyszczeniu, segregacji, stworzeniu pewnych określonych norm (świadomie pomijam pojęcie standartów); w pogłębianym sensie na dozowaniu towaru (oznaczeniu określonej jednostki miarowej), wreszcie na znakowaniu. Jasną jest rzeczą, iż rozporządzając nikłą partią towaru, z konieczności niejednorodnego gatunku i jakości, rolnik nie jest w stanie tych wszystkich czynności wykonać. Wykonuje je dzisiaj olbrzymi liczebnie aparat drobnego skupu, który ma właściwie bardzo niewiele wspólnego z czynnościami normalnego aparatu dystrybucyjnego. Zadaniem tego aparatu skupu jest koncentracja rozdrobnionej podaży produktów rolnych, częściowo spełnienie funkcji, związanych z rynkowym przygotowaniem towarów, i oddanie zebranych produktów w ręce hurtownika. W ten sposób struktura naszego obrotu rolniczego składa się z dwóch wachlarzy. Dolny spełnia te czynności, które są obowiązkiem zorganizowanej podaży, górny, poczynając od hurtownika, mieszczącego się między tymi dwoma wachlarzami—istotne czynności dystrybucyjne.

Przechodzę do trzeciego ze wspomnianych wyżej charakterystycznych momentów obecnej organizacji podaży rolniczej, a mianowicie nadmiernych jej wahań sezonowych.

Sezonowość podaży rolniczej tkwi w samym charakterze produkcji rolnej. Racjonalna jednak wymiana płodami rolnymi wymaga zorganizowanego przeciwdziałania temu zjawisku w sensie stworzenia warunków do równomiernego rozłożenia podaży w ramach roku.

Nadmierne nasilenia podaży rolniczej w poszczególnych okresach roku mają specjalnie ujemny wpływ na stan naszego rynku i organizację wymiany, a to z uwagi na dotkliwy brak urządzeń technicznych, pozwalających na magazynowanie nadwyżek wyrzucanego na rynek towaru. Dla ilustracji amplitudy wahań podaży w ramach roku nadmienię, iż w takich artykułach, jak: ryby, owoce, warzywa,  $60 \div 80\%$  rocznej podaży koncentruje się na odcinku  $2 \div 3$  miesięcy. W pozostałych miesiącach podaż w wielu wypadkach nie pokrywa normalnego zapotrzebowania. Wahania podaży zboża oświetlone są w materiałach cytowanego już Instytutu Puławskiego. Materiały te wykazują, iż tylko  $30\%$  gospodarstw wiejskich utrzymuje ciągłą podaż zboża we wszystkich miesiącach roku, tylko  $5\%$  podaży rezerwowane jest pod koniec roku i tylko w  $10\%$  występuje wyraźne stosowanie się podaży do najkorzystniejszych cen. Zamieszczona niżej tablica ilustruje przykładowo wahania podaży zwierząt rzeźnych w ramach roku w oparciu o statystykę spędów na targowiskach wg przeciętnych za lata  $1932 \div 1935$ :

(p. tablicę na następnej stronie)

Przedstawiony stan rzeczy zawiera w sobie do pewnego stopnia i główne wytyczne, według których należałoby prowadzić prace nad organizacją podaży rolniczej. W zakresie koncentracji podaży rolniczej prace nasze nie mogą być opierane na pojedynczym warsztacie rolnym. Jest tu w moim rozumieniu olbrzymie pole dla rozwoju działania spółdzielczości rolniczej. Należałoby również zastanowić się nad możliwością wyzyskania licznych stosunkowo organi-

	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	Razem przec. mies.
D o r o s t e   b y d ł o   r o g a t e   i   j a ł o w i z n a													
Sztuki	76 040	69 604	85 028	75 814	90 926	98 652	94 256	103 510	101 113	117 234	113 488	91 626	1 117 291
%	81·7	74·8	91·3	81·4	97·9	106·0	101·2	111·2	108·6	125·9	121·9	98·4	93 107 100
C i c l e t a													
Sztuki	26 581	32 229	42 855	40 233	45 959	43 330	35 962	29 322	20 668	21 879	22 224	24 471	385 713
%	82·7	100·3	133·3	125·2	143·0	134·8	111·9	91·2	64·3	68·1	69·1	76·1	32 142 100
T r z o d a   c h ł e w n a													
Sztuki	173 951	156 965	187 637	173 658	202 160	190 075	159 602	176 290	188 554	244 567	220 670	199 491	2 273 620
%	92·3	82·8	99·0	91·6	106·7	100·3	84·2	93·0	99·5	129·1	116·4	105·3	189 468 100
O w c e   i   k o z y													
Sztuki	4 270	2 698	4 442	5 924	23 699	9 042	9 546	12 927	18 628	23 812	20 351	8 977	144 316
%	35·5	22·4	36·9	49·3	197·1	75·2	79·4	107·5	154·9	198·0	169·2	74·6	12 026 100

zacyj producenckich, których zadania obecnie ograniczają się wyłącznie do problemu produkcji. Niezbędne jest wpojenie w świadomość rolnika i organizacyjnolniczych przekonania o konieczności posunięcia się o krok dalej, o konieczności nieoprzestawania tylko na produkcji, a podjęciu również organizacji podaży wyprodukowanych płodów. Prace te wymagać będą uzupełnienia na następujących trzech odcinkach:

Po pierwsze—w zakresie uzupełnienia technicznych urządzeń, jak np. magazyny zbożowe, chłodnie producenckie, zbiornice jaj, składnice zbiorcze owoców, magazyny rybne i t. d. Aparat taki stanowiłby osnowę działalności spółdzielni lub innych organizacji producenckich. Należy tu jednak z góry przewidzieć, że aparat taki nie może być obecnie stworzony własnym wysiłkiem rolnictwa. W moim rozumieniu, potrzeby te musiałyby być objęte opracowywanym czteroletnim planem inwestycyjnym.

Druga grupa zagadnień wiązałaby się z kwestią organizacji obsługi kredytowej. Jasną jest rzeczą, że duża sezonowość podaży rolniczej tkwi nie tylko w cechach produkcji rolnej i brakach urządzeń magazynowych, lecz również w rozkładzie terminowym wpływów i płatności gospodarstwa rolnego. W warunkach obecnych poza kredytami zbożowymi nie przeciwdziałamy sezonowości podaży rolniczej w jakiegokolwiek innej dziedzinie produkcji rolnej. Uruchowienie finansowania podaży rolniczej stanowić będzie jeden z podstawowych momentów w naszych pracach organizacyjnych.

Przechodzę wreszcie do kwestii ostatniej, a mianowicie metody wprowadzenia w życie omawianych projektów. Mielibyśmy do wyboru dwie drogi postępowania. Pierwsza—to czysto liberalna metoda, czyli pozostawienie całej akcji wolnej grze sił, w której obecny układ ścierałby się z próbą ujęcia istnie-

jących stosunków w normy organizacyjne, druga—to czynna ingerencja Państwa w przeprowadzeniu zamierzonego programu.

Nie jestem zwolennikiem ingerencji Państwa w normowanie stosunków gospodarczych tam, gdzie to nie jest potrzebne. W omawianym wypadku wydaje mi się jednak celowa jedynie druga z przedstawionych metod postępowania. Dotykamy dziedziny, w której element ludzki, t. zn. drobny rolnik, jest w minimalnym tylko stopniu przygotowany do jakiegokolwiek prac organizacyjnych. Chcemy się przeciwstawić stosunkom, które wżarły się w życie wsi, tkwią tam niezmiernie głęboko, wynikają z samej struktury życia wiejskiego.

Z drugiej strony każda próba wprowadzenia w stosunki, panujące na rynku rolniczym, wyższej formy organizacyjnej godzi w utarty system, narażona jest z góry na niezmiernie ostrą konkurencję czynników, tkwiących obecnie na tym rynku, podświadomie nawet budzić będzie z ich strony odruch silnego przeciwdziałania.

Z tych względów przeprowadzenie omawianej akcji bez ingerencji ze strony Państwa nie wydaje mi się rzeczą możliwą. Ingerencja ta polegałaby z jednej strony na akcji finansowej w zakresie wspomnianych już wyżej inwestycji i kredytów, z drugiej na wydaniu szeregu zarządzeń, stwarzających preferencje organizacyjne dla zamierzonych prac. Należałoby również rozważyć opracowanie i wprowadzenie w życie ustalonych norm dla produktów rolniczych, wyrzucanych na rynek wewnętrzny. Zrozumiałe jest, iż normy te mogłyby w obecnych warunkach stosować się do nielicznej ilości produktów rolnych, a w pierwszym okresie ustanowienia możnaby wprowadzić system ich dobrowolnego stosowania.

E. Iwaszkiewicz

## KARTELE W POLSKIM PRZEMYŚLE PRZETWÓRCZYM

**K**ARTELE w naszym przemyśle przetwórczym istniały już na wiele lat przed wojną światową.

Ustalenie jednak, jakie działy przemysłu przetwórczego uległy kartelizacji, względnie ile istniało karteli w tym przemyśle w latach przedwojennych—jest bardzo utrudnione ze względów następujących: a) brak jest dostatecznych danych statystycznych w tym przedmiocie, b) ustalenie kartelizacji krajowego przemysłu uniemożliwia stan podziału kraju na trzy zabory, co powodowało łączenie się, w sensie kartelizacji, z przemysłem krajów zaborczych.

Niemniej trudne jest ścisłe ustalenie rozwoju kartelizacji naszego przemysłu przetwórczego po odzyskaniu niepodległości—wobec braku, do chwili wydania ustawy o kartelach w 1933 r., obowiązku ujawniania zawieranych umów kartelowych. Podobnie zresztą i w innych krajach, gdzie nie było obowiązku zgłaszania umów kartelowych do instytucji rejestru kartelowego, nie można było ustalić dokładnej ilości istniejących w danym kraju karteli. Np. w Niemczech, wobec braku rejestru kartelowego, obliczenia istniejących w tym kraju karteli znacznie między sobą różniły się. Robert Liefmann w „Kartelle, Konzerne und Trusts” obliczał ilość karteli w Niemczech, istniejących w 1925 r., na 3 000 (2 500 przemysłowych, 400 handlu hurtowego i 150 handlu detalicznego). Max Metzner w „Kartelle und Kartellpolitik” podaje, że w Niemczech w 1923 r. istniało 1 500 karteli, zaznaczając jednocześnie, że do ustalenia dokładnej liczby karteli brak jest danych.

Według statystyki karteli, ogłoszonej w 1935 r. przez Główny Urząd Statystyczny, ilość karteli, istniejących w Polsce po odzyskaniu niepodległości, przedstawia się następująco (stan na dz. 1/I każdego roku):

1918	4	1924	22	1930	111
1919	—	1925	28	1931	141
1920	7	1926	40	1932	153
1921	9	1927	50	1933	171
1922	10	1928	61	1934	185
1923	15	1929	82	1935	216

Przytoczone liczby za lata 1918 ÷ 1933 trudnoby było uważać za całkowicie miarodajne, o ile się zważy, że nasze kartele, nie mając do 1933 r. odpowiedniego obowiązku, mogły nie podawać do wiadomości swego istnienia.

Pomijając z konieczności, wobec braku odpowiednich danych statystycznych, sprawę ustalenia, w jakim stopniu następował w latach 1918 ÷ 1933 rozwój kartelizacji w poszczególnych działach przemysłu przetwórczego, stwierdzić ogólnie można, że ilość karteli w Polsce systematycznie z roku na rok wzrastała. Największy ilościowy wzrost karteli w kraju, według wymienionych danych statystycznych, przypada na rok 1930 (wzrost w stosunku do 1929 r. o 29 karteli), 1931 (wzrost w stosunku do 1930 r. o 30 karteli) i 1935 (wzrost w stosunku do 1934 r. o 31 karteli).

Jak widać, stosunkowo dużo karteli powstawało u nas w latach kryzysu gospodarczego, który niewątpliwie stał się główną przyczyną tworzenia karteli w kraju. Podczas gdy w okresie 1918 ÷ 1928, a więc w ciągu 10 lat, ilość karteli narosła u nas tylko do liczby 61, to w latach 1928 ÷ 1935, tj. w ciągu 7 lat,

ilość karteli w kraju powiększyła się o 155. Znaczna więc większość naszych karteli powstała w okresie kryzysu gospodarczego.

Z chwilą wydania ustawy o kartelach z dn. 28/III 1933 r. i powstałego w związku z tym obowiązku rejestrowania umów kartelowych, kwestia ustalenia kartelizacji naszego przemysłu przetwórczego przestała nasuwać trudności natury zasadniczej. Na podstawie danych, zgłoszonych do rejestru kartelowego<sup>1)</sup>, można dokładnie ustalić, jaka ilość karteli istniała w naszym przemyśle przetwórczym od 1933 r. Według stanu na ostatni kwartał każdego roku ruch kartelowy przedstawiał się następująco:

1933	103
1934	125
1935	154

Z przytoczonej ilości karteli na poszczególne działy przemysłu przetwórczego przypadało:

Przemysły	1933	1934	1935
Chemiczny . . . . .	39	45	53
Metalowo-przetwórczy . . . . .	22	28	37
Włókienniczy . . . . .	7	7	5
Papierniczy . . . . .	6	9	11
Mineralny . . . . .	12	13	23
Elektrotechniczny . . . . .	6	8	8
Spożywczy . . . . .	10	12	14
Różne . . . . .	1	3	3

Z powyższego widać, że we wszystkich działach przemysłu przetwórczego, z wyjątkiem przemysłu włókienniczego, ilość karteli z roku na rok wzrastała.

Przytoczone dane liczbowe, z wyjątkiem kilku wyjątków, przedstawiają ilość karteli, a nie—umów kartelowych. Jak wiadomo, pod tym względem zachodzą częstokroć różnice ilościowe, gdyż np. jeden kartel może posiadać kilka umów kartelowych. Jako oddzielne zostały potraktowane również i te kartele, których przedmiotem kartelizacji był wprawdzie taki sam artykuł, lecz które nie miały z sobą nic wspólnego. Były to kartele lokalne (w grudniu ub. r. uległy również rozwiązaniu), których działalność z natury rzeczy musiała ograniczać się do pewnego tylko terenu. Obejmowały one (w liczbie 11) takie artykuły, jak cegła, piwo, gips, wapno palone.

W związku z tzw. grudniową akcją w zakresie karteli i cen kartelowych wiele karteli w przemyśle przetwórczym zostało rozwiązanych—bądź orzeczeniem Ministra Przemysłu i Handlu, bądź też dobrowolnie. Stan kartelizacji przemysłu przetwórczego bezpośrednio przed wspomnianą akcją i zaraz po jej zakończeniu przedstawiał się następująco:

Przemysły	Przed akcją	Po akcji	Uległo rozwiązaniu
Chemiczny . . . . .	53	27	26
Metalowo-przetwórczy . . . . .	37	19	18
Włókienniczy . . . . .	5	3	2
Papierniczy . . . . .	11	5	6
Mineralny . . . . .	23	6	17
Elektrotechniczny . . . . .	8	5	3
Spożywczy . . . . .	14	5	9
Różne . . . . .	3	1	2

Łącznie więc w całym przemyśle przetwórczym uległy rozwiązaniu 83 kartele. Większość rozwiąza-

<sup>1)</sup> Większość danych statystycznych opracowano na podstawie materiałów, znajdujących się w Ministerstwie Przemysłu i Handlu.

nich karteli stanowiły na ogół kartele drobne, których istnienie, bez względu na ich politykę cen, nie miało żadnego uzasadnienia gospodarczego. Oprócz tego typu karteli rozwiązaniu uległo 21 karteli większych — głównie z powodu negatywnego ustosunkowania się ich do sprawy obniżenia cen na dane wyroby.

W toku akcji o niższe ceny obniżone zostały ceny 39 grup skartelizowanych towarów przemysłu przetwórczego. Dało to w sumie, w stosunku do obrotu z 1935 r., zmniejszenie wpływów skartelizowanego przemysłu przetwórczego o ok. zł 77 miln., z czego na poszczególne działy tego przemysłu przypadło w przybliżeniu (w tys. zł):

Przemysły	
Chemiczny . . . . .	3 460
Metalowo-przetwórczy . . . . .	7 510
Włókienniczy . . . . .	2 480
Papierniczy . . . . .	9 280
Mineralny . . . . .	1 860
Elektrotechniczny . . . . .	2 420
Spożywczy . . . . .	50 000
Razem: 77 010	

Ponieważ niższe ceny uległy również towary, które były przedmiotem kartelizacji rozwiązanych karteli, więc właściwie suma zł 77 miln. powinna być zwiększona jeszcze o kwotę, powstałą ze zniżki cen tych towarów. Oceniając tę kwotę na ok. zł 10 miln., można stwierdzić, że łącznie przemysł przetwórczy, na skutek grudniowej akcji o niższe ceny, zmniejszył swoje wpływy, w stosunku do obrotu z 1935 r., o ok. zł 90 miln. Akcja w tym zakresie na odcinku górnictwa i hutnictwa dała ok. zł 50 miln.

Dokładniejsza ocena skutków przeprowadzonych zniżek cen staje się niemożliwa ze względu na brak do tego odpowiednich danych. Stwierdzić jedynie można, że obniżka cen artykułów skartelizowanych spowodowała z reguły, w pewnym stopniu, zwiększenie ich zbytu na rynku krajowym, zwłaszcza zwiększył się znacznie zbyt cukru. Jak wiadomo, powiększenie zbytu tych artykułów przez obniżkę ich cen było głównym celem omawianej akcji.

O wzroście zbytu skartelizowanych (wg stanu na początku b. r.) towarów przemysłu przetwórczego świadczą również dane, dotyczące wartości ich produkcji, z okresu I półrocza b. r. Miesięczna wartość produkcji poszczególnych działów skartelizowanych przemysłu przetwórczego przedstawia się następująco (w tys. zł):

Przemysły	Sty-czeń	Luty	Marzec	Kwie-cień	Maj	Czer-wiec
Chemiczny . . . . .	7 180	7 230	7 550	7 580	8 040	7 210
Metalowo - przetwórczy . . . . .	3 140	4 670	6 410	7 120	8 080	6 780
Włókienniczy . . . . .	7 880	8 820	9 230	8 770	7 200	8 000
Papierniczy . . . . .	8 650	8 620	9 240	8 420	8 860	9 150
Mineralny . . . . .	420	560	530	1 500	1 690	1 770
Elektrotechniczny . . . . .	2 420	2 070	1 690	2 140	3 520	3 330
Spożywczy <sup>1)</sup> . . . . .	15 780	15 910	16 290	16 480	16 180	15 890
Różne . . . . .	30	30	30	30	30	20
Razem: 45 500 47 910 50 970 52 040 52 600 52 150						

Z powyższego widać, że od stycznia do czerwca wartość produkcji tych samych towarów skartelizo-

wanych wzrosła o ok. 14%. Wzrost ten (w którym swoją rolę odegrały i wahania sezonowe) nastąpił z reguły we wszystkich działach tej produkcji.

Z przytoczonych danych zorientować się można jednocześnie co do produkcji obecnie skartelizowanej w przemyśle przetwórczym. W szeregu skartelizowanych towarów przemysłu przetwórczego główne pozycje co do wartości zajmują: 1) cukier, 2) przędza wełniana (kartel ten nie reguluje cen) i 3) papier. Łączna wartość produkcji wymienionych 3 artykułów stanowiła w I półroczu b. r. ok. 58% całej wartości omawianej produkcji. Ponadto jako stosunkowo poważne pozycje (powyżej zł 1 miln. w stosunku miesięcznym) wskazać należy: 1) nawozy azotowe, 2) gwoździe i drut, 3) produkty smołcowe i benzolowe, 4) soda amoniakalna, 5) celuloza, 6) wyroby jutowe i 7) drożdże. Łączna wartość wymienionych 10 artykułów stanowiła ok. 80% wartości produkcji skartelizowanego (wg stanu na początku b. r.) przemysłu przetwórczego. Reszta skartelizowanych towarów tego przemysłu reprezentowała ok. 20% wartości omawianej produkcji.

W okresie pierwszych 5 miesięcy b. r. powstało w przemyśle przetwórczym 15 karteli (18 umów kartelowych), w tym, bardzo luźne i nie obejmujące wszystkich cementowni, porozumienie w zakresie cementu. Z wyjątkiem tego porozumienia, inne są z reguły drobne — podobnie zresztą jak większość porozumień kartelowych, istniejących w krajowym przemyśle przetwórczym. Łączna wartość miesięcznej produkcji tych karteli wynosi ok. zł 4,5 miln., z czego ok.  $\frac{3}{4}$  przypada na cement.

Przedmiotem kartelizacji w przemyśle przetwórczym były na dz. I/VI b. r. następujące grupy towarów:

1) w przemyśle chemicznym: produkty smołcowe i benzolowe, nawozy azotowe, kwas siarkowy, klej kostny, tlen, chlorek wapna, sialmiak, superfosfat, boraks, kwas borny, soda kaustyczna, soda amoniakalna, eter, kwas azotowy, karbid, barwniki anilinowe, siarczan glinu, ałuny, biel cynkowa (częściowo), biała polewa do kafli, węgiel wywarowy;

2) w przemyśle metalowo-przetwórczym: rury i kształtki żeliwne, blaszane naczynia emaliowane, kotły żeliwne, tuby metalowe, wyroby śrubowe, radiatory, odlewy stalowe, blacha biała, siodełka rowerowe, części kute dla P. K. P., wanny żeliwne emaliowane, łańcuchy i wędzidła, liny stalowe i żelazne, naczynia ocynkowane, opakowania blaszane, gwoździe i drut, wyżymaczki, rozjazdy kolejowe i krzyżownice, skrzyżowania oraz przecięcia torów;

3) w przemyśle papierniczym: papier, celuloza, tektura surowa, tektura falista, tektura gładka;

4) w przemyśle włókienniczym: przędza wełniana, wyroby jutowe;

5) w przemyśle mineralnym: wyroby kamionkowe, szkło szybowe i ornamentowe, naczynia kuchenne kamienne, fajanse sanitarne, dolomit palony i dolomitowa masa smołowa, butelki do piwa i wód mineralnych, cegła (i porozumienie lokalne), gips (i porozumienie lokalne), cement;

6) w przemyśle elektrotechnicznym: żarówki, kable ziemne, przewody elektryczne, lampy radiowe, drut i linki krzemobronzowe;

<sup>1)</sup> Wartość produkcji cukru jako przeciętna miesięczna roku kampanijnego.

7) w przemyśle s p o ż y w c z y m: cukier, melsa, drożdże;

8) w przemysłach r ó ż n y c h: siatki żarowe, ołówki.

Wydaje się być interesującym pytanie, w jakim stopniu jest skartelizowany krajowy przemysł przetwórczy. Ścisłe ustalenie tego staje się niemożliwe ze względu na brak aktualnych danych statystycznych o wartości produkcji całego naszego przemysłu przetwórczego. Ponadto dane te nie obejmują całości tej produkcji. Dlatego też stosunek wartości skartelizowanej produkcji do wartości całej produkcji przemysłu przetwórczego może być ustalony tylko w przybliżeniu.

Za podstawę porównania można wziąć dopiero rok 1934, dla którego ogłoszone zostały ostatnio dane Gł. Urz. Stat. co do wartości produkcji. Dane te obejmują przedsiębiorstwa I÷VII kategorii, czyli brak jest wartości produkcji przedsiębiorstw VIII kategorii. Porównując ogólną wartość produkcji przemysłu przetwórczego z wartością produkcji tego przemysłu skartelizowanej (wg stanu na początku 1936 r.) otrzymamy następujące przybliżone wyniki:

Przemysły	Cały przemysł przetwórczy	Przemysł przetwórczy skartelizowany (wg stanu na pocz. 1936 r.)	
		Przemysł przetwórczy skartelizowany (wg stanu na pocz. 1936 r.)	Udział produkcji skartelizowanej
	miliony zł		%
Chemiczny . . . . .	580	102	18
Metalowo-przetwórczy . . . . .	370	61	17
Włókienniczy . . . . .	1 129	132	12
Papierniczy . . . . .	147	106	72
Elektrotechniczny . . . . .	83	21	25
M.ineralny . . . . .	157	15	10
Spożywczy <sup>1)</sup> . . . . .	334	226	68
Skórzany . . . . .	101	—	—
Drzewny . . . . .	208	—	—
Obuwiany mechaniczny . . . . .	30	—	—
	3 139	663	21

Z powyższego wynika, że krajowy przemysł przetwórczy został skartelizowany w ok. 21%. W rzeczywistości procent kartelizacji tego przemysłu jest mniejszy, gdyż wartość produkcji całego przemysłu przetwórczego — wobec pominięcia przedsiębiorstw przemysłowych VIII kategorii — jest większa od sumy podanych, a przeto i udział procentowy przemysłu skartelizowanego odpowiednio się zmniejszy. Jeżeli chodzi np. o dział metalowo-przetwórczy, to wg „Przemysłu Metalowego” z dn. 1/VIII 1936 r. — obrót fabryk, zrzeszonych w Polskim Związku Przemysłowców Metalowych (również przedsiębiorstwa VIII kategorii), wyniósł w 1935 r. ok. zł 448 miln. Zaliczony do tego został coprawda częściowo i obrót działu elektrotechnicznego — w sumie ok. zł 26 miln.; odejmując nawet tę sumę, wypadnie, że wartość produkcji przemysłu metalowo-przetwórczego w 1935 r. jest znacznie większa od wartości produkcji w 1934 r., podanej przez Gł. Urz. Stat. — czego jedyną przyczyną nie może być tylko sam wzrost produkcji w ciągu jednego roku. Ponadto, w roku bieżącym, na zmniejszenie udziału produkcji skartelizowanej w wartości produkcji całego przemysłu przetwórczego wpłynęło, do pewnego stopnia, zmniejszenie się wartości produkcji skartelizowanej wobec obniżenia cen towarów skartelizowanych w czasie zeszłorocznej akcji

grudniowej. Widać to już z podanego wyżej zestawienia, dotyczącego miesięcznej wartości tej produkcji.

Oceniając więc wartość produkcji w 1936 r. całego przemysłu przetwórczego na ok. zł 4 mild., a wartość skartelizowanej produkcji tego przemysłu — przy podstawie: czerwiec b. r. — na ok. zł 680 miln., stwierdzimy — w przybliżeniu — że przemysł przetwórczy w połowie 1936 r. był skartelizowany w ok. 17%.

Jak wiadomo, w krajowym przemyśle przetwórczym najwięcej karteli istnieje w przemyśle chemicznym i metalowym, lecz stopień kartelizacji tych dwóch przemysłów jest stosunkowo nieduży, wynosząc jakieś kilkanaście procent. Najsilniej skartelizowany został przemysł papierniczy, gdyż zaledwie dwadzieścia kilka procent wartości produkcji tego przemysłu nie jest skartelizowane, i to głównie w działach dalszej przetwórczości papieru oraz poszczególnych gatunków tektury.

Przemysł spożywczy wykazuje wysoki stopień kartelizacji z tego względu, że w przemyśle tym dominującą rolę odgrywa wartość skartelizowanego cukru.

Przemysł elektrotechniczny jest skartelizowany w dwudziestu kilku procentach, lecz wartość skartelizowanej produkcji tego przemysłu jest stosunkowo nieduża.

W małym natomiast stopniu został skartelizowany przemysł włókienniczy i mineralny. Zwłaszcza przemysł włókienniczy, o ile wyodrębnić przedzę wełnianą, której ceny nie są regulowane, wykazuje niski procent skartelizowania. W ogóle wyroby przemysłu włókienniczego nie bardzo nadają się do kartelizacji — wobec wielkiej ich różnorodności gatunkowej.

Inne gałęzie przemysłu przetwórczego nie są skartelizowane.

Nie wszystkie kartele w przemyśle przetwórczym zajmują na rynku wewnętrznym monopolistyczne stanowisko. Jest stosunkowo duża ilość karteli, spotykających się z mniejszą lub większą konkurencją przedsiębiorstw krajowych, które do danego kartelu nie przystąpiły. Konkurencja taka istnieje: a) w przemyśle metalowo-przetwórczym w zakresie: 1) rur żeliwnych, 2) odlewów stalowych, 3) wyrobów śrubowych, 4) łańcuchów i wędzideł, 5) siodełek rowerowych, 6) opakowań blaszanych, 7) radiatorów (grzejników); b) w przemyśle chemicznym w zakresie: 1) kwasu siarkowego, 2) kwasu azotowego, 3) sody kaustycznej, 4) tlenu, 5) superfosfatu; c) w przemyśle papierniczym w zakresie: 1) tektury gładkiej, 2) tektury falistej, 3) tektury surowej, 4) niektórych gatunków papieru; d) w przemyśle elektrotechnicznym w zakresie: 1) przewodów elektrycznych, 2) żarówek; e) w przemyśle mineralnym w zakresie szkła okiennego; f) w przemyśle spożywczym istnieje nieznaczna konkurencja w zakresie cukru (do kartelu nie należy i cukrownia, której produkcja, w stosunku do całej krajowej produkcji cukru wynosi ok. 2%); g) w przemyśle włókienniczym do kartelu przedży wełnianej nie należy i przedsiębiorstwo, reprezentujące ok. 5% ogólnej produkcji tej przedży. Wypada przy tym zauważyć, że stan pod tym względem ulega ciągłym zmianom, wobec przystępowania do kartelu outsiderów, powstawania nowych przedsiębiorstw w danej gałęzi przemysłu i t. p.

Oprócz konkurencji wewnętrznej spotyka się skartelizowany przemysł przetwórczy, na rynku we-

<sup>1)</sup> Dominującą rolę odgrywa tu cukier.

wnętrznym, z konkurencją przemysłu zagranicznego. Według statystyki handlu zagranicznego przedmiotem przywozu z zagranicy było ostatnio ok. 20 grup towarów, które na rynku wewnętrznym są skartelizowane. W większości jednak wypadków wartość przywozu tych towarów jest bardzo niska.

Jeżeli chodzi o stosowane w kartelach odszkodowania za unieruchomienie przedsiębiorstwa, względnie za częściowe zaniechanie produkcji, to w skartelizowanym przemyśle przetwórczym odszkodowanie tego rodzaju było w połowie tego roku stosowane w 25 wypadkach przez 13 karteli. Łączna suma, wypłacana z tego tytułu, wynosi ok. zł 1,6 miln. w stosunku rocznym. W porównaniu z wartością skartelizowanej produkcji tego przemysłu, stanowi to ok. 0,24%.

Tak przedstawia się w ogólnych zarysach stan kartelizacji krajowego przemysłu przetwórczego. Zasadniczą cechą kartelizacji tego przemysłu jest istnienie w nim dużej ilości karteli małych. Na około dziewięćdziesiąt karteli, istniejących w przemyśle przetwórczym w połowie roku bieżącego, kilkanaście karteli reprezentowało łącznie osiemdziesiąt kilka procent wartości skartelizowanej produkcji. Reszta—to kartele drobne, których wartość produkcji jest stosunkowo nieduża. Jest jeden kartel, którego miesięczna wartość produkcji wynosi ok. zł 850.

Na zakończenie—kilka ogólnych uwag.

Zagadnienie kartelowe jest niewątpliwie zagadnieniem niezwykle skomplikowanym. Niewiele znajdzie się chyba problemów, którym poświęconoby, w różnych krajach, tyle uwagi, co problemowi kartelowemu. Temat ten, który od wielu już lat jest przedmiotem niezmiernie wnikliwych badań, ciągle wywołuje w życiu najsprzeczniejsze poglądy. Byłoby to do pewnego stopnia dowodem, że zagadnienia kartelowe nie należy może rozpatrywać jako pewnego jednolitego określonego zjawiska, lecz—raczej jako szereg zjawisk, zależnych od warunków, w jakich się one kształtują w przestrzeni i w czasie. Nie wydaje się być szczęśliwe generalizowanie zagadnienia kartelowego, natomiast słuszny zdaje się być pogląd, że stosunek do karteli powinien być zależny od ich działalności, ocenianej z punktu widzenia ogólnogospodarczego. Bezpośrednie i stałe obserwacje przejawów działalności karteli, przy uwzględnieniu ciągłych zmian, zachodzących w organizmie gospodarczym—może w dużej mierze dać podstawę do właściwego ustosunkowywania się do zagadnienia kartelowego.

Istnienie karteli, pomimo ostrego ich zwalczania w swoim czasie, zostało z reguły usankcjonowane

we wszystkich krajach. Układ stosunków gospodarczych, powstałych w związku z silnym rozwojem produkcji masowej, stał się główną przyczyną przyjęcia przez przemysł nowych form organizacyjnych, opartych niewątpliwie na chęci zabezpieczenia własnych interesów produkcji. Wobec jednak towarzyszących tym formom organizacji przemysłu tendencji do wyzyskiwania przewagi na rynku, zwłaszcza na odcinku cen, organizacje te, przez długie lata, były wszędzie w ostry sposób zwalczane. Kartele uzyskały jednak ostatecznie w życiu gospodarczym „prawo obywatelstwa”, lecz nad działalnością ich, wzbudzającą tak wiele zastrzeżeń, roztoczono w poszczególnych krajach nadzór, na podstawie wydawanych w tym celu specjalnych ustaw i rozporządzeń. Sprawy kartelowe regulowane są dziś, na podstawie specjalnych przepisów, w przeszło 20 krajach wszystkich części świata.

Stosunek do karteli poszczególnych rządów jest różny—zależny niewątpliwie, w dużej mierze, od stopnia uprzemysłowienia kraju i od stosunków, istniejących w poszczególnych gałęziach przemysłu. W wielu krajach ograniczono się, w wydawanych przepisach kartelowych, do przeciwdziałania szkodliwej działalności karteli. W niektórych natomiast forma organizacji kartelowej wyzyskiwana jest do normowania, w drodze przymusu, stosunków w przemyśle—w celu zabezpieczenia normalnego rozwoju, względnie uchronienia od upadku, danej gałęzi przemysłu. Np. w Czechosłowacji została stworzona, w lipcu b. r., podstawa prawna do tworzenia karteli przymusowych w przemyśle włókienniczym. Odnośne rozporządzenie zawiera jednocześnie postanowienia o reglamentacji produkcji (numerus clausus), w myśl których urzędy przemysłowe nie mogą przyzwolować do wiadomości zgłoszeń o założeniu przedsiębiorstwa i nie mogą zezwolić na jego prowadzenie (także chałupnictwa), o ile nie zostanie stwierdzone, że jest to gospodarczo celowe. Specjalnego zezwolenia potrzeba na ponowne rozpoczęcie pracy w przedsiębiorstwie, które dłużej niż 18 miesięcy było nieczynne, na zmiany w instalacjach, na nowe instalacje i t. p. W podobny sposób zostały uregulowane stosunki w szkle, słodzie, młynarstwie i t. p. W Niemczech również na podstawie przymusowego prawa kartelowego reglamentowana jest produkcja w wielu działach przemysłu (np. w przemyśle przewodników izolacyjnych, wyrobów aluminiowych). Na drogę tę wkroczyło też już kilka innych krajów, między innymi i Belgia.

Fakty powyższe wskazują na pewną ewolucję w poglądach na kartele i na ich rolę w życiu gospodarczym.

M. Słowikowski

## KRONIKA GOSPODARCZA

### POMOC ZIMOWA BEZROBOTNYM

Akcja pomocy zimowej bezrobotnym rozwija się coraz szerzej i znajduje coraz większy oddźwięk w społeczeństwie. Prace organizacyjne posuwają się w szybkim tempie naprzód. W ubiegłym tygodniu zorganizowano szereg komitetów wojewódzkich. Poszczególne sekcje Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Pomocy Zimowej Bezrobotnym prowa-

dzą energiczną akcję w swym zakresie. M. in. Sekcja Materiałowa odbyła konferencje z poszczególnymi organizacjami branżowymi i ustaliła normy świadczeń w naturze (węgla, nafty, soli, cukru, tłuszczów i tp.). Sekcja Zbiórki Pieniężnej uchwaliła wydać 20 miln. znaczków po gr 10 za znaczek i rozpowszechnić je na całym terenie Państwa. Sekcja Propagandowa ustaliła plan akcji propagandowej i informacyjnej. Sekcja

Organizacyjna opracowała zasady techniczne zbiorów masowych, których organizacja oprze się przede wszystkim na współpracy licznych organizacyj społecznych, zgłaszających czynny udział swych członków w akcji.

W dn. 26/X b. r. odbyło się pod przewodnictwem Pana Ministra M. Zyndram Kościłkowskiego posiedzenie Wydziału Wykonawczego Komitetu. Wydział Wykonawczy postanowił zaapelować do społeczeństwa o składanie darów na cele pomocy zimowej dla bezrobotnych i najbiedniejszych, proponując następującą skalę ofiar:

Świadczenia pieniężne składać się będą z 2 grup: 1) opłat od lokali, jako świadczeń powszechnych i jednolitych dla wszystkich, 2) opłat od obrotu dla przemysłu, od świadectw przemysłowych dla handlu, a dla innych grup zarobkowych — od dochodu, przy czym opłaty te będą uiszczane niezależnie od świadczeń od lokalu.

Indywidualne świadczenia od dochodów obejmą więc pracowników umysłowych, wolne zawody, właścicieli nieruchomości i t. p. z wyłączeniem rolników, objętych świadczeniami w naturze. Opłaty te uiszczane będą od dochodu netto, t. j. po potrąceniu podatków.

Co się tyczy opłat pierwszej kategorii, posiadacze lokali mieszkalnych, biurowych, handlowych w miastach i osiedlach o charakterze miejskim opłacać będą składki w następującej wysokości: 2-izbowe — po zł 0.50 miesięcznie od izby, 3-izbowe po zł 1 mies. od izby, 4-izbowe po zł 2.50 mies. od izby, 5-izbowe po zł 5 mies. od izby, 6-izbowe i więcej po zł 7 mies. od izby. Lokale 1-izbowe, jako zamieszkałe przeważnie przez warstwy najuboższe, postanowiono całkowicie spod opodatkowania na rzecz pomocy zimowej wyłączyć. Wszystkie składki „lokalowe” wpłacane będą miesięcznie.

Opłaty drugiego rodzaju uiszcząć będą przedsiębiorstwa przemysłowe od obrotu, niezależnie od dochodu, w wysokości  $1 \div 2\%$  obrotu za 1935 r., przy czym szczegółowe stawki w poszczególnych gałęziach ustalą związki branżowe.

Przedsiębiorstwa handlowe ponosić będą opłaty odpowiednio do kategorii świadectwa przemysłowego niezależnie od dochodu według następujących norm: I kat. — minimum zł 500, II kat. w Warszawie i Łodzi — zł 80, w innych miejscowościach — zł 50, III kat. w Warszawie i Łodzi — zł 30, w innych miejscowościach — zł 20, IV kat. w Warszawie i Łodzi — zł 5, w innych miejscowościach — zł 3.

Rzemieślnicy, opłacający podatek obrotowy i wykupujący świadectwa przemysłowe, ponosić będą opłaty od wyższego wymiaru, t. j. albo od obrotu, albo od świadectwa przemysłowego.

Wydział Wykonawczy postanowił zwrócić się do przedstawicieli przemysłu i handlu, by — w zrozumieniu wielkich potrzeb pomocy dotkniętym klęską bezrobocia — w miarę swych najwyższych możliwości podwyższyli zaproponowane przez siebie opłaty.

Przy ustalaniu opłat od dochodów stałych wzięto w szczególności pod uwagę położenie szerokich rzesz pracowników umysłowych i fizycznych, którzy przy dochodzie do zł 400 ponosić będą jedynie opłaty od

lokali, świadczenia zaś od dochodu obciążą tylko zarabiających netto ponad zł 400 miesięcznie.

Skala opłat od dochodu miesięcznego netto wynosi: zł 401 ÷ 600 — 1% miesięcznie, zł 601 ÷ 1 000 — 1½% miesięcznie, zł 1 001 ÷ 2 000 — 2% miesięcznie, zł 2 001 ÷ 3 000 — 3% miesięcznie, zł 3 001 ÷ 5 000 — 4% miesięcznie, zł 5 001 i wyżej — 5% miesięcznie. Za podstawę przy obliczaniu wszelkich świadczeń z wyjątkiem dochodów pracowników umysłowych przyjęto dochód za 1935 r.

Wydział Wykonawczy zlecił również Sekcji Zbiórki Pieniężnej zwrócić się do banków oraz dużych przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych z wezwaniem o indywidualne ofiary pieniężne na rzecz akcji pomocy zimowej.

\*

Z większych opłat pieniężnych, zgłoszonych ostatnio, należy wymienić ofiary Banku Gospodarstwa Krajowego i Pocztovej Kasy Oszczędności po zł 100 tys.

\*

Sfery gospodarcze — poza deklarowanymi świadczeniami pieniężnymi i w naturze — podjęły również sprawę zatrudnienia bezrobotnych. W tym duchu, mianowicie, wydał odezwę Centralny Związek Średniego i Drobego Przemysłu, stwierdzając w niej, że zrzeszeni przemysłowcy starać się będą nie tylko nie zmniejszać stanu zatrudnienia, lecz także zatrudnić dodatkowo choć najmniejszą liczbę bezrobotnych przez okres zimowych miesięcy.

#### UCHWAŁY KOMITETU EKONOMICZNEGO

W dn. 28 b. m. odbyło się pod przewodnictwem Pana Wicepremiera E. Kwiatkowskiego posiedzenie Komitetu Ekonomicznego Ministrów, na którym kontynuowana była dyskusja na tematy, związane z polityką cen. Stwierdzając, że w obecnym okresie poprawiającej się koniunktury gospodarczej problem cen wymaga szczególnie pieczołowitej opieki i uwagi — Komitet Ekonomiczny postanowił powołać przy Ministrze Przemysłu i Handlu specjalną komisję, złożoną z przedstawicieli resortów gospodarczych, do której zadań należy będzie stawianie wniosków, związanych z ruchem cen artykułów przemysłowych.

Następnie Komitet Ekonomiczny wysłuchał sprawozdania Dyrektora Funduszu Pracy o stanie zatrudnienia na robotach publicznych. W tym sezonie stan zatrudnienia był korzystniejszy niż w roku ubiegłym. Na dokończenie prowadzonych robót Fundusz Pracy ze środków własnych i kredytowych dysponować będzie w listopadzie b. r. ok. zł 13 miln.

W dalszym ciągu obrad Pan Minister Przemysłu i Handlu A. Roman zreferował sytuację i rozwój handlu zagranicznego w okresie 3 kwartałów b. r. W związku z tym upoważniono Ministra Przemysłu i Handlu do powołania komisji, która ustali rozmiary i sposoby pokrycia zapotrzebowania życia gospodarczego w zakresie surowców pochodzenia zagranicznego, jak również opracuje program akcji, zmierzającej do jak najdalej idącego zastępowania surowców zagranicznych surowcami pochodzenia krajowego. Prace komisji będą prowadzone tak, aby pokrywanie zapotrzebowania surowcowego w przyszłym roku kalendaryzowym mogło odhywać się już według z góry ustalonego planu.

Wreszcie Przewodniczący Komisji, powołanej do zbadania przedsiębiorstw państwowych, P. Antoni Olszewski, udzielił informacji o stanie prac Komisji

# GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

## GÓRNICCTWO WĘGLOWE

### OŚWIADCZENIE PANA PREMIERA GEN. SŁAWOJ-SKŁADKOWSKIEGO WOBEĆ DELEGACJI GÓRNICZYCH ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Dn. 29/X b. r. w godzinach popołudniowych Pan Prezes Rady Ministrów Gen. Sławoj-Składkowski przyjął przedstawicieli górniczych związków zawodowych w osobach PP.: Kapuścińskiego (Z. Z. Z.), Fessera (Z. Z. Z.), Stańczyka (C. Z. G.) i Kota (Z. Z. P.). Delegacja przedstawiła Panu Premierowi postulaty związków w sprawie skrócenia czasu pracy w górnictwie, przeprowadzenia sanacji finansowej Spółki Brackiej oraz kwestię urlopów.

W związku z rozbiem się rokowań między Związkiem Pracodawców i organizacjami robotniczymi o skrócenie czasu pracy w górnictwie delegaci zwrócili się do Pana Premiera z prośbą o bezpośrednio zainteresowanie się tym zagadnieniem i o życiwe potraktowanie tego niezmiernie ważnego dla świata pracy postulatu.

Pan Premier Gen. Sławoj-Składkowski w odpowiedzi oświadczył, co następuje:

„Zwróciście się Panowie do mnie telegraficznie o audiencję w sprawie wysuniętego przez wasze związki postulatu skrócenia czasu pracy w górnictwie. Uważam, że postąpiliście słusznie. Trzeba bowiem pamiętać o tym, że w tych warunkach, w jakich pracujemy nad gospodarczą i kulturalną rozbudową Polski, zachowanie ładu i porządku oraz unikanie wszelkich niepotrzebnych wstrząsów jest rzeczą bardzo ważną.

Równocześnie chcę zaznaczyć przy tej sposobności, że doceniam wielką rolę, jaką element robotniczy odegrał w walkach o niepodległość naszej ojczyzny, a pragnę, by udział jego w dalszej robocie konstruktywnej w Polsce niepodległej był jak najbardziej pozytywny.

Z takich wychodząc założeń, stwierdzam z całą szczerością, że żadna bolączka świata robotniczego nie jest mi obojętna i nad żadnym słusznym postulatem świata pracy nie chciałbym przejść do porządku dziennego.

Że nie są to puste słowa — macie Panowie dowód w następujących pociągnięciach rządowych:

Rząd nie wprowadził w Polsce dewaluacji pieniądza, kierując się jako jedną z wytycznych tym, że dewaluacja dotknęłaby w pierwszym rzędzie otrzymujących stałe wynagrodzenie ludzi pracy, a więc robotników i urzędników. Pamiętamy wszyscy, jak w swoim czasie wynagrodzenia nasze nie dopędzały galopującej wyżki cen przedmiotów pierwszej potrzeby.

Dalszym dowodem troski Rządu o ludzi pracy w Polsce jest bezwzględna i skuteczna walka z nieuzasadnioną wyżką cen i spekulacją artykułami codziennego użytku.

Obecnie, w podniesionej przez Panów sprawie skrócenia czasu pracy w przemyśle węglowym oświadczam, iż polecę przygotować jako przedłożenie rządowe wnioski ustawodawczy o udzielenie przez Sejm Rządowi pełnomocnictw do skrócenia czasu pracy w górnictwie.

Wyrażam to przeświadczenie, że świat robotniczy oceni należycie i tę inicjatywę Rządu, którego wielką troską jest w tej chwili praca nad rekonstrukcją gospodarczą kraju i podniesieniem kulturalnego i materialnego dobrobytu szerokich mas ludności.

Specjalnie w przemyśle węglowym Rząd zamierza dążyć do poprawy warunków pracy i szerszego zatrudnienia robotników, choćby przez zwiększenie prac przygotowawczych.

Co do sprawy Spółki Brackiej, to oświadczam, że poleciłem pracować to zagadnienie pod kątem widzenia definitywnego jego uregulowania, w razie zaś gdyby prace nad tym przedłużyły się, załatwi się tę sprawę prowizorycznie w ten sposób, że przyszłoroczny deficyt Spółki Brackiej musi być pokryty tak, by nie nastąpiło żadne obniżenie świadczeń.

Kwestia wniosków Panów co do urlopów zostanie z całą życzliwością przez Rząd rozpatrzone.

Nie potrzebuję dodawać, że załatwienie tych słusznych postulatów robotniczych musi się odbywać bez szkody dla egzystencji naszego przemysłu węglowego, który jest dobrem wspólnym.

Zadaniem Rządu jest scharmonizowanie interesów przemysłu i świata robotniczego w Polsce.

Służąc tym samym wspólnym celom podciągania Polski wzwyż, mamy zawsze możliwość spokojnego rozpatrywania każdej sprawy i takiego jej załatwienia, jakiego żąda od nas dobrze pojęty interes Narodu i Państwa”.

## HUTNICCTWO

**KOPALNICTWO RUD CYNKOWO-OŁOWIANYCH W II KWARTALE 1936 R.** — Ogólna koniunktura na światowym rynku cynkowym i ołowianym nie wykazywała poważniejszych zmian; odczuwać się dawało raczej utrudnienie położenia — zarówno w zakresie zbytu cynku, jak i w cenach. Odbiło się to, oczywiście, i na polskich cynkowniach, których wytwórczość wykazała pewne zmniejszenie. Kopalnictwo rud cynkowo-ołowianych, które właściwie zaopatruje tylko część naszego hutnictwa, wykazało zmniejszenie w porównaniu z poprzedzającym kwartałem. Natomiast porównanie wydobycia w okresie półrocznym wykazuje w b. r. w stosunku do ub. r. wzrost o 16%. Prawie w tym samym stopniu wzrósł również i przywóz rudy cynkowej, która prawie wyłącznie idzie u nas w obrocie uszlachetniającym z Niemcami. W I kwart. b. r. przywóz rudy był stosunkowo niewielki, za to w II kwart. podwoił się w stosunku do I kwart. Trudności w zdobywaniu rudy zagranicznej i jej wysoka cena, a z drugiej strony brak bogatszej rudy u nas — zmuszają huty do szukania zastępczych surowców, którymi obecnie w coraz znaczniejszej mierze są zwały starych odpadków hutniczych i biednej rudy, do niedawna jeszcze nie stosowanych w hutnictwie. Z odpadków tych odciążony jest cynk drogą przetwarzania go na tlenek cynku, który znów, jako ruda wzbogacona, używany jest do pieców muflowych i elektrolizy. Kopalnie w b. Kongresówce i w Małopolsce pozostawały nadal nieczynne, gdyż ceny cynku na rynku światowym nie pozwalają jeszcze na rentowną ich eksploatację.

Wydobycie masy rudnej, po ręcznym tylko odrzuceniu kamienia, liczbowo przedstawiało się w następujący sposób:

	Wydobycie tonn	Liczba robotników
1935 — przec. mies.	26 366	1 398
IV kwart. 1935 — przec. mies.	28 210	1 520
I kwart. 1936 — przec. mies.	28 955	1 325
Kwiecień 1936 . . . . .	28 194	1 652
Maj „ . . . . .	26 261	1 642
Czerwiec „ . . . . .	26 438	1 643
II kwart. 1936 — przec. mies.	26 964	1 646
Styczeń — czerw. 1936 . . . . .	167 58	—
„ „ 1935 . . . . .	144 314	—

Jak widać więc, przeciętne miesięczne wydobycie w II kwart. b. r. w porównaniu z I kwart. zmniejszyło się o 7%, w porównaniu zaś z II kwart. 1935 r. było większe o 14%. Zmniejszenie wydobycia nastąpiło w maju i w czerwcu, gdyż kwiecień utrzymywał się na wysokości poprzednich okresów. W porównaniu z przeciętnym kwartalnym wydobyciem w 1913 r. wydobycie w II kwart. 1936 r. wyniosło zaledwie 23,2%, w porównaniu zaś z 1929 r. — 28,6%.

Po wzbogaceniu wydobytych rud otrzymano poniższe ilości rud użytkowych, przygotowanych do wytapiania (w tonach):

	Rudy cynkowe:			Rudy ołowiane:		
	w kawał- kach	w szla- mach	razem	w kawał- kach	w szla- mach	razem
II kwart. 1935	29 859	361	30 220	1 304	82	1 386
IV „ „	35 750	903	36 653	1 415	—	1 415
I kwart. 1936	30 893	—	30 893	962	—	962
II „ „	34 580	1 103	35 683	1 297	—	1 297
Stycz. — czer. 1936	65 473	1 103	66 576	2 259	—	2 259
„ „ 1935	56 054	501	56 555	2 382	—	2 382



Poza tym ruda była jeszcze wzbogacana pod postacią tlenku cynkowego, używanego częściowo dla przetopu w piecach muflowych, częściowo zaś dla elektrolizy. Wytwórczość tlenku cynku wyniosła w II kwart. b. r. 8 077 t — wobec 7 964 t w I kwart., co stanowi wzrost o 1·4%. W II kwart. ub. r. wytwórczość wyniosła 6 276 t, tegoroczna wytwórczość była więc większa o 28·5%. W okresie 6 miesięcy b. r. wytworzono tlenku 16 041 t — wobec 11 108 t w ub. r., a więc o 44·3% więcej. Przy fabrykacji tlenku zatrudnionych było w II kwart. przeciętnie 219 robotników — wobec 218 w I kwart. b. r. i 171 w II kwart. 1935 r.

Liczba czynnych kopalń nie zmieniła się; pracowały te same z kopalnie: jedna — należąca do S-ki Giesche, i druga — do gwalectwa Brzozowice. Znaczną większość wydobycia, gdyż 87·5%, dawała kopalnia „Orzeł Biały” S-ki Giesche. Kopalnie w województwie kieleckim i krakowskim nie pracowały, stałe jednak utrzymują pogotowie na wypadek potrzeby szybkiego uruchomienia.

Ogólna liczba robotników, zatrudnionych w kopalniach rud łącznie ze wzbogacaniem i wytwórczością tlenku, utrzymywała się na nie zmienionym poziomie, wykazując jednak w porównaniu z I kwartałem wzrost o ok. 24%. W porównaniu z przeciętną miesięczną w II kwart. 1935 r. w okresie sprawozdawczym pracowało robotników o 26% więcej. Z ogólnej liczby robotników w końcu czerwca — przy wydobyciu łącznie z płuczkami i wzbogacaniem pracowało 1 440, t. j. 85·4%, przy fabrykacji tlenku cynkowego 220, t. j. 13·4%, oraz przy stróżowaniu 19, t. j. 1·2%.

Przeciętny zarobek robotnika bez potrąceń na dniówkę oraz miesięczny podany jest dla różnych kategorii robotników w poniższym zestawieniu.

	C z e r w i e c			
	1 9 3 6		1 9 3 5	
	dniówka	miesięcz.	dniówka	miesięcz.
Ogół robotników . . . . .	8·14	186·00	8·15	176·00
Górnicy na dole . . . . .	11·10	235·00	11·70	233·00
Wykwalifikow. na górze . . . . .	9·63	2·8 00	9·40	216·00
Niewykwalifik. . . . .	7·60	175·00	7·60	172·00

Wydażność pracy robotnika w poszczególnych miesiącach podana jest w tonach miesięcznie i dziennie w poniższym zestawieniu, przy czym przy obrachunku uwzględnieni zostali tylko robotnicy, zatrudnieni przy wydobyciu, jednak bez zatrudnionych przy wzbogacaniu rud:

	Liczba robotników	Wydażność:	
		miesięcz.	dzienna
Styczeń 1936	936	31·4	1·250
Luty „	959	29·6	1·180
Marzec „	967	30·0	1·150
Kwiecień „	1 154	24·4	0·980
Maj „	1 149	22·9	0·900
Czerwiec „	1 148	23·0	0·960

Jak widać więc, zwiększenie od kwietnia liczby robotników od razu wpłynęło na zmniejszenie się wydażności na robotnika, która spadła w stosunku do poprzednich miesięcy o ok. 20%. Zwiększenie się liczby robotników nastąpiło głównie na kop. „Brzozowice”, która nie tylko że nie zwiększyła wydobycia, lecz nawet dawała rudy trochę mniej; przeprowadzane natomiast były roboty przygotowawcze, które zawsze wpływają ujemnie na stopień wydażności na jednego robotnika. Przywóz rudy cynkowej i ołowianej wzbogacanych przedstawiał się — według danych Gł. Urz. Stat. — jak następuje:

	Ruda cynkowa		Ruda ołowiana	
	ton	tys. zł	ton	tys. zł
1935 — przec. mies. . . . .	5 335	394	790	123
IV kwart. 1935 — przec. mies. . . . .	5 399	457	514	169
I kwart. 1936 — przec. mies. . . . .	3 548	206	31	11
Kwiecień 1936 . . . . .	4 154	187	5	4
Maj „ . . . . .	2 565	135	0 4	1
Cz w r e c „ . . . . .	15 353	1 137	2	4
II kwart. 1936 — przec. mies. . . . .	7 357	486	2·5	3
Styczeń + czerw. 1936 . . . . .	32 718	2 078	97	41
„ „ 1935 . . . . .	28 650	1 847	4 261	444

Przywóz rudy cynkowej wykazał w II kwart. bardzo znaczny wzrost, gdyż o 107%; wzrost ten nastąpił właściwie w czerwcu, gdyż w kwietniu i w maju przywóz utrzymywał się na poziomie przeciętnych ilości z I kwart. b. r. W porównaniu z II kwart. 1935 r., w którym przeciętny miesięczny przywóz wyniósł 4 750 t, przywóz tegoroczny był większy o 55%. W okresie 6 miesięcy b. r. w porównaniu z tymże okresem 1935 r. przywóz rudy cynkowej był większy o 14·2%, pod względem zaś wartości wzniósł o 12%. Przywóz rudy ołowianej

wykazuje kompletny zanik. Była ona sprowadzana z Górnego Śląska niemieckiego, obecnie jednak przywóz jej ustał ze względu na trudności płatnicze, jakie stawia strona niemiecka, domagając się płatności w dewizach.

**HUTNICTWO CYNKOWE I OLOWIANE W II KWARTALE 1936 R.** — Ogólna koniunktura na światowym rynku cynkowym wykazywała w II kwartale b. r. pewną depresję, wywołaną niepokojami politycznymi w Europie i wynikającym stąd powstrzymaniem się konsumentów od zakupów. Rezultatem takiej sytuacji był utrudniony zbyt, co oczywiście odbiło się na cenach, które w sprawozdawczym okresie wykazywały tendencję zniżkową, to też różnica cen na ultimo marca i czerwca wyniosła minus £ 2¼. Na uspokojenie rynku nie wpływają bynajmniej pojawiające się sporadyczne wiadomości z różnych krajów o budowie nowych hut cynkowych, które wzmogą tylko podaż bez równoczesnego powiększenia konsumpcji. Szczególniej silnie zaznacza się dążenie Niemiec do samowystarczalności i odgródzenia się od światowego rynku cynkowego; po wybudowaniu wielkiej huty elektrolitycznej pod Magdeburgiem obecnie wnoszą Niemcy nową hutę w Harcu, która ma już im zapewnić samowystarczalność. Rezultat jest taki, że Niemcy, które były dotąd jednym z najpoważniejszych odbiorców cynku, obecnie w małym już tylko stopniu wchodzi w rachubę jako nabywcy. Pogłoski o wznowieniu kartelu przycichły prawie zupełnie i nic nie wskazuje na to, ażeby rozmowy w tym kierunku podjęte zostały w krótkim czasie. Ogólna niekorzystna sytuacja na rynku światowym nie odbiła się zbyt silnie w Polsce. Ze zbliżaniem się wiosny i sezonu budowlanego można było oczekiwać wzrostu wytwórczości, a tymczasem utrzymała się ona na poziomie kwartału poprzedniego, dając zaledwie paru procentowąwyżkę; natomiast zbyt cynku i blachy zarówno w kraju jak i zagranicą poprawił się znacznie, co wywołało w konsekwencji poważne zmniejszenie się zapasów; to z kolei korzystnie odbiło się na płynności środków obrotowych hut.

Rynek ołowiu przedstawiał się dużo korzystniej w skali światowej niż cynku — dzięki uzyskaniu pewnej równowagi między wytwórczością i spożyciem. Jednakże ujawnione czynniki, oddziaływujące na cynk, odbiły się i tutaj, hamując rozwój rynku. Ceny wykazały również tendencję zniżkową, dając na ultimo czerwca różnicę in minus £ 1<sup>1</sup>/<sub>16</sub>. W Polsce wytwórczość spadła bardzo znacznie skutkiem całkowitego jej wstrzymania w czerwcu. Główną przyczyną tego był brak rudy i konieczność przeprowadzenia niezbędnych remontów. Zbyt krajowy wykazał znaczny wzrost, natomiast wywóz zmniejszył się.

Wskaźniki wytwórczości w poszczególnych miesiącach b. r. w stosunku do przeciętnej miesięcznej 1930 r., przyjętej za 100, przedstawiały się następująco:

	Sty-czeń	Luty	Ma-rzec	Kwie-cień	Maj	Czer-wiec
Cynk mufł. i elektrol. . . . .	51·5	48·2	53·3	51·9	53·9	50·0
Blacha cynkowa . . . . .	32·9	57·1	54·6	71·9	86·9	87·6
Ołów surowy . . . . .	54·8	47·4	40·2	38·4	15·8	—

W liczbach absolutnych wytwórczość hut cynkowych i ołowianych przedstawiona jest w poniższym zestawieniu (w tonach):

	Kwas siark. 50 <sup>o</sup> Bł	Cynk	Blacha cynk.	Ołów	Minia i glejta
a) w województwie krakowskim					
1935 — przec. mies. . . . .	1 991	—	—	—	—
II kwartał 1935 — przec. mies. . . . .	1 030	—	—	—	—
I kwart. 1936 — przec. mies. . . . .	2 144	—	—	—	—
Kwiecień 1936 . . . . .	2 019	—	—	—	—
Maj „ . . . . .	2 315	—	—	—	—
Czerwiec „ . . . . .	2 057	—	—	—	—
II kwartał 1936 — przec. mies. . . . .	2 134	—	—	—	—
Styczeń ÷ czerw. 1936 . . . . .	12 834	—	—	—	—
„ „ 1935 . . . . .	12 147	—	—	—	—
b) w województwie śląskim					
1935 — przec. mies. . . . .	10 321	7 050	1 086	1 568	199
IV kwartał 1935 — przec. mies. . . . .	10 906	6 688	1 118	1 380	130
I kwart. 1936 — przec. mies. . . . .	9 360	7 415	735	1 590	140
Kwiecień 1936 . . . . .	6 625	7 545	1 097	1 280	103
Maj „ . . . . .	10 385	7 835	1 326	530	101
Czerwiec „ . . . . .	10 778	7 267	1 339	—	140

II kwartał 1936 — przec.						
mies.		10 263	7 549	1 254	706	115
Styczeń ÷ czerw.	1936	58 868	44 891	5 967	6 590	765
"	1935	66 459	39 678	6 029	8 646	999
c) ogółem w Polsce						
1935—przec. mies.		12 312	7 050	1 086	1 568	199
II kwartał 1935 — przec.						
mies.		11 936	6 688	1 118	1 380	130
I kwart. 1936—przec. mies.		11 504	7 415	735	1 590	140
Kwiecień 1936		11 644	7 545	1 097	1 289	103
Maj		12 700	7 835	1 326	530	101
Czerwiec		12 845	7 267	1 339	—	140
II kwartał 1936 — przec.						
mies.		12 396	7 549	1 254	706	115
Styczeń ÷ czerw.	1936	71 702	44 891	5 967	6 590	765
"	1935	78 606	39 678	6 029	8 646	999

W podanych wyżej liczbach znajduje się już i cynk elektrolityczny, którego wytwórczość wynosiła: w kwietniu 1 639 t, w maju 1 684 t i w czerwcu 1 535 t, co daje w II kwart. łącznie 4 858 t — wobec 5 116 t w I kwart., stanowi więc zmniejszenie produkcji o 5,1%. W porównaniu z II kwart. 1935 r. (4 853 t) produkcja obecna pozostawała bez zmiany. W I półroczu b. r. wytworzono 9 974 t — wobec 9 991 t w tymże czasie 1935 r.

Ogólna wytwórczość cynku w II kwart. w porównaniu z I kwart. b. r. wykazała nieznaczny wzrost o 1,8%, w porównaniu zaś z II kwart. ub. r. wzrosła o 12,8%. Półroczna wytwórczość b. r. była większa niż w ub. r. o 13%. Co się tyczy poszczególnych miesięcy, to wytwórczość kwietniowa była cokolwiek niższa od marcowej; w maju jednak podniosła się nieco, przekraczając wytwórczość nawet wszystkich ubiegłych miesięcy b. r.; w czerwcu nastąpił spadek wytwórczości o ok. 7%. Ogólną tendencję można uważać za utrzymaną.

Liczba pieców cynkowych w ruchu utrzymywała się w kwietniu i w maju na poprzedniej wysokości, t. zn. pracowały 43 piece z 7 572 muflami, w czerwcu liczby te podniosły się — do 44 i 7 716. Ogółem przepracowano w II kwart. 3 913 pieco-dni — wobec 3 973 pieco-dni w I kwart.; w II kwart. 1935 r. pracowało w kwietniu 37 pieców z 6 252 muflami, w maju 44 piece z 7 476 muflami i w czerwcu 45 pieców z 7 764 muflami, dając w ogólnej liczbie 3 824 pieco-dni. Liczby powyższe dają następujące ilości cynku muflowego na 1 pieco-dzień (dobę): w II kwart. b. r. 4 55 t, w I kwart. 4 30 t, w II kwart. 1935 r. — 3 98 t. Widoczny jest więc postęp techniczny w wytopianiu cynku, który mierząc ilością otrzymywanego cynku w stosunku do II kwart. ub. r. wynosi ok. 15%. Wszystkie 4 huty, pracujące piecami muflowymi, oraz jedna elektroliza znajdowały się na Górnym Śląsku; druga elektroliza była nieczynna.

Ogólny zbytn cynku wykazał w II kwart. w porównaniu z I kwart. dosyć znaczny wzrost, przy czym wzrost ten zaznaczył się głównie na rynku krajowym i w mniejszym stopniu w wywozie zagranicę. Tendencja ku wzrostowi zauważyć się dawała w ciągu całego kwartału, po nim pewnych wahań w sprzedaży krajowej. W porównaniu z II kwart. 1935 r. zbytn ogólny był w b. r. dość poważnie zwiększony. Również korzystnie przedstawiają się w b. r. rezultaty zbytn w okresie 6 miesięcy.

Liczbowo zbytn cynku łącznie muflowego i elektrolitycznego (bez pyłu cynkowego) przedstawiał się następująco (w tonach):

Z b y t:			
	w kraju	zagranicę	razem
1935 — przec. mies.	1 956	4 598	6 554
II kwartał 1935 — przec. mies.	2 066	4 192	6 258
I kwart. 1936 — przec. mies.	1 695	5 044	6 739
Kwiecień 1936	2 072	5 052	7 104
Maj	2 819	5 025	7 844
Czerwiec	2 347	6 762	9 109
II kwartał 1936 — przec. mies.	2 413	5 606	8 019
Styczeń ÷ czerw. 1936	12 322	31 952	44 274
" " 1935	10 733	27 170	37 903

Ogólny zbytn wykazał w II kwart. b. r. wzrost w porównaniu z I kwart. o 18,8% i w porównaniu z II kwart. 1935 r. o 28,2%; wzrost ten nastąpił częściowo na rynku krajowym, gdzie wyniósł odpowiednio 42,2% i 16,9%, i częściowo w eksporcie, gdzie wyniósł 11,2% i 33,8%. W I półroczu b. r. w stosunku do tegoż okresu 1935 r. zwiększenie zbytn wyniosło w kraju 14,8% i zagranicę 17,5%.

Zbytn cynku elektrolitycznego w sprzedaży krajowej wzrósł w porównaniu z I kwart. o 27,5%, natomiast w porównaniu z II kwart. ub. r. obniżył się o 48,2%. Również niekorzystnie przedstawia się porównanie zbytn półrocznego, który w b. r. zmniejszył się w porównaniu z ub. r. o 49%. Lepiej przedstawia się wywóz cynku elektrolitycznego, gdyż w porównaniu z I kwart. wykazał on wzrost o 14,2%, a w porównaniu z II kwart. 1935 r. równie wzrósł o 28%. Rezultat półroczny był w tym roku lepszy o 19,2% niż w ub. r.

Wytwórczość blachy cynkowej była w kwartale sprawozdawczym znacznie większa, gdyż w stosunku do I kwart. wzrosła o 70,5%, w porównaniu zaś z II kwart. 1935 r. była większa o 12%. Natomiast wytwórczość 6-miesięczna okazała się w b. r. o 1% niższa niż w tymże okresie 1935 r. Na wzmoczenie się wytwórczości, która przez wszystkie miesiące wykazywała tendencję ku wzrostowi, wpłynęła jedynie koniunktura sezonowa i związane z nią projekty budownictwa. Liczby, podane w zestawieniu wytwórczości, obejmują jedynie blachę, wytwarzaną w walcowniach hutniczych, poza tym jeszcze samodzielną walcownią w Oświęcimiu wyprodukowała w II kwart. 1936 r. 615 t wobec 318 t w I kwart. b. r. i 423 t w II kwart. 1935 r. W okresie 6 miesięcy b. r. walcownia ta wyprodukowała 933 t — wobec 644 t w tymże okresie ub. r.

Zbytn blachy, wytwarzanej w hutach, podaje poniższe zestawienie (w tonach):

	Z b y t:		
	w kraju	zagranicę	razem
1935 — przec. mies.	594	441	1 035
II kwartał 1935 — przec. mies.	618	516	1 134
I kwart. 1936 — przec. mies.	388	460	848
Kwiecień 1936	574	500	1 074
Maj	935	572	1 507
Czerwiec	678	667	1 345
II kwartał 1936 — przec. mies.	729	580	1 309
Styczeń ÷ czerw. 1936	3 350	3 119	6 469
" " 1935	2 772	3 036	5 808

Ogólny zbytn blachy cynkowej w II kwart. w porównaniu z kwartałem poprzedzającym wzrósł o 54,8%, w porównaniu zaś z II kwart. 1935 r. podniósł się o 15,5%. Nastąpiło to dzięki zwiększeniu się zbytn zarówno krajowego, jak i wywozu, przy czym w porównaniu z I kwart. zbytn krajowy wzrósł o 87,6%, wywóz zaś o 26%, w porównaniu natomiast z II kwart. 1935 r. wzrost wyniósł odpowiednio 18% i 12,2%. Porównanie zbytn półrocznego wykazuje wzrost w b. r. na rynku krajowym o 20,8% i w eksporcie o 2,5%, przeciętnie — o 11%.

Ogólny zapas cynku we wszelkich postaciach zmniejszył się z 6 744 t w końcu marca do 4 035 t w końcu czerwca, t. j. o 40,2%.

Kwas siarkowy wytwarzany był, podobnie jak i uprzednio, w jednej pralni w Małopolsce i w 4 pralniach na Górnym Śląsku. Wytwórczość w II kwart. w porównaniu z I kwart. wzrosła o 7,8%, w porównaniu zaś z II kwart. ub. r. zmniejszyła się o 4,6%. W okresie 6-miesięcznym wytwórczość w b. r. była mniejsza niż w tymże okresie 1935 r. o 8,8%. W poszczególnych miesiącach II kwart. wytwórczość wykazywała tendencję ku wzrostowi. Udział dzielnic w wytwórczości wynosił: Małopolski 17,2% i Górnego Śląska 82,8%.

Kwas siarkowy znajdował zbytn wyłącznie na rynku krajowym, gdyż wywozu zupełnie nie było. Wzmagające się zapotrzebowanie kwasu w kraju, w szczególności dla fabrykacji nawozów sztucznych, zapewnia zupełnie dostateczny zbytn na rynku krajowym bez potrzeby uciekania się do eksportu po bardzo niskich cenach. W stosunku do I kwart. zbytn w okresie sprawozdawczym nieco się zmniejszył, był jednak większy w porównaniu z II kwart. 1935 r. Liczbowo zbytn kwasu siarkowego przedstawiał się następująco (w tonach):

	Z b y t:		
	w kraju	zagranicę	razem
1935 — przec. mies.	10 379	5'7	10 385
II kwartał 1935 — przec. mies.	9 999	5'7	9 999
I kwart. 1936 — przec. mies.	11 575	—	10 575
Kwiecień 1936	10 705	—	10 705
Maj	11 486	—	11 486
Czerwiec	10 420	—	10 420
II kwartał 1936 — przec. mies.	10 870	—	10 870
Styczeń ÷ czerw. 1936	67 337	—	67 337
" " 1935	62 613	22	62 635

Zbyt kwasu siarkowego zmniejszył się w porównaniu z I kwart. o 6%, w porównaniu zaś z II kwart. 1935 r. był większy o 18%. W I półroczu b. r. sprzedano więcej o 8% niż w ub. r. Zapasy kwasu siarkowego zmniejszyły się z 13 371 t w końcu marca do 11 630 t w końcu czerwca, t. j. o 13%.

Ołów wytwarzany był w jednej hucie na Górnym Śląsku. Wytworczość w II kwart. w porównaniu z I kwart. spadła bardzo znacznie, gdyż o 62% z powodu zatrzymania pieca w maju i bezczynności jego w czerwcu. W porównaniu z II kwart. ub. r. wytworczość była mniejsza o 56,1%. Wytworczość w 6 miesiącach b. r. była mniejsza niż w ub. r. o 23,9%.

Zbyt ogólny ołowiu wykazał wzrost w porównaniu z I kwart., jak również i z II kwart. ub. r., jednakże zbyt 6-miesięczny był mniejszy o 1% niż w ub. r. Wzrost wykazywał zbyt krajowy, eksport zaś obniżył się. Liczbowo zbyt ołowiu przedstawiał się następująco (w tonach):

	Z b y t:		
	w kraju	zagranicę	razem
1935 — przec. mies. . . . .	487	298	785
II kwartał 1935 — przec. mies. . . . .	504	369	873
I kwartał 1936 — przec. mies. . . . .	376	285	661
Kwiecień 1936 . . . . .	666	281	947
Maj „ . . . . .	583	141	624
Czerwiec „ . . . . .	479	295	774
II kwartał 1936 — przec. mies. . . . .	576	239	815
Styczeń ÷ czerw. 1936	2 857	1 573	4 430
„ „ 1935	2 943	1 533	4 476

Zbyt ogólny wzrósł w porównaniu z I kwart. o 23% jedynie tylko dzięki zwiększonej o 53,3% sprzedaży na rynku krajowym, gdyż eksport z zmniejszył się o 16,2%. W porównaniu z II kwart. 1935 r. zbyt w kraju był większy o 14%, eksport zaś obniżył się o 35,2%. W I półroczu w porównaniu z ub. r. sprzedaż krajowa była mniejsza o 2,9%, wywóz zaś wzrósł o 2,6%.

Liczba pieców sztabowych czynnych wynosiła w kwietniu 2 i w maju 1, w czerwcu zaś huta była nieczynna; przepracowały one ogółem 74 pieco-dni — wobec 3 pieców czynnych w I kwart., które dały pracę 197 pieco-dni. W II kwart. 1935 r. pracowały 3 piece, dając 168 pieco-dni. Zapasy ołowiu we wszelkiej postaci obniżyły się z 2 389 t w końcu marca do 992 t w końcu czerwca, t. j. o 61,4%.

Srebro w II kwart. wytwarzane nie było. Zbyt krajowy wyniósł 27 kg — wobec 25 kg w I kwart. i 20 kg w II kwart. 1935 r. Wywóz nie było. Zapasy srebra obniżyły się z 3 427 kg w końcu marca do 3 400 kg w końcu czerwca, t. j. o 0,8%.

Minia i glejta wytwarzane były w mniejszej ilości w stosunku do I kwart. o 18,2%, a w porównaniu z II kwart. 1935 r. o 41,6%. W I półroczu b. r. wytworczość minii i glejty była mniejsza niż w ub. r. o 23,5%. Zbyt ogólny minii i glejty wyniósł 412 t, zwiększył się więc w porównaniu z I kwart. o 44,1%, a z II kwart. 1935 r. o 25%. Wzrost ten przypisać należy jedynie zbytowowi na rynku krajowym, gdzie wyniósł on 381 t — wobec 240 t w I kwart. i 272 t w II kwart. 1935 r., był więc większy o 58,2%, wzgl. o 40%. W I półroczu zbyt krajowy wyniósł 621 t — wobec 489 t w ub. r., wzrost wynosi więc tu 27,2%. Zagranicę wysłano 31 t — wobec 45 t w I kwart.; w okresie 6 miesięcy wywieziono 76 t — wobec 138 t w ub. r., zmniejszenie wywozu wyniosło więc 45%.

Liczba robotników w końcu czerwca wynosiła 4 291 — wobec 4 137 w końcu marca, zwiększyła się więc w kwartale sprawozdawczym o 3,7%. Z powyższej liczby — w końcu czerwca w przemyśle cynkowym pracowało 3 974 robotników, w przemyśle zaś ołowianym tylko 90 na normalną liczbę ok. 190 — z powodu zatrzymania ruchu pieców ołowianych. W końcu czerwca 1935 r. pracowało 4 262 robotników, z których 3 862 pracowało w cynku i 196 w ołowiu. W ciągu roku liczba robotników prawie się nie zmienia, gdyż wzrosła zaledwie o 29.

Przebiegający zarobek robotnika (w zł na 1 dniówkę i miesięcznie) bez potrąceń wyniósł w czerwcu:

	Cynk		Ołów	
	dniówka	miesięcz.	dniówka	miesięcz.
Ogółem . . . . .	9'80	237'00	10'10	270'00
Wykwalif. (wytapiacze) . . . . .	11'72	288'00	10'80	330'00
Niewykwalifikowani . . . . .	8'00	190'00	7'70	185'00

Dostawa materiałów surowych odbywała się normalnie. Ilości, dostarczone hutom cynkowym w II kwart. b. r. (w nawiasach — liczby w I kwart.), wynosiły (w tonach): rudy wszelkiej 32 718 (31 922), w czym rudy zagranicznej 15 373 (8 698); koksu i koksiku dla wszyst-

kich celów 7 517 (7 103); glinki ogniotrwalej 4 796 (3 139), w czym zagranicznej było 2 175 (2 128). Spożycie tworzyw w hutach cynkowych wyniosło: rudy cynkowej w piecach wytapiających 31 909 (36 855); tlenku cynkowego 12 526 (13 737); węgla dla wszystkich celów 78 203 (84 623); koksu i koksiku 8 003 (7 711), w tym zagranicznej 45 (32). Hutnictwo ołowiane w tymże czasie otrzymało: rudy 1 391 (1 169), zagranicznej nie było zupełnie, wszelkiego rodzaju odpadków ołowiu 601 (2 109). Spożycie tworzyw w hucie ołowianej wyniosło: rudy ołowianej 2 357 (5 837), złomu i odpadków ołowianych 947 (1 742), węgla 935 (1 765) i koksu 451 (808).

Wywóz 6 z wytworów hutnictwa cynkowego i ołowianego przedstawiony jest w poniższym zestawieniu, przy czym ilości podane są według danych Depart. Górn.-Hutn. Min. Przem. i Handlu, wartość zaś — według danych Gł. Urz. Stat. (w tonach i tys. zł).

	Cynk i pył cynkowy	Blacha cynkowa	Kwas siarkowy	Ołów	Minia i glejta	Ogólna wartość
1935 — przec. mies. . . . .	4 910	441	9	298	19	2 185
II kwartał 1935 — przec. mies. . . . .	4 502	516	—	403	17	2 056
I kwartał 1936 — przec. mies. . . . .	5 621	460	10	285	15	2 513
Kwiecień 1936 . . . . .	5 347	500	—	281	7	2 530
Maj „ . . . . .	5 433	572	10	141	2	2 480
Czerwiec „ . . . . .	6 960	667	11	295	10	3 224
II kwartał 1936 — przec. mies. . . . .	5 913	580	7	239	6	2 745
Styczeń ÷ czerw. 1936	34 604	3 119	21	1 573	19	15 778
„ „ 1935	28 947	3 035	22	1 533	132	12 436

Poza wyżej wymienionymi artykułami jedna z hut wywozła jeszcze w II kwart. kadm w ogólnej ilości 49 t wartości ok. zł 527 tys. W okresie 6 miesięcy wywóz ten wyniósł 73 t wartości ok. zł 775 tys.

Jak widać z powyższego zestawienia, wywóz ogólny w II kwartale wzrósł pod względem tonażu o 11%, pod względem zaś wartości o 8%. W okresie 6-miesięcznym b. r. w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. wywóz tegoroczny był większy tonażowo o 16,8%, pod względem zaś wartości wzrósł o 26,2%.

## PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

**EKSPORT WŁÓKIENNICZY WE WRZEŚNIU 1936 R.** — Wywóz artykułów włókienniczych we wrześniu b. r. kształtował się korzystniej niż w tym samym miesiącu ub. r. Z okręgów: łódzkiego, białostockiego i bielskiego wywieziono łącznie — na podstawie danych delegatur Państwowego Instytutu Eksportowego w Łodzi i Białymostku, Syndykatu Eksportu Odzieży w Łodzi oraz Związku Eksporterów Przemysłu Włókienniczego w Bielsku — 5 138 q wartości zł 2 800 tys., t. j. o 618 q (13%) co do wagi, a o zł 78 tys. (3%) co do wartości więcej niż we wrześniu ub. r. W porównaniu z sierpniem b. r. eksport we wrześniu b. r. wykazuje spadek o 2 905 q (36%) wagowo oraz o zł 1 049 tys. (27%) wartościowo.

Okrąg łódzki reprezentuje w wywozie w miesiącu sprawozdawczym 2 776 q wartości zł 1 764 tys., z czego na poszczególne artykuły przypada: przędza wełniana czesankowa 600 q wartości zł 574 tys., tkaniny wełniane 232 q — zł 292 tys., tkaniny półwełniane 45 q — zł 16 tys., tkaniny bawełniane 653 q — zł 310 tys., tkaniny pluszowe i welwuty bawełniane 54 q — zł 65 tys., materiały filcowe 69 q — zł 56 tys., wyroby dziane bawełniane 94 q — zł 11 tys., odzież 988 q — zł 390 tys., stożki wełniane do kapeluszy oraz kapelusze 17 q — zł 25 tys., berety 6 q — zł 9 tys. W stosunku do ubiegłego miesiąca zaznaczył się spadek wywozu prawie wszystkich artykułów włókienniczych z okręgu łódzkiego, wynosząc ogółem 13%, a w zestawieniu z wrześniem ub. r. — 12%.

Udział najważniejszych artykułów wywozu we wrześniu b. r. w stosunku do wartości włókienniczego wywozu łódzkiego przedstawiał się następująco (w % -ach): przędza wełniana czesankowa — 32, odzież — 22, tkaniny bawełniane — 18, tkaniny wełniane — 17, łącznie — 89.

Głównymi odbiorcami wyrobów włókienniczych łódzkich były następujące kraje (w tys. zł): Anglia — 339, Egipt — 308, Holandia — 213, Bułgaria — 131, Austria — 123, Stany Zjedn. — 112, Związek Południowo-Afrykański — 82, Szwecja — 74. Rynki pozaeuropejskie partycypowały w tym wywozie w wysokości 40% (zł 718 tys.). Rynków odbiorczych było ogółem 44.

Przędza wełniana czesankowa była eksportowana do kilkunastu krajów, w tym głównie do (w tys. zł): Bułgarii — 131, Anglii — 119, Austrii — 111, Holandii — 76.

Odzież znajdowała zbyt głównie (w tys. zł): w Anglii — 177 i Holandii — 121. Mniejsze ilości wywieziono do Marokka franc. i Związku Południowo-Afrykańskiego. W okresie 3 kwartałów b. r. wywieziono odzieży z okręgu łódzkiego na sumę zł 4 463 tys., w tym na rynek angielski za zł 2 063 tys. (46%), holenderski — zł 1 002 tys. (22%), Związku Południowo-Afrykańskiego — zł 572 tys. (13%), marakoński — zł 356 tys. (8%), szwajcarski — zł 110 tys. (2%), czyli 91% wartości tego wywozu przypada na 5 rynków, a pozostałe 9% — na 33 rynki zbytu.

Z danych za okres 9 miesięcy b. r. wynika, iż wywóz odzieży obejmował następujące ważniejsze rodzaje tych artykułów (w tys. zł): spodnie — 1 862, ubrania wełniane — 1 013, overalle — 637.

Tkaniny bawełniane były kierowane głównie do Egiptu; wartość wywozu tkanin do tego kraju wynosi zł 232 tys. Tkaniny wełniane były przedmiotem wywozu do następujących krajów (w tys. zł): Stany Zjedn. — 102, Egipt — 68, Syria — 25, Indie Brytyjskie — 24. Przeciętna wartość eksportowa wyrobów włókienniczych łódzkich wynosiła we wrześniu b. r. zł 635 za 1 q, tj. utrzymała się na poziomie poprzedniego miesiąca. Dla poszczególnych artykułów wartość ta wynosiła: przędza wełniana i półwełniana — zł 957, przędza bawełniana — zł 142, tkaniny wszelkie — zł 699, odzież — zł 394.

Eksport z okręgu białostockiego we wrześniu b. r. wyniósł 2 173 q wartości zł 709 tys. Należy podkreślić, iż eksport ten w roku bieżącym kształtuje się znacznie poniżej niż w roku ubiegłym, gdyż nawet wzrost wywozu w omawianym miesiącu w porównaniu z wrześniem ub. r. wynosi 887 q (69%) pod względem wagi, a zł 294 tys. (70%) pod względem wartości.

Właściwy sezon eksportowy białostocki jest już zakończony — zmniejszenie wywozu z tej przyczyny w stosunku do sierpnia b. r., będącego okresem największego nasilenia wywozu w bieżącym sezonie, wynosi wagowo 2 497 q (53%), wartościowo zaś — zł 796 tys. (53%). Nadchodzące miesiące będą stanowiły okres przyjmowania zamówień dla rynku Związku Południowej Afryki. Na razie zamówienia te napływają w słabym stopniu, gdyż importerzy wstrzymują się od zawierania transakcji, oczekując, po dewaluacji liry włoskiej, spadku cen sprzedażnych. Moment konkurencji włoskiej zwłaszcza po dewaluacji liry nie jest, niewątpliwie, momentem sprzyjającym dla eksportu białostockiego, nie powinien on jednak silnie zaważyć na eksporcie do Związku Południowej Afryki, zważywszy, iż eksport ten jest zorganizowany i stosunkowo dość dobrze ugruntowany.

Wywóz tkanin wełnianych nieczesankowych stanowił pozycję 1 375 q wartości zł 454 tys., koców 240 q — zł 52 tys., pleców 334 q — zł 107 tys., odzieży 53 q — zł 36 tys. Tkaniny wełniane były przedmiotem wywozu do następujących ważniejszych krajów (w tys. zł): Chiny — 214, Indie Brytyjskie — 99, Egipt — 39, Stany Zjedn. — 31, Mandzuria — 22. Najpoważniejszym odbiorcą pleców były Indie Brytyjskie, dokąd wywóz tego artykułu wyniósł zł 88 tys., dla koców zaś — Egipt (zł 34 tys.).

Przeciętna wartość eksportowa wyrobów włókienniczych białostockich wynosiła we wrześniu b. r. zł 326 za 1 q (w sierpniu b. r. — zł 322).

Uruchomienie maszyn włókienniczych wynosiło 185%, biorąc za podstawę pracę na 1 zmianę, t. j. tyle, ile w sierpniu b. r. Ponieważ eksport we wrześniu spadł w stosunku do sierpnia o 53%, uruchomienie zaś maszyn włókienniczych było w tych miesiącach jednakowe — przeto zanotować należy wzmogoną produkcję na rynek wewnętrzny.

Wywóz z okręgu białostockiego kształtował się pomyślnie. Wzrost w zestawieniu z sierpniem b. r. wyniósł 27 q (16%) pod względem wagi, a zł 19 tys. (6%) pod względem wartości, natomiast w porównaniu z wrześniem ub. r. — wagowo 8 q (4%), wartościowo zaś zł 36 tys. (12%). Spadł wywóz tkanin wełnianych czesankowych w stosunku do sierpnia b. r. o zł 38 tys., wzrosła zaś wydatnie pozycja wywozowa stożków wełnianych do kapeluszy o zł 72 tys. Wywóz poszczególnych artykułów w miesiącu sprawozdawczym wynosił: tkaniny wełniane czesankowe 72 q wartości zł 174 tys., stożki wełniane 112 q — zł 145 tys., tkaniny bawełniane 5 q — zł 8 tys. Zbyt tkanin wełnianych obejmował następujące ważniejsze kraje (w tys. zł): Jugosławia — 67, Argentyna — 41, Węgry — 22, Szwajcaria — 11, Syria — 10. Eksport kierowany był ogółem do 14 krajów, przy czym rynki zamorskie stanowiły w tym wywozie 35% (zł 62 tys.). W stożkach obserwujemy stałe rozszerzanie się kręgu krajów odbiorczych. W tym miesiącu wywóz znaczniejszych ilości tego artykułu objął Nową Zelandię, a mianowicie na sumę zł 30 tys., z liczby zaś 12 krajów odbiorczych udział Anglii wyrażał się kwotą zł 57 tys., Holandii — zł 34 tys.

Pod względem stanu zamówień na stożki sytuacja nie jest na razie wyjaśniona. Dotychczas obserwuje się wstrzymywanie się odbiorców zarówno angielskich, jak amerykańskich od udzielania zamówień wobec spadku liry włoskiej. Zaznaczyć należy, iż Włochy są jednym z głównych konkurentów w zakresie tego artykułu.

Wartość eksportowa 1 q wyrobów włókienniczych bielskich wynosiła we wrześniu b. r. zł 1 730 (w sierpniu b. r. — zł 1 900).

W okresie 3 kwartałów b. r. wywóz włókienniczy na podstawie o nawianych danych przedstawiał się — w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. — następująco:

Okręg	I-IX 1935		I-IX 1936		Wzrost (+) lub spadek (-) w 1936 w stos. do 1935	
	q	tys. zł	q	tys. zł	w tys. zł	w % wartości
Łódzki	27 494	16 612	27 211	15 893	- 719	4
Białostocki	16 878	5 542	20 299	6 978	+ 1 436	26
Bielski	1 034	1 775	1 708	2 609	+ 834	54
	45 406	23 929	49 218	25 480	+ 1 551	7

Rozważania na temat dalszego ukształtowania się eksportu włókienniczego łódzkiego są narazie przedwczesne, gdyż po dewaluacji szeregu walut europejskich krajów, będących bądź odbiorcami tych towarów, bądź krajów, które stanowią dla tych towarów stałą konkurencję, nie jest dotychczas wyjaśnione, na jakim poziomie będą kształtowały się ceny sprzedażne.

Wywóz włókienniczy w 3 kwartałach b. r. — na podstawie danych Gł. Urz. Stat. — wyniósł zł 53 371 tys., t. j. wzrósł w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. o zł 6 311 tys. (13%). Dane te dotyczą artykułów, objętych działem VIII taryfy celnej oraz grupą 78 — kapelusze, stożki, berety. Grupa surowca — lnu w tych danych wynosi zł 17 059 tys. Różnice, wynikające z obliczeń eksportu włókienniczego wg danych Gł. Urz. Stat. i danych Delegatury P. I. E., zostały omówione w sprawozdaniu z sytuacji eksportowej w I półroczu b. r.

St. W.

**SYTUACJA W PRZEMYSLE BIAŁOSTOCKIM.** — Pomyślna koniunktura, zarysowująca się w ostatnich miesiącach w polskim przemyśle włókienniczym, ze szczególną wyrazistością uzewnętrzniła się w ośrodku białostockim. Zarówno wysoki wzrost produkcji, dochodzący do 50% w porównaniu z ub. r., niezwykle silny popyt na artykuły białostockie, mocna tendencja cen, zaostrzenie warunków transakcyjnych i zwiększenie eksportu — wszystkie te momenty charakteryzują istotę i rozmiary ożywienia koniunkturalnego w przemyśle białostockim. Jednocześnie zaobserwować się daje szereg zjawisk strukturalnych w produkcji białostockiej, która na odcinku tańszych artykułów wełnianych i półwełnianych niezwykle skutecznie konkuruje z Łodzią. Różnica cen spowodowała wzrost zapotrzebowania na towary białostockie, eliminując w dziale artykułów gorszej jakości produkcję łódzką. Przemysł włókienniczy Łodzi przeszedł na produkcję lepszych gatunków towarów wełnianych i półwełnianych, znajdujących zastosowanie w przemyśle konfekcyjnym. Specjalizacja, w ten sposób przeprowadzona, stworzyła dla przemysłu białostockiego duże możliwości zbytu tańszych artykułów wełnianych i półwełnianych męskich, które jeszcze przed paru laty Łódź produkowała w dość znacznych ilościach. Analogiczne zmiany strukturalne w produkcji przemysłu białostockiego nastąpiły w zakresie wełnianych artykułów damskich. Jeszcze do sezonu zeszłorocznego produkcja wełnianych artykułów damskich w przemyśle białostockim stanowiła minimalną pozycję, gdyż lwia część wytwórczości tego ośrodka przypadała na artykuły męskie. Podjęta w b. r. po raz pierwszy na szerszą skalę produkcja damskich towarów stworzyła również poważną konkurencję dla włókiennictwa łódzkiego, zwłaszcza dla drobnych i średnich producentów nakładowych, którzy na skutek usztywnionych kosztów produkcji nie mogą wydatnie obniżyć cen, co stawia ich w sytuacji niekorzystnej do przemysłu białostockiego.

Jedną z przyczyn korzystnego układu stosunków kalkulacyjnych w przemyśle białostockim jest m. in. odrębny charakter aparatu technicznego w tym przemyśle. Fabryki białostockie, posiadające t. zw. wąskie zespoły, produkują przędzę z surowców tanich, które w innych ośrodkach mogą znaleźć zastosowanie tylko w bardzo szupłym zakresie. W ten sposób produkcja półfabrykatów w przemyśle białostockim kalkuluje się tanio, co wpływa w analogiczny sposób na kształtowanie się cen gotowych wyrobów. Poza tym podkreślić należy, że przemysł białostocki zorganizował w sposób jednolity na terenie całego kraju zbyt swej produkcji. W większych ośrodkach handlowych powstała znaczna ilość składów fabrycznych poszczególnych firm białostockich, co ułatwiło kontakt bardziej bezpośredni z odbiorcami, popularyzując jednocześnie wyroby białostockie, które jeszcze do niedawna na rynku wewnętrznym konsumowane były stosunkowo w niewielkich ilościach.

Pod wpływem wydatnie zwiększonego zapotrzebowania nastąpiła zwyżka cen, które i w dalszym ciągu wykazują mocną tendencję. Na zwyżkę tę wpływają, poza zwiększonym popytem, również i momenty zewnętrzne, jak zwyżka cen surowców, oraz usztywnione na wysokim poziomie koszty produkcji zarobkowej — zarówno tkackiej, jak i przędzalniczej.

M. K.

## RZEMIOSŁO

## BEZPROCENTOWE KASY DLA RZEMIOSŁA CHRZEŚCI-

JAŃSKIEGO. — Zagadnienie kredytu dla najuboższych warstw rzemieślniczych nie zostało w ciągu długiego szeregu lat rozwiązane. Mimo daleko idącego liberalizmu polityki kredytowej Banku Gospodarstwa Krajowego, który stopę procentową dla rzemiosła obniżył do 2½% rocznie, podwyższając równocześnie globalną sumę kredytów rzemieślniczych do ok. zł 10 miln. — drobna tylko część kredytobiorców, i to wyższych kategorii świadectw przemysłowych, może z nich korzystać. Dzieje się to dlatego, ponieważ kredyty B. G. K. są w zasadzie — przy 1½% marży — rozprowadzane przez komunalne kasy oszczędności, które udzielają pożyczek zarówno z funduszy B. G. K. jak i własnych pożyczek, zabezpieczonych przeważnie hipotecznie, względnie szeregiem żyr osób w pełni majątkowo odpowiedzialnych. I jedna i druga forma zabezpieczenia nie jest dla rzemieślnika łatwa do osiągnięcia. Drobny rzemieślnik nie posiada przeważnie nieruchomości, a wyszukanie żyrantów połączone jest częstokroć, zwłaszcza na dalszej prowincji, z wielkimi trudnościami, powodującymi stratę kilku dni. W rezultacie rzemieślnik, zrażony tymi trudnościami, rezygnuje z uzyskania kredytu na godziwych warunkach, a — co za tym idzie — staje się nierzadko ofiarą lichwiarzy. Jak to zgodnie stwierdzają izby rzemieślnicze w sprawozdaniach za rok 1935, wspomniana kategoria rzemieślników jest niemal całkowicie odsunięta od kredytów państwowych, a również z innych źródeł społecznych i spółdzielczych; w tym stanie rzeczy, przy działaniu jeszcze innych destruktywnych czynników, rozwijał się proces pauperyzacji drobnego wytwórcy, który w ostatnich latach doznał szczególnego nasilenia.

Przy analizie środków zaradczych stało się już dawniej rzeczą oczywistą, że kryteria kredytowe w odniesieniu do najsłabszego ekonomicznie rzemieślnika powinny być specjalne dobrane. „Kredyt” tego rodzaju winien mieć charakter przede wszystkim społeczny, a nie właściwy, bankowy, przy czym obok zabezpieczenia rzeczowego szczególną wagę powinno się kłaść na takie elementy, jak stopień umiejętności zawodowej, przedsiębiorczość indywidualna, rzetelność i akuratność kredytobiorcy. A już specjalnie należałoby traktować przypadki, kiedy zdolny i uczciwy rzemieślnik — w braku oparcia kredytowego — załamuje się ekonomicznie, często tracąc przy tym swą samodzielność gospodarczą i w rezultacie pomnaża zastęp chałupników; w takich przypadkach akcja kredytowa, posunięta nawet do granic pomocy charytatywnej, może jedynie zapobiec klęsce warsztatu.

Tego rodzaju akcja wykracza, oczywiście, daleko poza ramy właściwych transakcyj bankowo-kredytowych i nie da się pomieścić w obrębie działalności instytucji kredytowych państwowych i prywatnych. Życie wskazywało na konieczność stworzenia w tym celu organizacji o zupełnie specyficznej strukturze, odpowiadającej charakterowi warsztatu i jego produkcji. Jako naczelné zadanie wysunął się problem „pomocy” kredytowej, bez obciążenia odsetkami, wszędzie tam, gdzie brak tej pomocy mógłby się odbić na codziennym interesie producenta, nie pozwoliłby mu podjąć się dostawy, zakupu surowca, narzędzi, a równocześnie umożliwiłby zaangażowanie pomocnika, spłatę raty podatkowej lub ubezpieczeniowej.

Wielką wagę tego zagadnienia w rzemiosle, a również w drobnym kupiectwie zrozumieli Żydzi. Przy pomocy kapitałów, płynących z zagranicy, i własnych wewnętrznych, stworzyli oni potężny aparat pomocy kredytowej dla drobnych rzemieślników i kupców. Według ostatniego sprawozdania<sup>1)</sup> żydowskie kasy bezprocentowych pożyczek w Polsce rozprowadziły za pośrednictwem 700 istniejących oddziałów w okresie 1928÷1933/34 następujące sumy (w miln. zł):

1928	—	15'8
1929	—	17'5
1930	—	19'0
1931/32	—	21'7
1932/33	—	14'7
1933/34	—	13'1

Razem więc w ciągu 6 lat suma udzielonych bezprocentowych kredytów wyniosła zł 101'8 miln., przy czym liczba kredytobiorców wahała się pomiędzy 210 873 w 1931/32 r. i 139 534 w 1933/34 r.

Trudno zaprzeczyć, że dla drobnych rzemieślników i kupców była to pomoc bardzo poważna, która umożliwiła rzemiosłu i kupiectwu żydowskiemu osiągnięcie większej pomyślności gospodarczej, a w okresie kryzysu znacznie łagodziła jego ostrze.

Najuboższe rzemiosło chrześcijańskie pomocy tej nie miało, a kiedy wszelkie próby, podejmowane na płaszczyźnie bankowej, nie dały dobrego wyniku, rzucono hasło samopomocy społecznej. Hasło to znalazło w społeczeństwie oddźwięk nad wyraz przychylny. W ciągu ostatnich kilku miesięcy powstało sto kilkadziesiąt bezprocentowych kas rzemiosła chrześcijańskiego w różnych punktach kraju, niektóre z nich już funkcjonują, inne znajdują się w końcowym stadium organizacji. Akcja przybiera na rozmiarach, a nadchodzący rok 1937 będzie niewątpliwie okresem ożywionego ruchu organizacyjnego w tym kierunku.

W myśl statutu stowarzyszenia — Kasa Bezprocentowego Kredytu Rzemiosła Chrześcijańskiego gromadzi kapitały, z których udziela następnie członkom zwyczajnym bezprocentowych kredytów pieniężnych. Członkowie dzielą się na: wspierających i zwyczajnych. Członkami wspierającymi mogą być obywatele polscy, wyznania chrześcijańskiego, którzy ukończyli 18 lat, oraz osoby prawne. Członkami zwyczajnymi mogą być obywatele polscy, chrześcijanie, którzy ukończyli 18 lat i uprawiają samodzielnie rzemiosło, a nie zatrudniają więcej niż 2 siły najemne lub są chałupnikami.

Członkowie zwyczajni opłacają składkę miesięczną w wysokości gr 20, wspierający — zł 1 (takie normy wyznaczyła kasa warszawska). Ponadto kapitały powstają z darowizn i subwencji i z przyjmowania lokat terminowych, nie oprocentowanych. Pożyczek udziela Zarząd Stowarzyszenia na wniosek Komitetu Kredytowego, który składa się z 2 członków Zarządu, 2 członków z wyboru na Walnym Zgromadzeniu, przedstawiciela właściwej terytorialnie izby rzemieślniczej oraz delegatów tych instytucji prawa publicznego, które w okresie 3 lat poprzedzających przyznały stowarzyszeniu subwencje bezzwrotne.

Jak wynika z powyższego, członkami zwyczajnymi, a więc uprawnionymi do zaciągania zobowiązań, mogą być samodzielni rzemieślnicy, nie zatrudniający więcej niż 2 siły najemne, oraz chałupnicy, a więc te elementy w rzemiosle, które, jak wyżej powiedziano, nie miały możliwości korzystania z kredytów z powodu ich niedostępności. W myśl intencji inicjatorów akcji pożyczki będą udzielane w przypadkach gospodarczo usprawiedliwionych. W miejsce weksli przyjmowane będą prawdopodobnie rewery i skrypty dłużne, a podstawą kredytu będzie wykazanie się zamówieniem klientowskim.

Jeżeli się zważy, że rzemieślników, zatrudniających nie więcej niż 2 siły najemne, jest obecnie w Polsce około 200 tys., a chałupników około 150 tys. — to w świetle tych liczb zbędne jest rozwodzić się nad ogromnym znaczeniem podjętej akcji, która w znacznej mierze może się przyczynić do uzdrowienia dolów rodzimej produkcji, a pogrążonym w niewoli ekonomicznej chałupnikom przywrócić prawo obywatelstwa w gospodarstwie narodowym.

Wł. Gindrich

<sup>1)</sup> P. „Wiadomości Statystyczne G.U.S.” Nr 18/1935.

# HANDEL

## TRAKTATY I KONWENCJE

**POLITYCZNO-TRAKTATOWA SYTUACJA POLSKI.** — W ciągu ostatnich tygodni działalność polityczno-traktatowa w Europie nieco osłabła. Wypadki dewaluacyjne i związana z nimi konieczność odzłuszenia na rozwój najbliższych wypadków w zakresie polityki handlowej głównych mocarstw europejskich wstrzymały działalność poszczególnych krajów w tej dziedzinie. Na polskim odcinku polityki traktatowej zaszły w tym okresie tylko 3 wypadki większej wagi: umowa z Włochami, umowa z Rumunią i rokowania z Ajencją Żydowską w sprawie rozrachunku z tytułu obrotów, dokonywanych przez Polskę z żydowską ludnością, zamieszkującą Palestynę.

O umowie z Włochami tygodnik „Polska Gospodarcza” podał w swoim czasie główne wiadomości. Należy obecnie dodać, iż działanie clearingu z Włochami ułatwione zostało w dużej mierze przez fakt dewaluacji lira. Można było bowiem obawiać się, iż przy niezwykle wysokim poziomie cen we Włoszech towary tego kraju nie będą na rynku polskim mogły konkurować w dostateczny sposób z produkcją krajową i z analogicznymi produktami, przywożonymi z innych krajów — tak, iż przywozu z Włoch będzie braknąć, a to z kolei automatycznie będzie musiało wstrzymać nasz wywóz do Włoch. Wyrazem tych obaw po stronie włoskiej był projekt zastosowania do obcego przywozu (a więc i do naszego) specjalnej nadpłaty walutowej (t. zw. Aufgeldu) w wysokości 20% ad valorem, z których to sum towarów włoskie byłyby przy wywozie ich specjalnie preniowane. Dewaluacja usunęła te obawy, i nadpłaty zostały cofnięte, a szereg cel i kontyngentów — zliberalizowany. Wywóz włoski uzyskał po dewaluacji naturalną premię — tak, iż nie ma obawy przed trudnościami jego penetracji do nas. Co do naszego wywozu do Włoch, to mimo dewaluacji ceny włoskie w szeregu artykułów jeszcze i dziś wytrzymują naszą kalkulację eksportową — zwłaszcza, iż z natury rzeczy mają tendencję do zwyżkowania.

Umowa z Rumunią, podpisana dn. 17 b. m., jest umową kontyngentową, ustalającą wzajemną nomenklaturę wymiany towarowej na najbliższy rok. W stosunku do normalnego wachlarza produktów przywozu i wywozu w obrocie polsko-rumuńskim w poprzednich latach nie ma w umowie tej żadnych niemal zmian, uległy tylko redukcji bądź powiększeniu niektóre pozycje towarowe. Sposób funkcjonowania clearingu — taki, jaki został ustalony w umowie z dn. 14/XII 1934 r. — nie uległ zmianie. „Aufgeld” po stronie rumuńskiej pozostaje nadal jeszcze, i wysokość jego będzie nadal wahała się w zależności od produktów, przywożonych z Polski do Rumunii.

Umowa z żydowską ludnością Palestyny, co do którego to porozumienia rozmowy nie zostały jeszcze zakończone, nie ma być właściwie umową państwową. Chodzić ma w niej o umożliwienie dalszego kontynuowania emigracji żydowskiej z Polski do Palestyny — w ten jednak sposób, aby nie czyniło to nam żadnego uszczerbku w naszych zapasach dewizowych. Świerdzone bowiem, iż bilans płatniczy Polski z Palestyną wykazywał na skutek właśnie tej emigracji (chodzi tu, oczywiście, o emigrację t. zw. kapitalistyczną, a nie robotniczą, gdzie wywozi się sumy zupełnie nikłe) znaczne saldo ujemne na naszą niekorzyść, którego nawet nie mogło pokryć saldo dodatnie w obrotach towarowych z tym krajem. Obecnie, na skutek ograniczeń dewizowych emigracja „kapitalistyczna” w ogóle nadal odbywać się nie może. Projektowany rozrachunek pomiędzy Polskim Towarzystwem dla Handlu Kompensacyjnego w Warszawie a Bankiem Polska Kasa Opieki w Tel-Aviv umożliwi zrównoważenie bilansu płatniczego z Palestyną w ten sposób, iż odpowiednikiem wyjeżdżających do Palestyny kapitalistów żydowskich będzie wzmocniony wywóz towarów polskich na ten rynek. Tylko bowiem

w drodze towarowej będą mogli oni uzyskać w Palestynie sumy, które zechcieliby z Polski wywieźć. Wszelki wywóz złota czy dewiz jest nadal całkowicie wyłączony.

Najbliższy okres wypełniony zostanie w dziedzinie polityki traktatowej dwoma znacznymi stosunkowo rokowaniami handlowymi: z Francją i Niemcami.

Umowy prowizoryczne z Francją, zawarte w Paryżu dn. 18/VII b. r., wykazały w ciągu dotychczasowego okresu ich działania zupełną żywotność w tym, co się tyczy bieżącego obrotu handlowego. Przypuszczalnie też pozostaną one i nadal podstawą dla uregulowania pomiędzy obu krajami spraw płatniczych. W dziedzinie kontyngentowej nowy liberalistyczny kurs polityki francuskiej oraz przygotowanie współdziałania przemysłów obu krajów, dokonane przez wycieczkę polskich przemysłowców do Francji, winno zwiększyć nasze możliwości wywozowe na rynek francuski, przyczyniając się w ten sposób do wyrównania bilansu płatniczego pomiędzy obu krajami i — co za tym idzie — do praktycznego uregulowania transferu naszych wierzytelności finansowych w stosunku do Francji. Pozostaje jeszcze do omówienia kwestia trwałego traktatu handlowego pomiędzy obu krajami — kwestia o tyle paląca, że dawny traktat z 1924 r., wypowiedziany przez nas na lipiec b. r., wygasł z wyjątkiem kilkunastu artykułów, które prowizorycznie jeszcze utrzymano w mocy do końca b. r. W tym terminie więc winny być one zrewidowane i połączone z układem prowizorycznym z dn. 18/VII b. r., aby razem stworzyć ostateczny tekst traktatu handlowego. W zakresie spraw, mających być dyskutowanymi, zagadnienia praw obywateli i spółek obu krajów na terytoriach drugiego oraz sprawy nawigacyjne odgrywać będą główną rolę.

Niemniejszy zakres prac obejmuje rewizja umowy gospodarczej, zawartej 4/XI 1935 r. z Niemcami. Umowa została zawarta na rok i ostatnio dopiero przedłużono jej działanie o dalsze 2 miesiące, aby umożliwić jej rewizję, która z uwagi na bardzo różnorodny rodzaj spraw, wchodzących w jej zakres, wymagać będzie pewnego czasu. W ciągu b. r. obrót clearingowy z Niemcami wynosił przeciętnie ok. zł 11,5 miln. miesięcznie po stronie wywozu jak i przywozu, co odpowiada niecałemu zł 140 miln. w stosunku rocznym. Jeśli pełny „plafond” obrotów, ustalony w umowie (ok. zł 175 miln.), nie został w ten sposób wykorzystany, wina za to spada bezwzględnie na stronę niemiecką, która nie potrafiła przełamać całkowicie tej tendencji, jaka w związku z faktem wysokiego poziomu cen w Niemczech nie pozwalała wywozowi niemieckiemu na pełne wykorzystanie możliwości eksportowych, ofiarowanych mu w umowie, a przez to zmusiła i nasz wywóz do Niemiec do ograniczenia jego rozmiarów, jakkolwiek popyt na nasze produkty rolnicze i hodowlane jest i nadal w Niemczech niewątpliwy. Należy spodziewać się, że w toku obecnej rewizji znajdzie się na te trudności jakieś „remedium”.

Z mniejszych, ale bynajmniej nie mniej ważnych, rokowań pozostają nadal na porządku dziennym sprawy niezakończonych rozmów ze Szwajcarią, które zostaną wznowione z chwilą przyjazdu delegacji szwajcarskiej do Warszawy. Nieuregulowany od szeregu miesięcy stan obrotów z tym krajem (Szwajcaria wprowadziła wobec nas jednostronny clearing, zmuszając nas do zastosowania analogicznych zarządzeń wobec niej — bez formalnej umowy na ten temat, co utrudnia faktyczne przeprowadzenie rozrachunku w okresie przejściowym) niekorzystnie odbija się na wymianie obustronnej i winien być możliwie szybko zakończony.

Również w najbliższych tygodniach będą musiały nastąpić rokowania z Belgią (rewizja umowy zawartej w listopadzie ub. r. na rok) oraz z Włochami — celem rozszerzenia umowy kontyngentowej, zawartej tylko do końca b. r., na okres dłuższy.

## KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

## ZBOŻA I PRZETWORZY

— Ruch cen zbóż w okresie 12 ÷ 24/X 1936 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	12 ÷ 17/X	19 ÷ 24/X	Wzrost (+) lub spadek (—) %
<b>Pszenica</b>			
Warszawa . . .	27'75	27'66	— 0'4
Poznań . . .	26'63	26'88	+ 0'9
Lwów . . .	25'17½	24'33	— 3'4
Średnia . . .	26'52	26'29	— 0'9
<b>Żyto</b>			
Warszawa . . .	19'38	19'13	— 1'3
Poznań . . .	18'67	18'75½	— 2'3
Lwów . . .	18'60	17'50	— 5'9
Średnia . . .	18'88	18'29	— 3'2
<b>Owies</b>			
Warszawa . . .	17'37½	17'37½	—
Poznań . . .	17'50	17'75	+ 1'4
Lwów . . .	15'50	14'71	— 5'1
Średnia . . .	16'79	16'61	— 1'1
<b>Jęczmień browarowy</b>			
Warszawa . . .	26'92	27'12½	+ 0'7
Poznań . . .	24'50	25'50	+ 4'0
Lwów . . .	25'00	24'60	— 1'6
Średnia . . .	25'47	25'74	+ 1'0
<b>Jęczmień zwykły</b>			
Warszawa . . .	22'44	22'75	+ 1'3
Poznań . . .	21'30	21'63	+ 1'5
Lwów . . .	20'12½	—	—
Średnia . . .	21'29	22'19	—

— W okresie sprawozdawczym (od 19 do 24 października) obserwowaliśmy na krajowych rynkach zbóż i przetworów osłabienie tendencji, a wraz z nim i spadek notowań; zjawisko to, spowodowane grą spekulacji, ma charakter przejściowy i przypuszczają należy, że zostanie automatycznie w najbliższym czasie zlikwidowane. Straty (w zł na 100 kg) na giełdzie warszawskiej odnotowały: oba standarty pszenicy po 0'75, wszystkie standarty owsa po 1'00, jęczmień browarny 678 ÷ 684 grl 0'25, — o wadze 673 ÷ 684 grl, 649 grl i 620'5 grl po 0'50, wszystkie standarty owsa po 0'25, wszystkie rodzaje i gatunki mąki pszennej po 1'00, wszystkie rodzaje I i II gatunku mąki żytniej po 0'50, — razowa 0 ÷ 95% 1'00 oraz poślednia ponad 65% 0'45, wszystkie rodzaje otrąb pszennych oraz otręby żytnie po 0'25. Na giełdzie poznańskiej ujemne salda tygodniowe kształtowały się następująco (w zł na 100 kg): pszenica 1'00, żyto 1'00, wszystkie (za wyjątkiem browarnego) gatunki jęczmienia 0'50, wszystkie rodzaje I i II gatunku mąki pszennej 1'75, oba rodzaje III gat. 0'50, wszystkie rodzaje i gatunki mąki żytniej 0'50, otręby pszenne średnie i grube 0'50, otręby żytnie 1'00 oraz otręby jęczmienne 0'25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 15 058 t, w tym 3 463 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły: 14 395 i 3 880).

**Warszawa.** — Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica jednolita 748 grl 27'25 ÷ 27'75 (28'00 ÷ 28'50), — zbierana 737 grl 26'75 ÷ 27'25 (27'50 ÷ 28'00), żyto I standart 693 grl 18'50 ÷ 18'75 (19'50 ÷ 19'75), — eksportowe 706 ÷ 712 grl 18'50 ÷ 18'75 (19'50 ÷ 19'75), — II standart 681 grl 18'25 ÷ 18'50 (19'25 ÷ 19'50), jęczmień browarny 678 ÷ 684 grl 26'50 ÷ 27'50 (26'75 ÷ 27'75), — o wadze 673 ÷ 684 grl 23'00 ÷ 23'50 (23'50 ÷ 24'00), — o wadze 649 grl 22'25 ÷ 22'75 (22'75 ÷ 23'25), — o wadze 620'5 grl 21'50 ÷ 21'75 (22'00 ÷ 22'25), owies I standart 460 grl 17'50 ÷ 18'00 (17'75 ÷ 18'25), — eksportowy 478 ÷ 488 grl 18'00 ÷ 18'25 (18'25 ÷ 18'50), — II standart 435 grl 17'00 ÷ 17'50 (17'25 ÷ 17'75), mąka pszena I gat. 0 ÷ 20% 43'50 ÷ 44'50 (44'50 ÷ 45'50), — I gat. 0 ÷ 45% 41'50 ÷ 43'50 (42'50 ÷ 44'50), — I gat. B 0 ÷ 55% 40'50 ÷ 41'50 (41'50 ÷ 42'50), — I gat. C 0 ÷ 60% 39'50 ÷ 40'50 (40'50 ÷ 41'50), — I gat. D 0 ÷ 65% 38'50 ÷ 39'50 (39'50 ÷ 40'50), — II gat. A 20 ÷ 55% 37'50 ÷ 38'50 (38'50 ÷ 39'50), — II gat. B 20 ÷ 65% 35'50 ÷ 37'50 (36'50 ÷ 38'50), — II gat.

D 45 ÷ 65% 32'50 ÷ 33'50 (33'50 ÷ 34'50), — II gat. F 55 ÷ 65% 31'50 ÷ 32'50 (32'50 ÷ 33'50), — II gat. G 60 ÷ 65% 30'50 ÷ 31'50 (31'50 ÷ 32'50), — pastewna 20'50 ÷ 21'50 (21'50 ÷ 22'50), mąka żytnia wyciągowa I gat. 0 ÷ 30% 29'00 ÷ 30'00 (29'50 ÷ 30'50), — I gat. 0 ÷ 50% 29'00 ÷ 30'00 (29'50 ÷ 30'50), — I gat. 0 ÷ 65% 28'00 ÷ 29'00 (28'50 ÷ 29'50), — II gat. 50 ÷ 65% 23'50 ÷ 24'00 (24'00 ÷ 24'50), — razowa 0 ÷ 95% 23'00 ÷ 24'00 (24'00 ÷ 24'50), — poślednia ponad 65% 16'55 ÷ 17'00 (17'00 ÷ 17'50), otręby pszenne grube z przemiatu standartowego 13'75 ÷ 14'25 (14'00 ÷ 14'50), — średnie z przemiatu standartowego 12'75 ÷ 13'25 (13'00 ÷ 13'50), — mialkie z przemiatu standartowego 12'75 ÷ 13'25 (13'00 ÷ 13'50), otręby żytnie z przemiatu standartowego 12'50 ÷ 13'00 (12'75 ÷ 13'25).

**Poznań.** — Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet Poznań dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica 26'25 ÷ 26'50 (27'25 ÷ 27'50), żyto 17'75 ÷ 18'00 (18'75 ÷ 19'00), jęczmień 630/640 grl 20'75 ÷ 21'00 (21'25 ÷ 21'50), — 667/676 grl 21'25 ÷ 21'50 (21'75 ÷ 22'00), — 700/715 grl 22'25 — 23'00 (22'75 ÷ 23'50), — browarna 25'00 ÷ 26'00, owies 17'50 ÷ 18'00, mąka wraz z workiem: pszena I gat. A 0 ÷ 20% 42'50 ÷ 43'50 (44'25 ÷ 45'25), — I gat. A 0 ÷ 45% 41'50 ÷ 42'00 (43'25 ÷ 43'75), — I gat. B 0 ÷ 55% 40'00 ÷ 40'50 (41'75 ÷ 42'25), — I gat. C 0 ÷ 65% 39'50 ÷ 40'00 (41'25 ÷ 41'75), — I gat. 0 ÷ 65% 38'50 ÷ 39'00 (40'25 ÷ 40'75), — II gat. A 20 ÷ 55% 37'50 ÷ 38'00 (39'25 ÷ 39'75), — II gat. B 20 ÷ 65% 36'75 ÷ 37'25 (38'50 ÷ 39'00), — II gat. D 45 ÷ 65% 33'25 ÷ 34'25 (35'00 ÷ 36'00), — II gat. F 55 ÷ 65% 29'25 ÷ 30'25 (31'00 ÷ 32'00), — II gat. G 60 ÷ 65% bez notowań, — III gat. A 65 ÷ 70% 21'50 ÷ 22'50 (22'00 ÷ 23'00), — III gat. B 70 ÷ 75% 18'00 ÷ 19'00 (18'50 ÷ 19'50), mąka żytnia wyciągowa I gat. 0 ÷ 30% 28'00 ÷ 28'25 (28'50 ÷ 28'75), — I gat. 0 ÷ 50% 27'50 ÷ 27'75 (28'00 ÷ 28'25), — I gat. 0 ÷ 65% 26'00 ÷ 26'50 (26'00 ÷ 27'00), — II gat. 50 ÷ 65% 18'00 ÷ 18'50 (18'00 ÷ 19'00), — poślednia ponad 65% 15'50 ÷ 16'00 (16'00 ÷ 16'50), otręby pszenne średnie z przemiatu standartowego 13'00 ÷ 13'75 (13'50 ÷ 14'25), — grube z przemiatu standartowego 14'00 ÷ 14'50 (14'50 ÷ 15'00), otręby żytnie z przemiatu standartowego 12'75 ÷ 13'25 (13'75 ÷ 14'00), otręby jęczmienne 14'00 ÷ 15'25 (14'25 ÷ 15'50).

## RYNEK AKCYJNY

za okres od 19 do 24 października 1936 r.

Rynek akcyjny w okresie sprawozdawczym znamionował duże ożywienie, koncentrujące się głównie na akcjach Banku Polskiego i akcjach przemysłu metalurgicznego. Spadek notowań był wynikiem dużej podaży — zarówno dla celów realizacji zakupionych poprzednio na grę akcji, jak i dla gromadzenia gotówki w związku ze zbliżającym się ultimo miesiąca. Akcje Banku Polskiego po dość silnych wahaniach zamknęły okres sprawozdawczy poważniejszą stratą, gdyż w wysokości zł 2'50; dwukrotnie mniejszą stratę odnotowały akcje Warsz. Tow. Fabryk Cukru. Poza akcjami: Warsz. Tow. Kopalni Węgla i Lilpopa, z których pierwsze zniżowały o zł 0'25, a drugie o zł 0'15 — pozostałe akcje utrzymały ostatnio notowany poziom.

Poniższe zestawienie ilustruje obrót akcjami na giełdzie warszawskiej w sierpniu i wrześniu b. r.:

	Sierpień		Wrzesień	
	ilość transakcyj	na kwotę (tys. zł)	ilość transakcyj	na kwotę (tys. zł)
Przemysł metalowy . . .	77	94	188	254
„ maszynowy i elektrotechniczny . . .	45	52	123	174
Górnictwo . . .	20	18	41	45
Przemysł spożywczy . . .	25	43	34	48
„ chemiczny . . .	1	2	—	—
„ mineralny . . .	—	—	—	—
Banki . . .	164	358	396	931
w tym:				
Bank Polski . . .	161	358	396	931
Inne przemysły . . .	—	—	—	—
Ogółem:	332	567	782	1 452

Wrzesień, jak to wynika z powyższego zestawienia, przyniósł zdecydowany zwrot w stosunku do miesiąca wakacyjnych w kształtowaniu się obrotów akcjami na giełdzie warszawskiej; nastąpiło to z dwóch względów: pierwszym — bodaj najistotniejszym — było nabywanie przez szerokie sfery akcji dla celów lokacyjnych w wyniku niepokoju, spowodowanego przez „zabiegi” dewaluacyjne szeregu państw, drugim — normalnie zwiększające się po feriach letnich zainteresowanie rynkiem akcyjnym. W zakresie obrotów wrzesień

przyniósł w stosunku do sierpnia wzrost o ok. 156%, a w zakresie liczby transakcji — o ok. 135%; przeciętna wartość transakcji stosunkowo poważniej wzrosła. Jeśli chodzi o uszeregowanie obrotów poszczególnymi akcjami — to we wrześniu nie nastąpiły w stosunku do sierpnia żadne zmiany; natomiast wzrósł udział procentowy w ogólnych obrotach obrotów akcjami przemysłów: metalowego, maszynowego oraz grupy akcji bankowych — kosztem obrotów akcjami przemysłów spożywczego i chemicznego.

Na giełdach: krakowskiej i lwowskiej — akcyj nie notowano; na giełdzie poznańskiej sporadyczną transakcję zawarto akcjami Banku Polskiego po kursie, obniżonym o zł 2:00.

### GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski . . . . .	zł 100	113'00	110'50	111'50 -111'00 -111'50
Przemysł Mydl. i Perfumeryjny Fr. Puls	zł 100			80'00
Częstocice . . . . .	zł 100			31'00
Warsz. Tow. Fabryk Cukru . . . . .	zł 100	31'75	31'00	31'50 -31'75

Warsz. Tow. Kopalń Węgla . . . . .	zł 100	16'75	16'50	16'50 16'75
Lilpop . . . . .	zł 25	15'75	15'25	15'50 -15'25 -15'50
Modrzejów . . . . .	zł 50	6'75	6'50	6'50
Norblin . . . . .	zł 100	67'00	65'50	67'00
Ostrowiec . . . . .	zł 50	32'75	32'75	32'75
Starachowice . . . . .	zł 100	37'50	36'75	37'50 -37'25 41'50
Haberbusch i Schiele	zł 100	41'50	41'00	41'50

### GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcyj w okresie sprawozdawczym nie notowano.

### GIEŁDA LWOWSKA

Akcje bez notowań.

### GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach — notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 110'00 (102'00 ÷ 109'00).

## CŁO ORAZ REGULACJA

**ZNIŻKI CELNE I ZWOLNIENIA OD CŁA.** — W „Dz. Ust. R. P.” Nr 83/1936, poz. 576, ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 27/X 1936 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła. Rozporządzenie to stanowi w zasadzie przedłużenie na dalszy okres 6 miesięcy, t. j. do dn. 30/IV 1937 r., rozporządzenia o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła z dn. 29/IV 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 34/1936, poz. 269), uzupełnionego rozporządzeniami: z dn. 17/VI 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 47/1936, poz. 346), z dn. 26/VII 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 60/1936, poz. 443), i z dn. 25/VIII 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 72/1936, poz. 520), których termin ważności upłynął z dniem 30/X b. r.

Zmiany merytoryczne, jakie zostały do rozporządzenia wprowadzone, są następujące:

Wprowadzono zniżki celne na: nasiona soi, sprowadzane do przerobu na olej do konserw rybnych, pomarańcze gorzkie tak zwane „grape fruits”, masę, zawierającą ziemię okrzemkową, tłuszcz i nikiel lub sole niklu — do użycia jako katalizator przy utwardzaniu tłuszczów i olejów, produkt, zawierający saponinę i dwuwęglan sodu — do gaśnic przeciwpożarowych, skóry twarde, wyprawione na pasy w kruponach — do wyrobu pasów pędnych, skóry kozie i koźle — do wyrobu skór galanterijnych, blachę cynkową niklowaną — do wyrobu guzików, druty ze stopów miedzi — do wyrobu tkanin drucianych, niewyrabiane w kraju maszyny i aparaty rolnicze oraz ich części, izolatory typu kondensatorowego, cylindry szklane — do wyrobu lub naprawy strzykawek lekarskich, wstęgi kinematograficzne naświetlone, dźwiękowe i nieme, wyprodukowane przez polskie lub gdańskie przedsiębiorstwa przy udziale polskich lub gdańskich artystów (sprowadzane do dn. 30/XI b. r.), niewyrabiane w kraju części instrumentów muzycznych, bakelit w prętach i rurach, miąższ morelowy, żużle o zawartości żelaza powyżej 50% oraz na niektóre niewyrabiane w kraju maszyny i narzędzia rolnicze.

Za obniżeniem stawek celnych na wyszczególnione powyżej artykuły przemawiały następujące względy:

Cło znizzone w wysokości zł 2 od 100 kg na nasiona soi; sprowadzane do przerobu na olej do konserw rybnych, było już stosowane w bieżącym roku w okresie 9/III — 30/IV b. r. na podstawie rozporządzenia, ogłoszonego w „Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1936, poz. 154. Za reaktywowaniem zniżki na nasiona soi dla potrzeb przemysłu konserwowego rybnego w sezonie 1936/37 r., t. j. do końca lutego 1937 r., przemawiają te same względy, jakie uzasadniały jej wprowadzenie w okresie poprzednim.

Produkowany z bobów sojowych, sprowadzanych z Mandżurii, olej sojowy używany jest jako zalewa do konserw sprotowych. Poważne podwyższenie cła na boby sojowe w lipcu 1935 r. z zł 2 do zł 5 od 100 kg, miało na celu spowodować zastąpienie oleju, przerabianego z surowca zagranicznego, olejem innym, pochodzącym z przerobu nasion oleistych krajowych. Badania nad zastosowaniem olejów krajowych w przemyśle konserw rybnych są w toku, jednak w obec-

nym ich stadium nie można jeszcze wysnuć konkretnych wniosków w tej materii. Cło obecnie obowiązujące (zł 5) nadmiernie obciąża produkcję konserw sprotowych. Zniżka celna na nasiona soi przyznawana ma być w granicach kontyngentu 1500 t.

Cło znizzone na pomarańcze gorzkie t. zw. „grape fruits”, sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego, zgłaszane do ostatecznej odprawy celnej w okresie 1/XII 1936 — 30/IV 1937, będzie wynosić zł 39 od 100 kg, t. j. 60% cła normalnego, wskutek czego obciążenie celne „grape-fruits” zrównane zostało z obciążeniem celnym pomarańcz, dla których stawka celna wynosi zł 40. „Grape-fruits” sprowadzane są do Polski głównie z Palestyny. Należy zaznaczyć, iż kształtując się obecnie niekorzystnie dla Polski bilans handlowy z Palestyną jest zjawiskiem przejściowym, spowodowanym wypadkami politycznymi w Palestynie. Ostatnio jednak napływa do kraju szereg poważnych zamówień eksportowych, co spowoduje poprawę bilansu handlowego na rzecz Polski.

Do utwardzania tłuszczów i olejów ciekłych niezbędny jest katalizator, który stosowany jest w postaci masy, zawierającej ziemię okrzemkową, tłuszcz i nikiel — bądź w formie metalicznej, bądź w formie soli niklu. Cena tego katalizatora wynosi cif Gdynia 72 guld. hol., t. j. zł 260, opłaty celne zaś — zł 275 od 100 kg; obciążenie celne jest więc niewspółmiernie wysokie, przekraczając wartość towaru. Utwardzanie tłuszczów i olejów stanowić będzie nową gałąź produkcji krajowej. Utwardzalnia budowana jest w Gdyni celem zapewnienia odbioru i właściwego zużycia krajowych olejów oraz zastąpienia nimi choćby w części importowanych gotowych tłuszczów stałych. Ze względu na wysokie ceny olejów krajowych w porównaniu z cenami olejów zagranicznych pożądane jest, aby ceny produktów dalszego przerobu olejów krajowych (np. tłuszczów, stanowiących podstawowy produkt dla przemysłu mydlarskiego) nie były podwyższone na skutek pobierania wysokich opłat celnych przy przywozie niezbędnych dla produkcji półfabrykatów, w kraju niewyrabianych.

Niektóre rafinerie olejów mineralnych, zwłaszcza położone w obrębie miast, otrzymały ze względów bezpieczeństwa polecenie rychłego zainstalowania specjalnych urządzeń przeciwpożarowych, przystosowanych do gaszenia pożarów wielkich zbiorników ropy i benzyny. W związku z tym zachodzi potrzeba sprowadzenia z zagranicy m. in. niewyrabianego w kraju proszku gaśniczego, zawierającego saponinę i dwuwęglan sodu. Cło znizzone uzasadnione jest wysokością stawki celnej, która przekracza kilkakrotnie wartość towaru.

Zniżka celna na skóry twarde, wyprawiane na pasy w kruponach, wyprawy roślinnej lub mineralnej, używane do wyrobów pasów pędnych, wprowadzona została zarówno ze względu na to, iż niektóre gatunki kruponów pasowych, np. o specjalnym powolnym garbunku, nie są dotychczas w kraju wyrabiane, jak i z uwagi na dość wygórowane w stosunku do wartości towaru cło. Zniżka ta stosowana będzie do ograniczonych ilości tych skór i uzależniona od każdorazowego pozwolenia Ministerstwa Skarbu.



Import skór kozich i kozlich wyprawy roślinnej, koloru naturalnego, bez wyciśniętego deseni, t. j. skór garbowanych lecz niewykończonych, jest obecnie aktualny w związku z zamierzonym uruchomieniem, w kraju przez jedną z garbarń nowego działu produkcji skór galanteryjnych kolorowych. Obciążenie celne tych skór, wynoszące ponad 80% ad valorem, musiało być uznane za zbyt wysokie, co też uzasadnia wprowadzenie cła niższego.

Blacha cynkowa niklowana nie jest w Polsce wyrabiana, gdyż ze względu na niewielkie jej zapotrzebowanie nie opłaca się ją jakoś instalować kosztownych urządzeń do niklowania.

Ze względu na wysokie obciążenie celne, wynoszące ok. 70% ad valorem, oraz z uwagi na potrzebę obniżenia kosztów produkcji krajowych guzików z poniklowanej blachy cynkowej, walczących z konkurencyjnym importem zagranicznym — postanowiono cło obniżyć do połowy normalnej wysokości.

W Polsce nie ma produkcji tkanin druczianych bez końca, wobec czego tkaniny te importowane są z zagranicy głównie przez przemysł papierniczy przy zastosowaniu cła niższego, przewidzianego w uchwale 1 do poz. 985 p. 4 taryfy celnej przywózowej. Obecnie czynione są przygotowania do uruchomienia produkcji krajowej tkanin druczianych, w związku z czym zachodzi potrzeba importu drutów z brązu fosforowego i z tombaku oraz drutów półokrągłych mosiężnych. Tego rodzaju druty nie są w kraju wyrabiane, bądź też produkcja ich (jak np. drutów tombakowych) znajduje się dopiero w stadium początkowych prób.

Ponieważ wysokość opłat celnych normalnych dochodzi do 50% wartości drutów, przeto powstała konieczność obniżenia stawek celnych, zwłaszcza iż podjęcie produkcji sit i tkanin druczianych bez końca leży w interesie gospodarczym kraju i umożliwi uniezależnienie się od dostawy tych wyrobów z zagranicy.

W związku z rozpoczęciem w kraju fabrykacji niewykonywanych dotąd dużych transformatorów trójfazowych o mocy 12 000 KVA o przekładni napięć 63/165 KV i o wadze sztuki ok. 50 t zachodzi potrzeba importu z zagranicy m. in. niewyrabianych w kraju izolatorów typu kondensatorowego na napięcie nominalne 150 KV do nabudowy na transformatory. Obecnie obowiązujące cło normalne wynosi ok. 100% ad valorem i obciąża o blisko 60% ogólne koszty produkcji transformatora; wprowadzenie cła niższego spowoduje znaczną obniżkę tych kosztów.

Cylindry szklane z poliałkami, potrzebne do wyrobu lub naprawy strzykawek lekarskich, muszą być jeszcze sprowadzane z zagranicy, gdyż szkło w cylindrach, produkowane przez huty krajowe, jest za miękkie i wykazuje przy kalibrowaniu wiele braków. Cylindry szklane clone są wg tej samej stawki co gotowe strzykawki, co sprzyja importowi gotowego wyrobu. Wprowadzenie cła niższego stwarza korzystniejsze warunki dla rozwoju krajowego przemysłu, wyrabiającego lub naprawiającego strzykawki.

Zniżka celna na wstęgi kinematograficzne naświetlone, dźwiękowe i nieme, wyprodukowane przez polskie lub gdańskie przedsiębiorstwa przy udziale polskich lub gdańskich artystów, pozostaje w związku z produkcją filmową krajowych wytwórni filmowych, które dokonywują częściowo zdjęć za granicą.

Przemysł muzyczny zmieszony jest sprowadzać do swej produkcji szereg niewyrabianych w kraju części do instrumentów muzycznych (np. dla orkiestry dętej). Skutkiem wprowadzenia niskich konwencyjnych stawek celnych na instrumenty muzyczne, wytworzyła się sytuacja, wysoce niesprzyjająca rozwojowi krajowego przemysłu, który przy sprowadzaniu części opłaca cło kilkakrotnie wyższe od cła, przewidzianego na gotowe instrumenty, co podraża koszt produkcji krajowej i osłabia jego zdolność konkurencyjną zarówno na rynku wewnętrznym, jak i zagranicznym. Wprowadzona zniżka celna zrównała stawki celne na niewyrabiane w kraju części instrumentów muzycznych ze stawkami na gotowe instrumenty.

Bakelit w prętach i rurach nieobrobionych (wykaz Nr 2 rozporządzenia) nie jest w kraju dotychczas wyrabiany. Cło niższe znajduje swe uzasadnienie w dość wysokim obciążeniu celnym (przy cło normalnym) wartości towaru oraz w stosunkowo niskiej ochronie celnej na wyroby gotowe z bakelitu.

Już drugi rok z rzędu z powodu panujących w czasie kwitnienia moreli mrozów i w ogóle niekorzystnych warunków atmosferycznych dla tych owoców w kraju, odczuwa się ich brak w Polsce, w związku z czym fabryki krajowe marmelad i jamów pozbawione są tego surowca. Import moreli rozdrobnionych (mięszu morelowego) utrudnia w wysokim stopniu obecna stawka celna, która wynosi ok. 300% ceny mięszu i w b. dużym stopniu obciąża koszty produkcji przetworów. Cło niższe ustanowione zostało (w wykazie Nr 3) w wysokości 25% cła normalnego, autonomicznego.

Żuźle żelazne, zawierające powyżej 50% żelaza, nie stanowią konkurencji dla żuźli krajowych, zawierających maksimum 45% żelaza, ani też dla rudy krajowej, mającej poniżej 50% Fe. Krajowe huty zamierzają importować żuźle szwedzkie, które posiadają b. du-

żą zawartość żelaza, a mianowicie ok. 70%, i stanowią wartościowy a stosunkowo niedrogi surowiec hutniczy. Użycie tego materiału byłoby b. ekonomiczne i mogłoby częściowo zastąpić użycie droższej walcownicy; z tych względów ułatwienie nabycia omawianych żuźli przez wprowadzenie cła niższego uznano za gospodarczo uzasadnione.

Ponadto wprowadzono szereg nowych zniżek celnych na maszyny i narzędzia rolnicze, a mianowicie na: młocarnie do zbóż i wylęgarnie (w wykazie Nr 1), kosy, sprzężajowe siewniki do zbóż i nasion, wszelkie maszyny i aparaty do uprawy roli, przysposobione do bezpośredniego łączenia z ciągówkami, jak: plu-gi, spulchniacze, kultywatory, brony itp. maszyny rolnicze, przetrząsacze do siana i przetrząsacze kombinowane z grabiami pokosowymi, samopodawacze do młocarni, wydmuchiwalce młocarniane do plew, zgonin i słomy, bukowniki do koniczyn o dwóch bębnach, młocarnie do lnu, prasy do słomy, siana — ręczne i sprzężajowe oraz do napędu mechanicznego, tryjery, cylindry do nich oraz inne maszyny do czyszczenia zbóż i nasion, sieczkarnie toporowe, również z wydmuchi-waczami o szerokości gardła powyżej 340 mm, rozdrabniacze do makuchów z magnesami, maszyny ręczne do przerobu słomy lnianej i konopnej oraz wagi do mleka, zaopatrzone w zbiornik (w wykazie Nr 3).

Niezależnie od powyższych zniżek wprowadzono ogólną 90%-ową zniżkę celną, uzależnioną od pozwoleń Ministra Skarbu, na niewyrabiane w kraju maszyny, aparaty rolnicze i ich części, oprócz osobno wymienionych w rozporządzeniu.

Niektóre z istniejących dotychczas zniżek znacznie pogłębiono, jak np. zniżki celne na sprzężajowe rozlewacze gnojówki, kosiarki sprzężajowe, żniwiarki zwykłe i żniwiarki-wiązarki, przyrządy żniwne, odkładające do kosiarek, młynki do kości, kwoki, sprzężajowe brony obrotowe — kolczatki.

Poza tym, jeśli chodzi o zmiany w dziale zniżek na maszyny rolnicze, przeniesiono z wykazu Nr 1 (zniżki, uzależnione od pozwoleń Ministra Skarbu) do wykazu Nr 3 (zniżki, stosowane automatycznie przez urządzenie celne) zniżki celne na sieczkarnie toporowe, również z wydmuchi-waczami o szerokości gardła 310 ÷ 340 mm włącznie i na śrutowniki, kombinowane z gniotownikami.

Ze względu na zapoczątkowanie krajowej produkcji niektórych półproduktów, używanych do wyrobu barwników, jak: dwuchlorobenzydyny, kwasów naftyloaminosulfonowych 1.6 i 1.7 (kwasy cleve) i kwasu paraaminosalicylowego — przeniesiono z wykazu Nr 2 do wykazu Nr 1, tj. uzależniono od pozwoleń Ministra Skarbu, zniżki celne na powyższe półfabrykaty.

W tekście zniżki celnej na „używane w lecznictwie rośliny i ich części nierozdrobnione — w kraju niehodowane” skreślono słowa „w kraju niehodowane” — ze względu na konieczność stosowania tej zniżki do niektórych roślin w kraju hodowanych lub zbieranych ze stanu dzikiego lecz w ilościach nie pokrywających zapotrzebowania krajowego przemysłu.

Zniżki celne na skóry gienzowe i lakierowane (poz. 508 p. 1a, z i poz. 510 p. 1 tar. celn.) i na tkaninę bawełnianą surową do wyrobu welwetów ciętych (poz. 613 p. 1 tar. celn.) zostały skasowane.

Do budowy samochodów fabryki krajowe (P.Z. Inż.) sprowadzały do niedawna z zagranicy stacyjki rozdzielcze, składające się z licznika szybkości, wskaźnika ilości benzyny, manometra oliwnego i zegara czasowego w jednej wspólnej oprawie. Obecnie stacyjki rozdzielcze będą wyrabiane w kraju z wyjątkiem zegarów czasowych, które na podstawie istniejących przepisów nie mogłyby korzystać ze zniżki celnej, jako nie objęte żadną z grup, powołanych przy tekście zniżki celnej na gotowe części, sprowadzane przez przemysł wyrobu samochodów, podwozi samochodowych i motocykli (wykaz Nr 1 rozporządzenia). W związku z tym wyłoniła się konieczność rozszerzenia granic tej zniżki przez uzupełnienie wykazu grup, aby korzystać z niej mogły również i zegary czasowe, objęte grupą 74 taryfy celnej.

Zniżkę celną, przewidzianą w wykazie Nr 2 dla blachy aluminiowej, prostokątnej surowej o szerokości powyżej 300 mm i o grubości 0.1 mm i mniej — do wyrobu folii aluminiowej — rozciągnięto również na blachę w rolach o szerokości powyżej 500 mm i grubości powyżej 0.5 mm. Blachy aluminiowe w rolach o wspomnianych wymiarach nie są wyrabiane w kraju, obecnie w związku z rozładową krajowych walcowni folii aluminiowej będzie wyrabiana folia również z blach grubszych i szerokich, co pozwoli na korzystniejsze wykorzystanie surowca, wobec zmniejszonej ilości otrzymanych odpadków.

Rozszerzeniu uległa również 80%-owa zniżka celna na walce hutnicze żeliwne utwardzane o średnicy 850 mm i wyżej. Obecnie zniżką tą objęto także walce o średnicy 700 ÷ 850 mm, jeżeli długość walca, mierzona bez czopów, wynosi z 900 mm i więcej. Walce hutnicze tych wymiarów nie są w kraju wyrabiane, wobec braku odpowiednich wlewnic, których wykonanie przy małym zapotrzebowaniu takich walców, nie opłacałoby się w kraju.

Wreszcie należy zaznaczyć, iż pogłębiona została zniżka celna na płyty z rozdrobnionej i zespolonej kory drzewa korkowego (wykaz Nr 1), gdyż dotychczasowe cło zniżone okazało się niewystarczające dla uruchomienia w szerszym zakresie przerobu w kraju tych płyt.

Końcowe paragrafy rozporządzenia omawiają warunki formalno-celne dla uzyskania z wrotu nadpłaconego cła, w wypadku ubiegania się o zniżki po sprowadzeniu towaru i opłaceniu pełnego cła.

Rozporządzenie postanawia, iż pozwolenia na ulgową odprawę celną, wydane na podstawie rozporządzenia z dn. 20/IV 1936 r., zachowują swą ważność do końca kwietnia 1937 r. Nie dotyczy to jednak pozwoleń na zastosowanie cła zniżonego do części zamiennych do samochodów, motocykli i ciągówek, które tracą swą ważność z dniem 31/X b. r.

Andrzej Zawistowski

**ZNIŻKI CELNE NA CZĘŚCI MASZYN MŁYNARSKICH, KANIN PARASOLEWY I PRYZRĄDY ELEKTRYCZNE DO SAMOCHODÓW.** — Ogłoszone w „Dz. Ust. R. P.” Nr 81/1936, poz. 560 rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 19/IX 1936 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. o zniżkach celnych, jest powtórzeniem rozporządzenia z dn. 25/X 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 96/1934, poz. 876) z wielkimi zmianami, jakie wprowadzono ze względu na trudności, powstałe przy cleniu niektórych przyrządów elektrycznych do samochodów i zmianę taryfikacji elektrycznych strzałek (drogowskazów) do samochodów i przyrządów elektrycznych (rozruchowych) starterych do samochodów.

Rozporządzenie przewiduje zniżki na części maszyn młynarskich, jak: postawów walcowych, aspiratorów, łuszczarek, automatycznych łuszczarek -peclaków, maszyn do czyszczenia i odsiewania kaszek, jagielników, pytlu płaskich, odsiewaczy, rychtmaszyn, cylindrów i innych maszyn młynarskich osobno nie wymienionych, na tkaniny z jedwabiu sztucznego: jedno — lub wielobarwne o szerokości powyżej 58 cm, zaopatrzone w brzegi o splocie taftowym szerokości nie węższej niż 5 mm, przeznaczone do wyrobu parasoli i parasolek, oraz na przyrządy elektryczne zapłonowe (magneta) i oświetleniowe (prądnice) do samochodów, wycieraczki do szyb elektryczne (z nie-

odłączalnym napędem elektrycznym), sygnały elektryczne (oprócz brzęczykowych), aparatury elektryczne rozrusznikowe do samochodów (silniki elektryczne rozrusznikowe — starterowe) i kierunkowskazy elektryczne do samochodów (poruszane za pomocą elektromagnesu).

Stawki cła zniżonego na tkaniny z jedwabiu sztucznego, zaopatrzone w brzegi o splocie taftowym do wyrobu parasoli — podniesiono do wysokości stawek zniżonych, przewidzianych w p. 5 poz. 576 taryfy celnej dla tkanin takich samych lecz zaopatrzonych w brzegi o splocie rypsowym.

Ponadto rozporządzenie obecne precyzuje nomenklaturę przyrządów elektrycznych do samochodów, jak również formuluje redakcję postanowień § 3 rozporządzenia, omawiających warunki uzyskania zwrotu nadpłaconego cła, w sposób analogiczny do postanowień innych rozporządzeń o zniżkach celnych.

Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 29/X 1936 r.

A. Z.

**ZWOLNIENIE OBROTU KSIĘGARSKIEGO Z RZESZĄ NIEMIECKĄ OD ŚWIADECTW ROZRACHUNKOWYCH.** — Stosownie do uchwały komisji rządowych kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego, Ministerstwo Skarbu zarządziło (okólnikiem z dn. 26/X b. r. L. D. IV 26045/3/36), że artykuły handlu księgarskiego, objęte pozycjami taryfy celnej przywozowej: 836, 837, 838, 839; z poz. 840 — wykonane ręcznie: rysunki, mapy, plany, nuty i rękopisy; 842 p. 1, 2 i 3; 843; z poz. 845 — formularze do tryptyków; 847 i z poz. 1 i 163 — globusy, mogą być przywożone z Rzeszy Niemieckiej do polskiego obszaru celnego i wywożone z tego obszaru do Rzeszy bez obowiązku przedkładania przy odprawie celnej świadectw rozrachunkowych. Zwolnienie od tego obowiązku dotyczy wymienionych towarów bez względu na ich ilość oraz bez względu na osobę odbiorcy.

Zwolnienie od obowiązku przedkładania przy odprawie celnej świadectw rozrachunkowych nie zmienia, oczywiście, w niczym obowiązku importera do wpłacania odnośnej należności fakturowej na rachunek clearingowy. Bezpośrednie przekazywanie należności za granicę jest wzbronione.

## KOMUNIKACJA I TRANSPORT

### DEWALUACJA WALUTY SZWAJCARSKIEJ I CZECHOSŁOWACKIEJ A TARYFY TOWAROWE

W ubiegłym miesiącu przeprowadzono dewaluację szeregu walut — franka francuskiego, franka szwajcarskiego, guldena holenderskiego, lira włoskiego, korony czeskosłowackiej i łata lotewskiego — z których jedynie dewaluacja korony czeskosłowackiej w większym, a franka szwajcarskiego w mniejszym stopniu częściowo już wywarły, a mogą jeszcze wyrzucić, ujemne skutki na gospodarkę finansową P. K. P.

Korona czeskosłowacka jest walutą taryfową w jednej z najbardziej rozwiniętych komunikacji towarowych, tj. polsko-czeskosłowackiej, frank szwajcarski zaś — walutą taryfową w polsko-szwajcarskiej taryfie związkowej, a ponadto walutą rozrachunkową w licznych komunikacjach towarowych, jako też walutą, używaną przy wyrównywaniu czysnsu za wzajemne używanie wagonów w obrocie międzynarodowym.

Zarządzenia w dziedzinie polsko-czeskosłowackiej związkowej komunikacji portowej są obecnie przedmiotem rozważań i pertraktacji; muszą one mieć na uwadze utrzymanie dotychczasowego stanu posiadania w tranzycie. Z tego też względu jakiegokolwiek informacji w tej mierze przy obecnym stanie rzeczy byłoby jeszcze przedwczesne.

O ile chodzi o taryfę związkową (różne towary) oraz węglową z Czechosłowacją, to waloryzacja udziałów P. K. P., wyrażonych w koronach czeskosłowackich, nie nasuwa żadnych wątpliwości i ze względów finansowych jest wskazana, a wobec braku dróg konkurencyjnych — nie powinna pociągnąć za sobą spadku tonażu. Prace przygotowawcze w związku z zamierzoną waloryzacją tych taryf są na ukończeniu — tak, że odpowiednie zarządzenia będą mogły być wprowadzone w życie.

Taryfa dunajowa odgrywa stosunkowo mniejszą rolę niż wymienione wyżej taryfy dla komunikacji z Czechosłowacją ze wzglę-

du na mniejszy tonaż i dochody z tych przewozów. Zesztyt i tej taryfy (Polska — porty na Dunaju) zostanie zwaloryzowany.

W dziedzinie eksportu węgla polskiego do Austrii, Szwajcarii i Włoch skutki dewaluacji koron czeskosłowackich wyrażają się, niewątpliwie, w sposób dwojaki: korzystny — z punktu widzenia kosztów transportu kolejowego, i częściowo niekorzystny — pod względem gospodarczym. Mianowicie, w istniejącej dla komunikacji węglowej z Austrią i tranzytem przez Austrię do Włoch i Szwajcarii bezpośredniej taryfie związkowej polsko-austriackiej obniżony będzie udział kolei czeskosłowackich (zapewne o 14÷15%) za ich przebieg tranzytowy, wyrażony w złotych, jako walucie taryfowej, a tym samym i globalna stawka taryfy bezpośredniej. W konsekwencji zmniejszą się koszty przewozu węgla polskiego, eksportowanego drogą przez Czechosłowację, a tym samym wzmoże się jego zdolność konkurencyjna na omawianych rynkach z węglem krajów, których waluta dewaluacji nie podlegnie. W pierwszym rządzie dotyczy to będzie węgla niemieckiego, natomiast nie będzie dotyczyć węgla czeskosłowackiego do wymienionych krajów, który, znajdując się pod względem kosztów przewozu w sytuacji analogicznej co i węgiel polski, zwiększy zapewne swoje zdolności konkurencyjne na omawianych rynkach wskutek spadku ceny, wyrażonej w koronach czeskosłowackich.

W komunikacji towarowej polsko-węgierskiej, dla której istnieje bezpośrednia taryfa związkowa ze stawkami w złotych, spadek korony czes. wyrazi się w obniżeniu prawdopodobnie o ok. 15% stawki odcinkowej za przebieg tranzytowy kolei czeskosłowackich, a tym samym i w odpowiednim obniżeniu ogólnej stawki za cały przebieg między stacjami P. K. P. i kolei węgierskich. Dla wymiany towarowej z Węgrami kwestia dewaluacji korony czes. szczególnego znaczenia, bodajże, nie posiada.

W komunikacji towarowej z portami adriatyckimi (Trieste i Fiume) spadek korony czes. w razie jego uwzględnienia w ramach odnośnych bezpośrednich taryf związkowych spowodowałby

dalsze obniżenie kosztów przewozu, i to niemal wyłącznie dla naszego eksportu, który, jak to wynika z danych statystycznych, w pierwszym rzędzie z niej korzysta. W związku z tym należałoby uznać za zbędne i jako takie poddać rewizji przyznane w swoim czasie specjalne zniżki ze strony P. K. P. dla portów adriatyckich, o ile mimo zaszyłych w międzyczasie licznych zmian w taryfie wewnętrznej P. K. P. utrzymały one jeszcze swoją aktualność.

Istniejące taryfy bezpośrednie ze Szwajcarią na oleje gazo- we i jaja zawierają stawki, wyrażone za cały przebieg we frankach szwajcarskich.

Celem uchronienia kolei pozaszwajcarskich (a w tej liczbie i P. K. P.) od strat, spowodowanych dewaluacją franka szwajcarskiego o 36%, nastąpiło z dniem 19/X 1936 r. podwyższenie stawek za przebiegi pozaszwajcarskie o 40%, co wyrównuje różnicę kursu waluty taryfowej (franka szwajcarskiego). Takie wyrównanie wprowadzono i w innych komunikacjach bezpośrednich ze Szwajcarią (z Austrii, Czechosłowacji, Niemiec, Węgier, Rumunii, Jugosławii — już od dn. 7/X 1936 r.). Waloryzacja jest tym bardziej wyłudniona, że stawki taryfy związkowej na całej drodze przewozu są znacznie niższe od stawek, obliczonych według taryf wewnętrznych zainteresowanych kolei.

Obydwa wspomniane powyżej nasze artykuły eksportowe mają zapewniony zbyt na rynku szwajcarskim, i kontyngenty roczne (przeciętnie 20 tys. t oleju gazowego i 1 tys. t jaj) są prawie w zupełności wykorzystywane.

Zniana wysokości stawek przewozowych kolei łódzkich zarządzana przez Generalną Dyрекcję tych kolei w związku ze spadkiem kursu lata, nie wpływa w żadnej mierze na podrożenie przewozu na kolejach łódzkich, przeciwnie — nastąpi obniżka zarówno w imporcie, jak eksporcie i tranzytzie przez Łódź o 35%. Ponieważ stawki wyrażone są w jednostkach taryfowych równych \$ w zł. 1, — P. K. P. nie poniosą żadnych strat finansowych.

Należy nadmienić, że na wyrównaniu d ł u g ó w w a g o n o w y c h w Bureau Central de Compensation, gdzie P. K. P. są kredytorem, nie tracą one nic, gdyż Bureau Central w Brukseli wprowadziło do wyrównania frank złoty, zamieniony na parytet w frankach belgijskich, natomiast w Vereinsabrechnungsstelle w Berlinie, gdzie P. K. P. są stale debitorem — mają one na razie zysk, gdyż dług opłaca się w zdewaluowanych frankach szwajcarskich.

Wreszcie, wypada zaznaczyć ogólnie, że wobec regulowania ostatnio obrotów towarowych za granicą w ramach przeważnie układów kompensacyjnych, skutków gospodarczych spadku korony czech. na omawianych terenach przeceniać nie należy.

J. Czemiński

**PRZEWOZY NA P. K. P. WE WRZEŚNIU 1936 R.** — Przeciętny dzienny naładunek na P. K. P. we wrześniu 1936 r. w porównaniu z wrześniem 1935 r. kształtował się następująco (w wagonach 15-tonowych):

	1936	1935
Zboże . . . . .	420	362
Mąka, kasze i t. p. . . . .	270	134
Ziemniaki . . . . .	58	32
Sól . . . . .	81	70
Cukier . . . . .	61	48
Inne artykuły aprowizacyjne . . . . .	173	161
Buraki cukrowe . . . . .	24	5
Zwierzęta i ptactwo . . . . .	148	113
Mięso i bekony . . . . .	18	13
Drzewo <sup>1)</sup> . . . . .	1 055	859
Węgiel <sup>2)</sup> . . . . .	4 596	4 741
Ropa i produkty naftowe . . . . .	201	203
Nawozy sztuczne . . . . .	261	223
Materiały budowlane . . . . .	914	954

<sup>1)</sup> W tym do wywozu przez granice lądowe i porty polskiego obszaru celnego we wrześniu 1936 r. 276 wagonów 15-tonowych, a we wrześniu 1935 r. — 204 wagony 15-tonowe.

<sup>2)</sup> W tym do wywozu przez granice lądowe i porty polskiego obszaru celnego we wrześniu 1936 r. — 1 690 wagonów 15-tonowych, a we wrześniu 1935 r. — 1 846 wagonów 15-tonowych.

Rudy oraz surowce dla przemysłu fabrycznego . . . . .	333	233
Produkty przemysłowe . . . . .	988	791
Narzędzia i maszyny rolnicze . . . . .	9	1
Pozostałe . . . . .	571	665
Drobnica i ładunki pośpieszne . . . . .	1 769	1 592
Razem naładunek przesyłek handlowych: . . . . .	11 950	11 250

Przewozy:

gospodarcze . . . . .	742	918
wojskowe . . . . .	256	246

Razem naładunek w kraju: 12 948 12 414

w tym:

do przewozu w kraju . . . . .	10 545	9 954
do wywozu przez granice lądowe i porty polskiego obszaru celnego . . . . .	2 403	2 460
Naładunek w W. M. Gdańsku . . . . .	209	229
Przyjęcie od kolei zagranicznych . . . . .	195	199
Tranzyt . . . . .	869	1 238

Ogółem: 14 221 14 080

Z powyższego zestawienia wynika, że ogół przewozów we wrześniu b. r. w stosunku do września ub. r. wzrósł przeciętnie dziennie o 141 wagonów (1%), łączny naładunek w kraju o 534 wagony (4,3%), a przewóz przesyłek handlowych o 700 wagonów (6,2%). Tonaż nadania na terytorium W. M. Gdańska spadł w tym miesiącu przeciętnie dziennie o 20 wagonów (8,7%).

Co do kierunków przewozów — to przewozy w komunikacji wewnętrznej w miesiącu sprawozdawczym w stosunku do tego samego okresu roku ubiegłego wzrosły przeciętnie dziennie o 591 wagonów (5,9%); wywóz przez granice lądowe i porty polskiego obszaru celnego kształtował się we wrześniu pomyślniej aniżeli w miesiącu poprzednim, w którym spadek przewozów w stosunku do sierpnia ub. r. wynosił przeciętnie 184 wagony dziennie (7,5%), zmniejszenie się bowiem w tym miesiącu — obec analogicznego okresu z 1935 r. — wynosiło już tylko przeciętnie dziennie 57 wagonów (2,3%). Pewna poprawa sytuacji nastąpiła też na odcinku tranzytowym, spowodowana większym wykorzystaniem przez koleje niemieckie drogi tranzytowej P. K. P. w komunikacji wschodnio-pruskiej, chociaż spadek w okresie omawianym był jeszcze dość poważny i wynosił 369 wagonów (29,8%); w sierpniu b. r. spadek ten w stosunku do sierpnia ub. r. wynosił przeciętnie dziennie 611 wagonów (51,7%). Przyjęcie od kolei zagranicznych w omawianym okresie było mniejsze aniżeli w tym samym czasie ub. r. przeciętnie dziennie o 4 wagony (2%).

Wzrost przewozów objął prawie że wszystkie grupy towarów. Wzrost ten w stosunku do września 1935 r. wynosił przeciętnie dziennie przy: zbożu w ziarnie 58 wagonów (16%), ładunkach zbożowych, jak: mąka, kasze i t. p. 136 wagonów (101,5%), ziemniakach 26 wagonów (81,3%), soli 11 wagonów (15,7%), cukrze 13 wagonów (27,1%), innych artykułach aprowizacyjnych 12 wagonów (7,5%), burakach cukrowych 19 wagonów (380%), zwierzętach i ptactwie 35 wagonów (31%), mięsie i bekonych 5 wagonów (38,5%), drzewie 196 wagonów (22,8%), nawozach sztucznych 38 wagonów (17%), rudach oraz surowcach dla przemysłu fabrycznego 100 wagonów (42,9%), produktach przemysłowych 197 wagonów (24,9%), narzędziach i maszynach rolniczych 8 wagonów (800%) oraz drobnicy i ładunkach pośpiesznych 177 wagonów (11,1%).

Wyjątkowo pomyślna koniunktura przewozowa dla zbóż i przetworów zbożowych oraz ziemniaków utrzymała się i we wrześniu b. r. dzięki jednolitej i mocnej tendencji dla tych artykułów, jaka wystąpiła w ostatnim okresie. Do wzmocnienia się przewozów zwierząt i ptactwa domowego, mięsa i bekony przyczynił się wzrost spożycia na rynku krajowym oraz korzystne kształtowanie się eksportu. Poprawienie się sytuacji w rolnictwie wpłynęło też na wzrost zapotrzebowania na narzędzia i maszyny rolnicze, których przewozy wykazują niebawmy wzrost (800%), oraz na nawozy sztuczne. Poważne zwiększenie się przewozów buraków cukrowych jest, zapewne, wynikiem wcześniejszego w tym roku ich dojrzwania. Tonaż nadania cukru, po przejściowym spadku w sierpniu b. r. o 58,8% w stosunku do sierpnia 1935 r., we wrześniu wykazywał z powrotem tendencję zwykłą, przekraczając poziom nadania z tego samego okresu ub. r. przeciętnie dziennie o 13 wagonów (27,1%). Na wzrost przewozów drzewa złożyła się pomyślna sytuacja na krajowym rynku drzewnym oraz zwiększenie się eksportu; wywóz za granicę zwiększył się przeciętnie dziennie z 204 wagonów we wrześniu 1935 r. do 276 wagonów we wrześniu b. r., t. j. o 72 wagony (35,3%). Duże ożywienie wytwórczości hutniczej żelaznej i produkcji cynkowej we wszystkich działach w porównaniu z wrześniem ub. r. odzwierciedliło się w pokaźnym wzroście przewozów rud oraz surowców dla przemysłu fabrycznego. Tendencja zwykła w nadaniu produktów przemysłowych, występująca już w poprzednich miesiącach, utrzymywała się nadal.

Spadek przewozów w porównaniu z wrześniem 1935 r. zanotowano przy: węglu — przeciętnie dziennie o 145 wagonów (3,1%), ropie i produktach naftowych przeciętnie dziennie o 40 wagonów (4,2%) i towarach, oddzielnie w taryfie kolejowej niewymienionych — przeciętnie dziennie o 94 wagony (14,1%).

Pomimo, że dla węgla na rynku wewnętrznym sytuacja wskutek wzmoczonego zapotrzebowania — głównie węgla opałowego — uległa dalszej poprawie, to jednak przewozy zmalały wobec dalszego spadku eksportu. Przewozy ropy i produktów naftowych zmniejszyły się nieznacznie. Wobec osłabnięcia tempa w budownictwie, które w miesiącach poprzednich było szczególnie silne, zmalały nieco przewozy materiałów budowlanych. Spadek przewozów grupy towarów, oddzielnie niewymienionych w taryfie, obejmującej towary najcenniejsze, spowodowany został ich przejściem na pozakolejowe środki przewozowe, głównie samochody, na skutek zaniechania przez kolej akcji zwalczania tej konkurencji.

M. S.

**BEZPOŚREDNIA KOMUNIKACJA TOWAROWA Z DALEKIM WSCHODEM.** — W dn. 15/IX+3/X 1936 r. odbywała się w Moskwie 4 konferencja dla spraw bezpośredniej komunikacji towarowej z Dalekim Wschodem, w której po raz pierwszy brali udział przedstawiciele Polskich Kolei Państwowych z racji umieszczenia na porządku dziennym konferencji wniosku o przystąpienie P. K. P. do tej komunikacji.

Komunikacja, o której mowa, wprowadzona z końcem 1931 r. bez udziału P. K. P. w tranzycie przez Z. S. R. R. i przy uczestnictwie kolei Łotwy, Estonii, Litwy i Niemiec (Dyrekcja Królewiecka, Prusy Wschodnie) w charakterze kolei nadania, przybycia i kolei tranzytowych — nie była do tej pory, jeżeli chodzi o Zachód Europy, komunikacją bezpośrednią w całym tego słowa znaczeniu, gdyż wobec nieuczestniczenia P. K. P. przesyłki, przetranszowane na przykład do Niemiec, lub nadawane w Niemczech na Daleki Wschód, musiały być przeekspediowywane za nowym listem przewozowym na stacji Królewiec na podstawie specjalnie wydanych w tym celu przepisów. Również i przesyłki, idące z Dalekiego Wschodu do Polski, lub wysyłane z Polski na Daleki Wschód, musiały być dla tych samych względów wysyłane drogą okólną na Królewiec i tam przeekspediowywane, co niepotrzebnie przedłużało czas przewozu i zwiększało koszty transportu.

Sprawa przystąpienia P. K. P. do tej komunikacji była przedmiotem kilkoletniej korespondencji pomiędzy Ministerstwem Komunikacji i zainteresowanymi zarządami kolejowymi, z których pewna część, opierając się na mylnych informacjach o istnieniu na P. K. P. utrud-

nień tranzytowych pod postacią specjalnych tranzytowych licencji, sprzeciwiała się przystąpieniu P. K. P. do tej komunikacji do czasu skasowania przez P. K. P. specjalnych przepisów tranzytowych, utrudniających swobodę tranzytu.

Po wyjaśnieniu nierealności tych obaw sprawa udziału P. K. P. w komunikacji z Dalekim Wschodem została zamieszczona na porządku dziennym czwartej z kolei konferencji, która, po przełamaniu poważnych trudności przez przedstawicieli P. K. P. na podstawie kompromisu, zawartego pomiędzy zarządami kolei, uczestniczących w północnym kierunku przewozu (Łotwa, Litwa i Prusy Wschodnie), a P. K. P. (kierunek południowy) jednogłośnie i ostatecznie uchwaliła przystąpienie P. K. P. do komunikacji z Dalekim Wschodem w charakterze tak kolei nadania i przybycia, jak i kolei tranzytowych. Kompromis, o którym wyżej mowa, polega na podziale przesyłek tranzytowych, idących z Dalekiego Wschodu do Niemiec lub do krajów Zachodniej i Południowej Europy lub odwrotnie, pomiędzy oba wyżej wspomniane kierunki przewozu, przy czym, bez względu na rzeczywistą drogę przewozu, przewoźne oblicza się zawsze według dogodniejszych dla nadawców stawek drogi taryfotwórczej.

Przez przystąpienie P. K. P. komunikacja ta, jeżeli chodzi o Niemcy, staje się rzeczywiście komunikacją bezpośrednią, gdyż przesyłki mogą być od i do wszystkich stacyj kolei niemieckich przewożone za bezpośrednimi listami przewozowymi do i od portów lub stacyj Dalekiego Wschodu.

Polska otrzymuje te same warunki w odniesieniu do swych stacyj nadania i przybycia. Oprócz tego Polskim Kolejom Państwowym, jako kolejom tranzytowym, zastrzeżone zostały przewozy pomiędzy Dalekim Wschodem i krajami, leżącymi na południe od Polski (Czechosłowacja, Austria, państwa bałkańskie, Szwajcaria, Włochy). Przewozy te do czasu przystąpienia właściwych kolei do komunikacji odbywać się będą w drodze przeekspediowywania przez kolej przesyłek na pewnych określonych stacjach w myśl wskazówek nadawców, zawartych w listach przewozowych. Za przeekspediowywanie takich przesyłek P. K. P. żadnych specjalnych opłat pobierać nie będą.

Z uwagi na przystąpienie P. K. P., zmianę taryfy kolei Z. S. R. R. oraz ze względu na szereg innych uchwał, powziętych przez konferencję w sprawach, zgłoszonych na porządek dzienny — zachodzi potrzeba wydania na nowo całej taryfy oraz wszystkich przepisów, dotyczących tej komunikacji. Prace te będą wykonane na specjalnej komisji urzędniczej, która w najbliższych tygodniach zostanie zwołana celem przygotowania całości taryfy i przepisów do druku. Ze względu na rozmiar tej pracy nie należy spodziewać się wcześniejszego wejście w życie taryfy i przepisów, jak w dn. 1/II 1937 r.

Z. S.

## ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

**RYNEK FRACHTOWY.** — Sytuacja rynków frachtowych w tygodniu sprawozdawczym układała się bardzo pomyślnie dla armatorów, zwłaszcza dla dysponujących wolnym tonażem na grudzień, styczeń i luty.

Na rynku La Platy zafrachtowano pod zboże ogółem 64 statki o łącznym tonażu 437 900 t, przy czym stawki miały tendencję zwykłą i wynosiły z portów górnego biegu rzeki do Skandynawii sh 26/6 na listopad, a więc premia ponad ustalone stawki minimalne wynosiła sh 4/9 na t, do Anglii zaś na grudzień płacono sh 23/6.

Dla rynku północno-amerykańskiego ustalona została w ubiegłym tygodniu podwyżka podstawowej stawki minimalnej z sh 2/3 do sh 2/6 za q łącznie z 1 1/2 d dodatku zimowego. W wywozie cukru z Kuby panowała mocna tendencja — pomimo niewielu dokonanych frachtów. Do Anglii i kontynentu płacono na listopad sh 16/6+16/9.

Na rynkach wschodnich i Dalekiego Wschodu ruch był słaby przy zwykłej tendencji stawek. Armatorzy osiągnęli sh 27/6 na pszenicę z Karachi do Anglii na listopad, a sh 26/6 na grudzień. Stawka na ryż z Sajgonu do Francji wynosiła sh 30/-, na soję z portu Dalny sh 28/9 (t. j. o 6 d więcej niż w ubiegłym tygodniu), a na antracyt sh 26/6.

W wywozie pszenicy z Australii ruch był ograniczony, m. in. zakontraktowano ładunek częściowy z Sydney przy premii sh 1/- na grudzień, podczas gdy z portów południowych frachtujący płacili zwykłą stawkę sh 32/- na styczeń/luty przy premii sh 1/6 na tonie. Z Fiji zafrachtowano ładunek cukru do Anglii po sh 35/- na listopad.

Rynek dunajski zawiódł w związku z nieokreśloną jeszcze sytuacją monetarną, wobec czego szereg umów frachtowych został anulowany.

## PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

**Z SĄDU KARTELOWEGO.** — Dn. 28/X b. r. odbyła się przed Sądem Kartelowym czwarta z rzędu rozprawa, tym razem na skutek odwołania kartelu igieł, t. zw. „Unii Iglowej” przeciwko orzeczeniu Pana Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 21/XII ub. r. o rozwiązaniu tego kartelu.

Wobec niestawienia się na rozprawie żadnego zastępcy ze strony

uczestników rozwiązanej „Unii Iglowej” rozprawa ograniczyła się do przemówienia delegata Pana Ministra Przemysłu i Handlu, który wykazał bezzasadność odwołania, po czym Sąd po naradzie ogłosił wyrok, nie uwzględniający odwołania „Unii Iglowej”, zastrzegając sobie ogłoszenie wyroku na piśmie wraz z uzasadnieniem w ciągu miesiąca.

# KRONIKA TYGODNIOWA

## PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

### ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

**Zniżki celne** — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 19/IX 1936 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr 81/1936, poz. 560).

**Oplaty stemplowe, wiążące się z rejestrem kartelowym** — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 13/X 1936 r., wyd. w poroz. z Ministrem Przemysłu i Handlu („Dz. Ust. R. P.” Nr 81/1936, poz. 561).

**Pomieszczenie i urządzenia zakładów mleczarskich oraz za wodowe przygotowanie kierowników tych zakładów** — rozporz. Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 15/X 1936 r., wyd. w poroz. z Ministrem Przemysłu i Handlu („Dz. Ust. R. P.” Nr 82/1936, poz. 568).

**Wywóz masła za granicę** — rozporz. Ministra Rolnictwa i R. f. Roln. z dn. 15/X 1936 r., wyd. w poroz. z Ministrem Przemysłu i Handlu („Dz. Ust. R. P.” Nr 82/1936, poz. 569).

**Zasady udzielania pomocy instytucjom, zawierającym układy z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych** — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 24/X 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 82/1936, poz. 570).

## TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

14 listopada:

- „Związkowa Centrala Maszyn“, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w Poznaniu, Fr. Ratajczaka 16.
- Zakł. Przem. „Boryszew“, S. A. — o g. 15 w lok. S-ki w Brukseli, 368, Av. Louise.

16 listopada:

- Przem. Włókien. „A. i J. Pikielnych“, S. A. — o g. 10 w lok. S-ki w Łodzi, Śródmiejska 9.

17 listopada:

- Polska Żarówka „Osram“, S. A. — o g. 12<sup>1/2</sup> w lok. S-ki w W-wie, pl. 3 Krzyży 8.
- „Tomasz. Przędzaln. Wełny Czesank.“, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Krak. Przedm. 16/18.
- „Przem. Działy i Jedwabny“, S. A. — o g. 18 w kanc. Not. R. Wodzińskiego w Łodzi, Pomorska 21.
- T-wo Akc. Przem. i Handl. dawn. Przedsięb. „Emila Haeblera“, — o g. 15 w hot. „Central“ w Brukseli, Pl. de la Bourse 3.

18 listopada:

- T-wo Akc. Cukrowni „Ostrowite“ — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Królewska 7 m. 5.

19 listopada:

- „Franko-Polskie T-wo Górń“, S. A. — o g. 17 w lok. T-wa „Huta Bankowa“ w W-wie, Pierackiego 11.
- T-wo Górń. Przem. „Będzin — Olkusz“, S. A. — o g. 17<sup>1/2</sup> w lok. T-wa „Huta Bankowa“ w W-wie, Pierackiego 11.
- Zakł. Chem. „Laokoon“, S. A. — o g. 19 w lok. Izby Handl. i Przem. we Lwowie.
- „Norblin, B-cia Buch i T. Werner“ Fabr. Metal., S. A. — o g. 19 w lok. S-ki w Warszawie, Ż. lazna 51.

20 listopada:

- „T-wo Franc.-Włoskie Dąbrowskich Kopalń Węgla“, S. A. — o g. 15<sup>1/2</sup> w Domu T-wa Inż. Cyw. Francji w Paryżu, 19, ul. Blanche.
- „Bank Emigracyjny“, S. A. — o g. 12 w lok. B-ku Ziemiem we Lwowie, Kopernika 4.
- „Podlaski Synd. Roln.“, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w Białej Podlaskiej, Warszawska.
- Zakł. Przem. „Witulini“, S. A. — o g. 12 w kanc. Not. Wł. Roguskiego w Radomiu, Piłsudskiego 10.

# SKARBOWOŚĆ I FINANSE

## „DZIEŃ OSZCZĘDNOŚCI“

Dorocznym zwyczajem, w dniu 31 października, cały cywilizowany świat obchodzi święto „Dnia Oszczędności”. Dzień ten poświęcony jest usilnej propagandzie oszczędności i przezorności wśród najszerszych warstw społeczeństwa. W Polsce organizacją „Dnia Oszczędności” zajmuje się Centralny Komitet Oszczędnościowy Rzplitej.

Program obchodu „Dnia Oszczędności”, ustalony przez Centralny Komitet Oszczędnościowy, przewiduje następujące punkty:

1.—Audycja radiowa: a) przemówienie Prezesa Centralnego Komitetu Oszczędnościowego Rzplitej Dra Henryka Grubera, b) polska pieśń o oszczędności.

2.—Wydanie przez Centralny Komitet Oszczędnościowy następującej odezwy do obywateli:

„Świat otrzyma się z przygnębienia kryzysowego, a powiew odrodzenia idzie przez ludzkość, niosąc wiarę w lepsze, jaśniejsze jutro. Narody, które poprzez lata ciężkiej depresji borykają się z najróżnorodniejszymi trudnościami, widzą, że magiczne formułki nie mogą dać zbawienia. Jedyne stara, odwieczna zasada, że tylko wytrwała i sumienna praca stwarza podstawę gospodarczego rozwoju, zachowała w dalszym ciągu swą niezmienną wartość. Ci, którzy daw-

niej ją głosili, zbierają teraz plony swych wysiłków; inni, nauczeni smutnym doświadczeniem, dochodzą teraz dopiero do wniosku, że jedynie ona może zapewnić jasną przyszłość.

Każdy człowiek powinien dążyć, aby własną pracą osiągnąć własny kapitał, który będzie fundamentem jego niezależności gospodarczej. Zwiększając zasoby własne i przezornie nimi gospodarując, każdy obywatel staje się jednym z ogniw, zespalających społeczeństwo do wysiłku w kierunku rozwoju wszystkich dziedzin kulturalnego i gospodarczego bytu narodu. Twórczynią dobrobytu człowieka jest rozumnie pojęta oszczędność. Jej to poświęcony jest co roku dzień 31 października, obchodzony przez cały świat kulturalny jako Międzynarodowy Dzień Oszczędności. W dniu tym w Polsce z radością stwierdzamy, że kraj nasz w światowym pochodzie ku odrodzeniu gospodarczemu i jaśniejszemu jutru wszedł na drogę, wiodącą do poprawy. Odżywają warsztaty pracy, płoną ogniska pod wielkimi piecami, dymią kominy, huczą motory. Budzi się myśl o budowaniu lepszego jutra, o zabezpieczeniu przyszłości drogą nigdy nie zawodzącej przezorności.

Każdy, komu bezpieczeństwo bytu własnego i rodziny jest drogie, musi hołdować zasadzie rozumnie

pojętej oszczędności, pomnąc, że posiadanie zasobów jest najpewniejszą rękojmą spokojnej przyszłości”.

3.—Rozlepienie plakatów z powyższą odezwą na ulicach miast i w lokalach instytucji oszczędnościowych, państwowych i samorządowych.

4.—Zorganizowanie okolicznościowych pogadek w szkołach, odczytów dla wojska, K. O. P., Straży Granicznej i innych organizacji oraz specjalnych akademii i obchodów oszczędnościowych.

5.—Przyozdobienie lokali instytucji oszczędnościowych flagami państwowymi, zielenią, kwiatami itp.

## PIENIĄDZ I KREDYT ROZWÓJ OSZCZĘDNOŚCI

Wpływ oszczędzania na całokształt życia gospodarczego może być dodatni lub ujemny — zależnie od tego, czy zaoszczędzone sumy gromadzi się w przysłowiowych siennikach lub pończochach, czy też składa się je w kasach oszczędności, w bankach, lokuje w papierach wartościowych, udziela pożyczek itp. W pierwszym wypadku wpływ oszczędzania jest wybitnie ujemny, w drugim — nader korzystny.

Stezauryzowane sumy wpływają na życie gospodarcze danego kraju deflacyjnie. Nigro nadziona siła nabywcza leży beczynnie i jest stracona dla życia gospodarczego. W okresie kryzysu gospodarczego, jaki obecnie przeżywamy, tezauryzacja zmniejsza siłę nabywczą ludności, pociągając za sobą w konsekwencji kurczenie możliwości zbytu, pogorszenie położenia na rynku pracy. Tezauryzacja w Polsce odbywała się w postaci gromadzenia monet złotych oraz walut zagranicznych z dolarem na czele. Tezauryzacja monet złotych szacowana jest na przeszło  $zł \frac{1}{4}$  mild. Natężenie tezauryzacji dolara osłabło w 1933 r. po dewaluacji dolara, a w okresie 1932—1934 szacuje się obieg dolarów w Polsce na ok. \$ 30 miln. O tezauryzacji złota brak dostatecznych danych.

W uwagach poniższych ograniczymy się do tej formy oszczędzania, która prowadzi do kapitalizacji. Składane w kasach oszczędności, w bankach, lub papierach wartościowych oszczędności wracają do życia gospodarczego w formie kredytów. Rolnicy, rzemieślnicy, kupcy otrzymują z tych źródeł środki na ulepszenie swych zakładów, na ich rozszerzenie, na zakup surowców, wypłatę pensji i zarobków. Następuje tu wyraźne przesunięcie siły nabywczej. Kto oszczędza za pośrednictwem kas oszczędności — odstępuje niewykorzystaną przez siebie siłę nabywczą innym, którzy potrafią wykorzystać ją produkcyjnie.

Może się wszakże zdarzyć, że zaoszczędzone w ten sposób środki nie zawsze są ekonomicznie wykorzystane. Chybione inwestycje miały u nas niewątpliwie miejsce. Wypadki chybionych inwestycji zdarzają się najczęściej w okresie pomyślnej koniunktury — w okresie kryzysu należą one do rzadkości. Może się również zdarzyć, że nagromadzona siła nabywcza w postaci wkładów w kasach oszczędności i bankach nie zostaje w całości wykorzystana. W okresie kryzysu i braku inwestycji rentownych może się zdarzyć, że wśród przedsiębiorców zanika wszelka ochota do przedsięwzięcia kombinacji wytwórczych, że z oszczędności, nagromadzonych w kasach oszczędności, w bankach, nikt nie chce korzystać — odstąpiona siła nabywcza nie znajduje amatorów. Wypadki tego rodzaju mogą mieć miejsce. Przyczyny jednakże tego stanu rzeczy są bardzo skomplikowane i w każdym razie nie leżą po stronie oszczędzających. Niewykorzystanie istniejącej podaży kapitałów — obojętne z jakiej przyczyny — wpływa na upłynnienie rynku kapitałowego, a co za tym idzie może wpłynąć na obniżenie stopy procentowej.

Zbyteczne jest wskazywać na niekorzystne położenie naszego rynku kapitałowego, w którym stopa procentowa w porównaniu do innych krajów jest bodaj jeszcze najwyższa. Jedyną drogą, prowadzącą do obniżki stopy procentowej, jest wzmocniona kapitalizacja przez zwykle oszczędzanie.

Jak się kształtuje dynamika wkładów? Przyjmując rok 1928 za 100, otrzymamy ciekawy obraz dynamiki wkładów w poszczególnych instytucjach finansowych. Globalna suma wkładów wszystkich typów wzrasta do 1929 r. Od tego roku do 1931 r. trwa spadek, a dopiero od 1931 r. datuje się znowu stopniowy wzrost. Wzrost ten przypisać należy w pierwszym rzędzie najsilniejszej i trwającej bez przerwy zwykle wkładów w P. K. O., w której wkłady wzrosły, począwszy od 1928 r., prawie trzykrotnie. Znacznie słabszy wzrost, bo tylko dwukrotny, wykazują komunalne kasy oszczędności — z pewnym załamaniem wzrostu w 1933 r., do czego przyczyniła się w głównej mierze dewaluacja dolara, w związku z tym, że komunalne kasy oszczędności, głównie województw południowych, posiadały znaczną sumę wkładów w dolarach.

Jeśli chodzi o wkłady w spółdzielniach kredytowych, dadzą się tu wyodrębnić wyraźnie 2 okresy: pierwszy okres bardzo silnego wzrostu do 1930 r. i okres drugi — gwałtownego i stałego spadku wkładów — od 1930 r. do 1935 r. Przyczyna tak silnego spadku wkładów w spółdzielniach kredytowych tkwi w tym, że warstwy ludności, wśród których pracowały spółdzielnie kredytowe, tj. drobne rolnictwo i rzemieślnicy, zostały najsilniej dotknięte kryzysem. Masowe wycofywanie wkładów postawiło niektóre spółdzielnie w ciężkie położenie, jeśli się uwzględni trudność szybkiego upłynnienia swych aktywów.

Wkłady w bankach prywatnych wykazują do 1930 r. tendencję na ogół równoległą ze wzrostem ogólnej sumy wkładów. Od tego jednak roku datuje się gwałtowny spadek wkładów. Wystarczy wskazać, że podczas gdy ogólna suma wkładów obniżyła się do I połowy 1932 r. o  $zł 541$  miln., banki prywatne straciły w tym samym okresie przeszło  $zł 550$  miln., przy czym najsilniejszy — wprost katastrofalny — spadek miał miejsce w 1931 r., w którym odpłynęło ok.  $zł 450$  miln. wkładów. Ogólny ubytek wkładów w okresie 1930—1935 wynosi w bankach prywatnych  $zł 584$  miln., podczas gdy przyrost wkładów w samej P. K. O. wynosi w tym samym czasie  $zł 451$  miln. Przyczyny tego stanu rzeczy są jasne. Wkłady, które odpłynęły w tym okresie z banków prywatnych, nie przeszły ani do P. K. O. ani do komunalnych kas oszczędności, a w znacznej mierze odpłynęły za granicę lub zostały stezauryzowane.

Wzrost wkładów, który nastąpił w tym okresie w publicznych instytucjach finansowych, jest wynikiem pozyskania nowych wkładców w liczbie ok.  $1 \frac{1}{2}$  miln. Wzrost wkładów w P. K. O. przypisać trzeba wyteżonej pracy P. K. O. nad krzewieniem oszczędności. Popularny dziś „ciulacz P. K. O.” zakorzenił się we wszystkich sferach naszego społeczeństwa, bez różnicy wieku, zawodu, czy stanowiska. Co czternasty obywatel posiada książeczkę oszczędnościową P. K. O.

Podczas gdy wkłady, płynące do banków, posiadają charakter kapitałów obrotowych jednostek gospodarujących, przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, to wkłady, płynące do kas oszczędności, posiadają charakter wkładów oszczędnościowych; świadczy o tym i skład zawodowy wkładców P. K. O. i przeciętna wysokość wkładów.

W roku 1935, a zwłaszcza w roku bieżącym, dalszy przyrost wkładów doznał pewnego zahamowania. Równocześnie jednak daje się zaobserwować, zwłaszcza w roku bieżącym, bardzo pocieszające zjawisko detezauryzacji. Sumy uprzednio stezauryzowane nie płyną do kas oszczędności i banków, a kierowane są przeważnie do budownictwa mieszkaniowego, które na skutek daleko idących ulg podatkowych oraz znacznego obniżenia kosztów budowy (prawie o 50% w stosunku do 1928 r.) stało się inwestycją rentowną.

J. Czadankiewicz

**DYSPONOWANIE ŚRODKAMI PŁATNICZYMI, POSIADANYMI LUB UZYSKANymi ZA GRANICĄ.** — Komisja Dewizowa zezwoliła — aż do odwołania — osobom, mającym miejsce zamieszkania w kraju, na dysponowanie:

1) należnościami, posiadanymi za granicą, na które nie został rozciągnięty obowiązek zafiarowania do skupu w wykonaniu art. 10 dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 26/IV 1936 r., w następujących przypadkach:

a) w czasie pobytu za granicą — na pokrycie kosztów utrzymania własnego i towarzyszących członków rodziny;

b) na pokrycie kosztów utrzymania członków rodziny, przebywających za granicą (np. na studiach, kuracji itp.).

2) dochodami, osiągniętymi za granicą z posiadanych tam nieruchomości na następujące cele, o ile są ściśle związane z posiadaniem tych nieruchomości:

a) koszty administracji i utrzymania nieruchomości, nakłady, związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, wypłaty zaopatrzeń emerytalnych b. pracowników lub ich rodzin oraz zapomóg i datków w wysokości normalnie dotąd stosowanej, podatki, opłaty i daniny publiczne;

b) opłaty odsetek i kapitału długów hipotecznych i zobowiązań, obciążających te nieruchomości.

Nato niast stawianie do dyspozycji cudzoziemców środków płatniczych, posiadanych lub uzyskanych za granicą przez osoby, zamieszkałe w kraju, na jakiegokolwiek inne cele niż wymienione wyżej pod pp. 1 i 2, np. z tytułu długów towarowych, zobowiązań finansowych, darowizn itp., jest — w myśl art. 8 dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 26/IV 1936 r. i § 7 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 24/VII 1936 r. — bez zezwolenia Komisji Dewizowej — zabronione.

**PROWIZJA OD SKUPU WALUT I DEWIZ.** — Komisja Dewizowa zezwoliła kantorom wymiany na dworcach kolejowych i morskich, prowadzonych przez banki dewizowe lub agentów dewizowych, pobierać od skupowanych po kursie urzędowym walut i czeków zagranicznych prowizję w wysokości następującej: transakcja do równowartości zł 100 — 1%, przy czym minimum gr 50. Transakcja powyżej równowartości zł 100 — stała stawka zł 1.

**UPOWAŻNIENIA DEWIZOWE DLA POLSKIEJ KASY RZĄDOWEJ W GDAŃSKU.** — Komisja Dewizowa upoważniła — aż do odwołania — Polską Kasę Rządową w Gdańsku do sprzedawania zagranicznych środków płatniczych na wyjazd za granicę (poza polski obszar celny):

1) urzędnikom państwowym polskim, przydzielonym służbowo do urzędów polskich, znajdujących się na terenie W. M. Gdańska, na koszty podróży służbowej w wysokości, oznaczonej w poświadczeniu urzędowym;

2) urzędnikom państwowym polskim, będącym na liście dyplomatycznej i pełniącym służbę na terenie W. M. Gdańska, oraz członkom ich rodzin, na koszty podróży prywatnej w wysokości, oznaczonej w § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 24/VII 1936 r.; sprzedaż kwot wyższych i na inne cele niż wyjazd za granicę może być dokonywana tylko za zezwoleniem Komisji Dewizowej na podstawie formalnego wniosku, złożonego za pośrednictwem Polskiej Kasy Rządowej.

**PRZYDZIAŁ DEWIZ NA IMPORT BAWELNY.** — Komisja Dewizowa zmieniła brzmienie okólnika Nr 21, dotyczącego autonomii dewizowej Zrzeszenia Producentów Przędzy Bawełnianej w Polsce, w kierunku uproszczenia postępowania, zachowując wszelkie przepisy kontrolne. W szczególności pozwolenie Zrzeszeniu na dokonywanie przydziału promes dewizowych bez osobnego potwierdzenia Komisji Dewizowej.

Nowe brzmienie okólnika Nr 21, uchwalone na posiedzeniu Komisji w dn. 19/X b. r., jest następujące:

Komisja Dewizowa udzieliła — aż do odwołania — Zrzeszeniu Producentów Przędzy Bawełnianej w Polsce (siedziba w Łodzi) generalnego zezwolenia na podział między członków Zrzeszenia kontyngentu dewizowego, przyznanego co miesiąc na uregulowanie należności za: bawełnę surową, odpadki bawełniane i wyczeski bawełniane surowe (poz. 606 p. 1 taryfy celnej przywózowej), importowane z zagranicy na potrzeby rynku wewnętrznego, oraz na pokrycie kosztów ekspedycji ubezpieczenia i transportu tych surowców, jeśli te koszty zapła-

czone zostały za granicą, tudzież wszelkich innych kosztów ubocznych, jak np. odsetki zwłóki, dyskonto i t. p.

W związku z powyższym Komisja zezwoliła oddziałom Banku Polskiego i bankom dewizowym na rozpatrywanie i decydowanie we własnym zakresie wniosków o uregulowanie należności za wymienione surowce oraz związane z ich importem koszty, na podstawie zaświadczeń dewizowych, wydawanych przez wyżej wspomniane zrzeszenie w kwocie, na jaką opiewa zaświadczenie, bez każdorazowego zezwolenia Komisji Dewizowej.

Upoważnienie powyższe dotyczy zarówno dokonywania przekazów za granicę, jak i promes dewizowych, które mogą być udzielane i wykonywane przez banki dewizowe na podstawie zaświadczeń zrzeszenia bez osobnego potwierdzenia Komisji Dewizowej. Zaświadczenia mogą być wykorzystywane tylko do terminów w nich oznaczonych, które nie mogą być dłuższe niż 15-dniowe i nie mogą służyć do wykonywania kilku przekazów w różnych terminach.

Zrzeszenie jest uprawnione do wydawania zaświadczeń dewizowych nie tylko swym członkom, lecz również osobom i firmom, nie należącym do Zrzeszenia, które sprowadzają wyżej wymienione surowce na podstawie pozwoleń przywozu, wydanych członkom Zrzeszenia. Przekazy na podstawie zaświadczeń dewizowych, wydanych przez Zrzeszenie wspomnianym wyżej osobom i firmom, nie należącym do Zrzeszenia, mogą być uskuteczniiane jedynie przy zachowaniu przepisów p. 5 ust. IV okólnika Komisji Dewizowej Nr 14 z dn. 21/VII b. r.

Zezwolenie, zawarte w okólniku Nr 21, nie zwalnia banków dewizowych od obowiązku żądania od wnioskodawcy przedstawienia wszystkich dokumentów, wymaganych w myśl przepisów przy przekazywaniu za granicę należności, i badania tych dokumentów.

Przydział zagranicznych środków płatniczych dla producentów, nie należących do Zrzeszenia, nie przedstawiających zaświadczeń dewizowych Zrzeszenia, dokonywany będzie wyłącznie przez Komisję Dewizową na podstawie indywidualnych wniosków, składanych za pośrednictwem banków dewizowych. Wobec tego banki dewizowe nie mają prawa rozpatrywania i decydowania we własnym zakresie wniosków o zapłatę zobowiązań z powyższych tytułów, jeśli do wniosków tych nie dołączono zaświadczeń dewizowych Zrzeszenia, nawet w tych przypadkach, kiedy całkowite zobowiązanie z tytułu należności za towar nie przekracza kwoty zł 3 000, a przy kosztach importu zł 1 000.

Niezwłocznie po wykonaniu każdego przekazu na podstawie zaświadczenia dewizowego Zrzeszenia banki dewizowe obowiązane są wydać wnioskodawcy dokładne obliczenie należności, pobranej za sprzedaną i przekazaną za granicę walutę obcą (bez wliczania do niej kosztów i prowizji), z podaniem numeru zaświadczenia dewizowego Zrzeszenia.

Od wykonanych na podstawie zaświadczeń dewizowych Zrzeszenia, przekazów i promes banki dewizowe nie będą pobierały ustalonej okólnikiem Komisji Dewizowej Nr 20 z dn. 3/VII b. r. opłaty manipulacyjnej, ponieważ opłatę tę uiszczać będzie bezpośrednio Zrzeszenie.

Zapłata zobowiązań wobec krajów, z którymi obrót pieniężny uregulowany został specjalnymi przepisami, może nastąpić jedynie w sposób, przewidziany tymi przepisami (umowy rozrachunkowe, układy płatnicze, Szwajcaria itp.).

Powyższe przepisy wchodzi w życie z dniem 1/XI b. r., a równocześnie przestaje obowiązywać okólnik Komisji Dewizowej Nr 21 z dn. 7/VII 1936 r. oraz dotyczące tego okólnika uzupełnienia i sprostowania, zawarte w ust. III i IV okólnika Nr 30 z dn. 11/VIII 1936 r.

**WEWNĘTRZNE POŻYCZKI OBLIGACYJNE.** — W tablicy, umieszczonej na następnych stronach tygodnika, zestawione są wszystkie wewnętrzne pożyczki obligacyjne Państwa Polskiego wg stanu na dz. 1/IV 1936 r. wraz z charakterystyką (przeznaczenie, zabezpieczenie, przywileje, podstawy prawne) oraz z podaniem wszystkich danych liczbowych i terminarza.

## W E W N Ę T R Z N E P O Ż Y C Z K I O B L I

NAZWA, PRZEZNACZENIE, ZABEZPIECZENIE, PRZYWILEJE SPECJALNE	Data emisji	Kurs emisyjny	Waluta	w milionach		
				Ustawowa granica emisji	Wykorzystanie emisji na dz. 1/IV 1936 r.	Obieg na dz. 1/IV 1936 r.
<p><b>5% Pożyczka Konwersyjna</b></p> <p>Przeznaczenie — konwersja pożyczek państwowych z lat 1918÷20, konwersja niektórych zobowiązań państwowych i pokrycie wkładek oszczędnościowych w P. K. O. z przekazów w walutach pełnowartościowych</p> <p>Zabezpieczenie — cały ruchomy i nieruchomy majątek Państwa</p> <p>Przywileje — pierwonabywcom pożyczek państwowych z lat 1918÷20 przysługuje prawo płacenia obligacjami, uzyskanymi z konwersji tych pożyczek, ceny kupna gruntów, nabywanych od Państwa</p> <p>[„Dz. Ust. R. P.” — Nr 27/1924, poz. 274, Nr 50/1924, poz. 517, Nr 90/1925, poz. 629, Nr 96/1926, poz. 560 i 561, Nr 100/1926, poz. 575, Nr 64/1927, poz. 568, Nr 25/1928, poz. 212, Nr 27/1928, poz. 248, Nr 35/1929, poz. 324, Nr 87/1930, poz. 685, Nr 32/1930, poz. 274, Nr 110/1931, poz. 854, Nr 37/1934, poz. 338, Nr 3/1936, poz. 10 (art. 22), Nr 41/1936, poz. 304]</p>	1/IX 1924	100	zł	300 <sup>0</sup>	294 <sup>5</sup>	162 <sup>4</sup>
<p><b>5% Kolejowa Pożyczka Konwersyjna</b></p> <p>Przeznaczenie — konwersja państwowych pożyczek kolej. Karola, Ludwika, Albrechta, Węg.-Galic. i Ferdynanda oraz wymiana obligacji Tow. Kolei Lwów — Czerniowce — Jassy III em. z 1894 r.</p> <p>Zabezpieczenie — majątek P. K. P. w dyrekcjach: Lwów, Kraków i Stanisławów</p> <p>[„Dz. Ust. R. P.” — Nr 115/1924, poz. 1028, Nr 89/1926, poz. 509, Nr 56/1927, poz. 491, Nr 9/1928, poz. 65]</p>	30/X 1926	100	zł	50 <sup>0</sup>	26 <sup>0</sup>	21 <sup>5</sup>
<p><b>7% Pożyczka Kolejowa</b></p> <p>Przeznaczenie — pokrycie należności T-wa Kolei Lwów — Czerniowce — Jassy za przejętą od T-wa kolej</p> <p>Zabezpieczenie — wpis hipoteczny na linii kol. Lwów — granica Państwa pod Śniatyniem - Załuczem</p> <p>[„Dz. Ust. R. P.” — Nr 36/1928, poz. 327, Nr 44/1932, poz. 426, Nr 75/1932, poz. 679]</p>	1/IX 1930	100	zł w zł. <sup>1)</sup>	8 <sup>8</sup>	8 <sup>8</sup>	8 <sup>0</sup>
<p><b>4% Premiowa Pożyczka Dolarowa Seria III</b></p> <p>Przeznaczenie — na konwersję i wykup obligacji Serii II premiowej pożyczki dolarowej oraz na cele kredytu rolnego</p> <p>Zabezpieczenie — cały ruchomy i nieruchomy majątek Państwa</p> <p>[„Dz. Ust. R. P.” — Nr 10/1930, poz. 66 i Nr 52/1930, poz. 438]</p>	1/II 1931	120 <sup>2)</sup>	\$	7 <sup>5</sup>	7 <sup>0</sup>	7 <sup>0</sup>
<p><b>3% Państwowa Renta Ziemska Seria I</b></p> <p>Przeznaczenie — na cele, przewidziane ustawą o wykonaniu reformy rolnej, i na wynagrodzenie za nieruchomości ziemskie, przejęte na rzecz Skarbu Państwa</p> <p>Zabezpieczenie — cały majątek i dochody Skarbu Państwa</p> <p>Przywileje specjalne dla posiadaczy — prawo spłaty zaległych bezpośrednich podatków i podatku od spadków i darowizn, których termin płatności upłynął przed dn. 1/I 1933 r.; dla pierwonabywców i ich spadkobierców — prawo spłaty połowy bezpośrednich podatków, płatnych po dn. 31/XII 1932 r., oraz podatku od spadków i darowizn w całości</p> <p>[„Dz. Ust. R. P.” — Nr 31/1933, poz. 265, Nr 43/1933, poz. 337]</p>	1/XII 1932	100	zł w zł. <sup>1)</sup>	50 <sup>0</sup>	27 <sup>8</sup>	27 <sup>5</sup>
<p><b>4% Pożyczka Konwersyjna Kolejowa</b></p> <p>Przeznaczenie — wymiana 4% nieumorzonych obligacji b. Tow. Drogi Żelaznej Fabryczno-Łódzkiej III emisji z 1901 r. z wyjątkiem obligacji, wylosowanych przed dn. 23/IX 1916 r.</p> <p>Zabezpieczenie — hipoteczne na majątku Kolei Fabryczno-Łódzkiej</p> <p>[„Dz. Ust. R. P.” — Nr 28/1932, poz. 273, Nr 54/1932, poz. 532, Nr 26/1933, poz. 218]</p>	1/VII 1933	100	marki R. N.	9 <sup>1</sup>	9 <sup>1</sup>	7 <sup>8</sup>
<p><b>6% Pożyczka Wewnętrzna (Pożyczka Narodowa)</b></p> <p>Zabezpieczenie — cały ruchomy i nieruchomy majątek Państwa</p> <p>Przywileje specjalne — prawo spłacania obligacjami podatku od spadków i darowizn; wyłączenie obligacji spod zajęcia</p> <p>[„Dz. Ust. R. P.” — Nr 67/1933, poz. 503 i 507, Nr 75/1933, poz. 545, Nr 84/1933, poz. 611, Nr 47/1934, poz. 415 i 416, Nr 66/1934, poz. 585 i poz. 586, Nr 75/1934, poz. 710, Nr 105/1934, poz. 941, Nr 25/1935, poz. 172]</p> <p>Uwaga: Obligacje 6% Pożyczki Narodowej przyjmowane są do konwersji na 4% Pożyczkę Konsolidacyjną</p> <p>[„Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 10 i Nr. 12/1936, poz. 114]</p>	2/I 1934	96	zł w zł. <sup>1)</sup>	350 <sup>0</sup>	350 <sup>0</sup>	350 <sup>0<sup>3)</sup></sup>

<sup>1)</sup> Złote w zlocie parytetu z 1927 r.

<sup>2)</sup> Przy konwersji obligacji 5% premiowej pożyczki dolarowej serii II — kurs emisyjny 4% premiowej pożyczki dolarowej serii III wynosił 100.

<sup>3)</sup> Definitywna wysokość zadłużenia z tytułu 6% Pożyczki Wewnętrznej (Pożyczki Narodowej) zostanie ustalona po obliczeniu kwoty, jaka została przyjęta w obligacjach tej pożyczki na subskrypcję 3% Premiowej Pożyczki Inwestycyjnej.



## G A C Y J N E P A Ń S T W A P O L S K I E G O

Okres trwania	Oprocentowanie w stos. rocznym		T e r m i n y			Termin wykupu wzgl. termin ostatniej raty amortyzacyjnej	Wysokość odcinków obligacyj	Przedawnienie od daty płatności			Obligacje podlegają działaniu ustawy o utraconych tytułach na okaziciela
	kuponów	premij	rat amortyzacyjnych	płatności kuponów	losowań premij			obligacyj	kuponów	premij	
lat	w %-ach						p o l a t a c h				
40	5	—	2/I 1/VII	2/I 1/VII	—	2/I 1965	Obligacje (zł) 10, 50, 100, 500, 1 000, 2 000; świadectwa ułamkowe (zł) 1, 3, 5	30	5	—	podlegają
40	5	—	2/I 1/VII	2/I 1/VII	—	2/I 1967	zł 0'75, 3'75, 7'50, 15, 30, 120, 600, 1 200	30	5	—	podlegają
26	7	—	1/III 1/IX	1/III 1/IX	—	1/IX 1956	500 franków szwajcarskich	30	5	—	podlegają
10	4	4	—	1/II 1/VIII	2/I, 1/III 1/V, 1/VII 1/IX, 1/XI	1/II 1941	\$ 5 = zł 44'57	30	5	10	nie podlegają
60	3	—	1/XII	1/VI 1/XII	—	1/XII 1992	zł w zł. 100, 500, 1 000, 5 000	30	5	—	podlegają
24	4	—	2/I 1/VII	2/I 1/VII	—	2/I 1955	RM 500, 1 000, 2 000	30	5	—	podlegają
10	6	—	—	2/I 1/VII	—	2/I 1944	zł w zł. 50, 100, 500, 1 000, 10 000	30	5	—	(obligacje imienne)

<p><b>3% Premiowa Pożyczka Inwestycyjna, Emisje I i II</b></p> <p>Przeznaczenie — rozbudowa sieci komunikacyjnej, roboty wodne i popieranie ruchu budowlanego oraz inne inwestycje gospodarcze o znaczeniu ogólnopństwowym, tudzież częściowa spłata i konwersja innych tytułów długu wewnętrznego Skarbu Państwa</p> <p>Zabezpieczenie — cały ruchomy i nieruchomy majątek Państwa [„Dz. Ust. R. P.” — Nr 21/1935, poz. 122, Nr 23/1935, poz. 154, Nr 39/1935, poz. 273]</p>	1/V 1935	100	zł w zł. <sup>1)</sup>	230'0	230'0	230'0
<p><b>4% Pożyczka Konsolidacyjna</b></p> <p>Przeznaczenie — konwersja obligacji 5% państwowej renty ziemskiej Serii I, 4% premiowej pożyczki inwestycyjnej, 3% premiowej pożyczki budowlanej Serii I, 5½% pożyczki budowlanej Serii II, 5% państwowej renty wieczystej i 6% pożyczki inwestycyjnej oraz konsolidacja innych tytułów długu wewnętrznego</p> <p>Zabezpieczenie — cały ruchomy i nieruchomy majątek Państwa</p> <p>Przywileje specjalne — obligacje w kwocie, nie przekraczającej zł w zł. 5 000, oraz kupony od tychże obligacji nie podlegają żadnemu zajęciu, nie wyłączając zajęcia z tytułu należności publiczno-prawnych. Obligacje przyjmowane są według ich wartości imiennej na podatek od spadków i darowizn do kwoty zł 25 000 od każdego płatnika tego podatku [„Dz. Ust. R. P.” — Nr 3/1936, poz. 10 i Nr 12/1936, poz. 114]</p>	15/V 1936	100	zł w zł. <sup>1)</sup>	600'0	—	—
<p><b>4% Państwowa Renta Złota Seria I</b></p> <p>Przeznaczenie — lokowanie funduszy instytucyj i osób prawnych prawa publicznego, wskazanych przez Ministra Skarbu</p> <p>Zabezpieczenie — cały ruchomy i nieruchomy majątek Państwa [„Dz. Ust. R. P.” — Nr 3/1936, poz. 10 (art. 21), Nr 21/1936, poz. 175, Nr 24/1936, poz. 194]</p>	1/IV 1936	100	zł w zł. <sup>1)</sup>	70'0	—	—
<p><b>3% Państwowa Renta Ziemska Seria II</b></p> <p>Przeznaczenie — na cele, przewidziane ustawą o wykonaniu reformy rolnej, i na wynagrodzenie za nieruchomości ziemskie, przejęte na rzecz Skarbu Państwa</p> <p>Zabezpieczenie i przywileje specjalne — jak przy 3% Państwowej Rencie Ziemskiej Serii I [„Dz. Ust. R. P.” — Nr 31/1933, poz. 265 i Nr 42/1936, poz. 310]</p>	1/VI 1936	100	zł w zł. <sup>1)</sup>	75'0	—	—
P O Ż Y C Z K I, P O D L E G A J A C E K O N W E R S J I						
<p><b>5% Państwowa Renta Ziemska Seria I</b></p> <p>Przeznaczenie — na cele, przewidziane ustawą o wykonaniu reformy rolnej, i na wynagrodzenie za nieruchomości ziemskie, przejęte na rzecz Skarbu Państwa</p> <p>Zabezpieczenie — cały majątek i dochody Skarbu Państwa</p> <p>Przywilej specjalny (dla pierwonabywców i ich spadkobierców) — prawo składania wg kursu urzędowego na opłatę należności, przewidzianych w ustawie z dn. 29/V 1920 r. w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn, oraz na opłatę podatku majątkowego (przywilej ten wygasa po zamknięciu konwersji na 4% Pożyczkę Konsolidacyjną) [„Dz. Ust. R. P.” — Nr 1/1926, poz. 1, Nr 8/1928, poz. 58, Nr 61/1928, poz. 566, Nr 31/1933, poz. 265, Nr 37/1935, poz. 261, Nr 3/1936, poz. 10]</p>	1/XII 1927	70 ÷ 100	zł w zł. <sup>1)</sup>	50'0	31'5	27'6
<p><b>4% Premiowa Pożyczka Inwestycyjna</b></p> <p>Przeznaczenie — zasilenie ruchu budowlanego, pokrycie kosztów budowy nowych linii kolejowych, kosztów odbudowy i przebudowy linii już istniejących, wykup 8% państwowej pożyczki konwersyjnej i 8% państwowej pożyczki złotej z 1922 r.</p> <p>Zabezpieczenie — cały ruchomy i nieruchomy majątek państwowy [„Dz. Ust. R. P.” — Nr 14/1928, poz. 99, Nr 21/1928, poz. 190, Nr 31/1928, poz. 296, Nr 64/1928, poz. 587, Nr 3/1936, poz. 10]</p>	1/III 1928	100	zł w zł. <sup>1)</sup>	50'0	47'5	14'9
<p><b>3% Premiowa Pożyczka Budowlana Seria I</b></p> <p>Przeznaczenie — zasilenie funduszy państwowych, przeznaczonych na wzmoczenie budowy mieszkań</p> <p>Zabezpieczenie — cały ruchomy i nieruchomy majątek Państwa [„Dz. Ust. R. P.” — Nr 23/1929, poz. 232, Nr 38/1930, poz. 336, Nr 3/1936, poz. 10]</p>	1/VIII 1930	100	zł w zł. <sup>1)</sup>	50'0	50'0	50'0
<p><b>5½% Pożyczka Budowlana Seria II</b></p> <p>Przeznaczenie — zasilenie funduszy państwowych, przeznaczonych na wzmoczenie budowy mieszkań</p> <p>Zabezpieczenie — cały ruchomy i nieruchomy majątek Państwa [„Dz. Ust. R. P.” — Nr 23/1929, poz. 232, Nr 81/1934, poz. 746, Nr 3/1936, poz. 10]</p>	15/IX 1934	94'70	zł w zł. <sup>1)</sup>	50'0	50'0	49'3

<sup>1)</sup> Złote w zlocie parytetu z 1927 r.

<sup>2)</sup> Obligacje, wylosowane do umorzenia w ciągu pierwszych 10 lat (od dn. 15/V 1937 r.), podlegają wykupowi z nadpłatą 20%, wylosowane zaś w latach następnych — z nadpłatą 15% ponad wartość imienną.

50	3	zmiennie	2/I 1/V 1/IX (począwszy od 1/IX 1945 r.)	2/I 1/V 1/IX	zmiennie	1/V 1985	zł w zł. 100	20	5	20	nie podlegają
45	4	—	15/V 15/XI <sup>2)</sup>	pierwszy kupon 15/VII 1936 r. następne— 15/XI 15/V	—	15/V 1982	zł w zł. 50, 100, 500, 1 000, 5 000, 10 000	20	5	—	podlegają
45	4	—	1/IV 1/X	1/IV 1/X	—	1/IV 1981	zł w zł. 10 000	20	5	—	podlegają
60	3	—	1/XII	1/VI 1/XII	—	1/XII 1995	zł w zł. 100, 500, 1 000, 5 000	30	5	—	podlegają

## N A 4% P O Ż Y C Z K Ę K O N S O L I D A C Y J N Ą

41	5	—	1/VI 1/XII (ostatnia rata amoryzacyjna podług dawnego planu 1/XII 1935 r.)	1/VI 1/XII (ostatni kupon płatny 1/VI 1936 r.)	—	Obligacje, nie złożone do konwersji na 4% Pożyczkę Konsolidacyjną w terminie do dn. 15/V 1937 r. — zostaną umorzone najpóźniej w ciągu 30 lat drogą losowania podług planu umorzenia, który będzie ustanowiony rozporz. Ministra Skarbu	zł w zł. 100, 500, 1 000, 5 000	Dla obligacji, wylosowanych do umorzenia według dawnego planu — po latach 30, dla pozostałych obligacji — po latach 20	5	—	podlegają
10	4	zmiennie	1/IV, 1/X (ostatnia rata amoryzacyjna podług dawnego planu 1/X 1935 r.)	1/IV, 1/X (ostatni kupon płatny 1/IV 1936 r.)	1/IV, 1/X (ostatnie losowanie 1/X 1935 r.)		zł w zł. 100	Dla obligacji, wylosowanych do umorzenia według dawnego planu — po latach 30, dla pozostałych obligacji — po latach 20	5	10	nie podlegają
20	3	4	—	1/VIII 1/II (ostatni kupon płatny 1/II 1936 r.)	1/II, 1/V 1/VIII 1/XI (ostatnie losowanie 1/XI 1935 r.)		zł w zł. 50	20 (pierwotnie po latach 30)	5	10	nie podlegają
30	5½	—	15/IX (ostatnia rata amoryzacyjna podług dawnego planu 15/IX 1935 r.)	15/IX (ostatni kupon płatny 1/IX 1936 r.)	—		zł w zł. 100, 1 000, 5 000 10 000	Dla obligacji, wylosowanych do umorzenia według dawnego planu — po latach 30, dla pozostałych obligacji — po latach 20	5	—	nie podlegają

<p align="center"><b>5% Państwowa Renta Wieczysta Seria I</b></p> <p>Przeznaczenie — lokowanie funduszy rezerwowych instytucji ubezpieczeń społecznych oraz funduszy osób prawa publicznego, wskazanych przez Ministra Skarbu  Zabezpieczenie — cały ruchomy i nieruchomy majątek Państwa  [„Dz. Ust. R.P.” — Nr 86/1934, poz. 782, Nr 107/1934, poz. 954, Nr 3/1936, poz. 10]</p>	15/XI 1934	100	zł	50'0	30'0	30'0
<p align="center"><b>6% Pożyczka Inwestycyjna</b></p> <p>Przeznaczenie — rozbudowa sieci komunikacyjnej, roboty wodne i popieranie ruchu budowlanego oraz inne inwestycje gospodarcze o znaczeniu ogólnopństwowym, tudzież częściowa spłata i konwersja innych tytułów długu wewnętrznego Skarbu Państwa  Zabezpieczenie — cały ruchomy i nieruchomy majątek Państwa  [„Dz. Ust. R.P.” — Nr 21/1935, poz. 122, Nr 54/1935, poz. 356, Nr 3/1936, poz. 10]</p>	15/VII 1935	100	zł w zł. <sup>1)</sup>	50'0	50'0	50'0
<b>P O Ż Y C Z K I O Z A P A D Ł Y M</b>						
<p align="center"><b>10% Pożyczka Kolejowa Seria I</b></p> <p>Przeznaczenie — inwestycje kolejowe  Zabezpieczenie — cały ruchomy i nieruchomy majątek kolejowy i zapis hipoteczny na nieruchomościach P. K. P. w dyrekcjach: Lwowskiej, Krakowskiej i Stanisławowskiej  [„Dz. Ust. R.P.” — Nr 5/1924, poz. 40, Nr 8/1924, poz. 83, Nr 14/1924, poz. 139, Nr 83/1924, poz. 798]</p>	1/II 1924	90	franki złote	100'0	48'3	0'4
<p align="center"><b>8% Pożyczka Konwersyjna</b></p> <p>Przeznaczenie — konwersja 8% państwowej pożyczki złotej z 1922 r.  [„Dz. Ust. R.P.” — Nr 55/1924, poz. 543, Nr 30/1925, poz. 214]</p>	26/III 1925	100	zł w zł. <sup>2)</sup>	11'6	11'6	0'2
<p align="center"><b>5% Premiowa Pożyczka Dolarowa Seria II</b></p> <p>Przeznaczenie — wymiana Serii I Premiowej Pożyczki Dolarowej z 1924 r. i zasilenie zapasów kasowych celem wycofania z obiegu części biletów zdawkowych  [„Dz. Ust. R.P.” — Nr 129/1925, poz. 919, Nr 8/1926, poz. 54]</p>	1/II 1926	95 $\frac{1}{105}$	\$	5'0	5'0	0'014

**REJESTR I KARTOTEKI DEWIZOWE.** — Komisja Dewizowa wydała okólnik Nr 37 o rejestrach i kartotekach dewizowych, w myśl którego od dn. 1/XI 1936 r. banki dewizowe są obowiązane prowadzić rejestry, do których należy zapisywać kolejno wszystkie wnioski, złożone zarówno bankowi przez klientów, jak i Komisji Dewizowej przez banki w imieniu własnym lub klientów.

Banki dewizowe mogą prowadzić odrębny rejestr dla wniosków, załatwianych we własnym zakresie (np. dla należności towarowych do zł 3 000), i osobny dla wniosków, zatwierdzonych przez Komisję Dewizową. Rejestry powinny być prowadzone w ten sposób, aby nie była utrudniona ani kontrola, ani ustalanie danych statystycznych.

Ponadto banki dewizowe obowiązane są prowadzić kartotekę, ułożoną według nazwisk wnioskodawców lub klientów, w których imieniu bank postawił wniosek. Nie podlegają rejestracji w kartotece wnioski, złożone przez klientów na sprzedaż środków płatniczych w ramach § 12 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 27/IV 1936 r.

Zobowiązania do złożenia w oznaczonym terminie brakujących do wniosku dokumentów winny być prowadzone w ewidencji za pomocą osobnej kartoteki, ułożonej wg dat, w których upływa termin złożenia dokumentów lub w formie terminarza.

Dla usprawiedliwienia dokonanych księgowości na wypadek kontroli należy w zawiadomieniach o inkasie na rachunek cudzoziemca weksli, czeków lub dokumentów, płatnych w kraju i wysłanych poprzednio za granicę, podawać nazwę banku dewizowego i numer rejestru tego banku, za którego pośrednictwem weksel, czek lub dokument został poprzednio wysłany za granicę, w ten sposób, aby dane te były widoczne na kopiach korespondencji, pozostałych w banku.

Wnioski i dokumenty, złożone przy wnioskach, winny być przechowywane, i rejestr tych wniosków prowadzony w tej placówce banku dewizowego, która wniosek załatwia, tj. decyduje lub też przed-

kłada do decyzji Komisji Dewizowej. Jeżeli zatem na podstawie wewnętrznych zarządzeń banku dewizowego niektóre placówki nie mają prawa załatwiania przyjętych przez nie wniosków, wówczas wnioski, składane za pośrednictwem tych placówek, winny być zapisywane do rejestru oraz dokumenty przechowywane w tej placówce banku (centrali lub w innym oddziale), która wnioski załatwia.

W razie wysyłki weksli, czeków lub innych walorów na podstawie przepisów okólnika Nr 26 należy przy wniosku przechowywać dokładny wykaz tych walorów, zawierający najważniejsze ich cechy.

Kopie wniosków, zaopatrzone w decyzję Komisji Dewizowej i podpis biura Komisji, nie mogą być przez banki dewizowe nikomu wydawane.

**PRZEKAZY DEWIZ NA POKRYCIE KOSZTÓW EKSPORTU.** — Komisja Dewizowa zmieniła w następujący sposób treść okólnika Nr 6 z dn. 11/VIII 1936 r.<sup>1)</sup>, wstawiając zamiast dawnego ustępu I C następujący nowy:

„C. Przekazy na powyższe cele (A i B) mogą być dokonywane z zapasu zagranicznych środków płatniczych, które eksporter już posiada z eksportu lub uzyska w przyszłości, jednakże tylko wówczas, jeżeli wyżej wymienione koszty związane są przyczynowo z eksportem bieżącym lub takim, który ma być dokonany w najbliższej przyszłości — i to tylko w rozmiarach, stosowanych dotychczas przez dane przedsiębiorstwo; nie są natomiast dopuszczalne bez zezwolenia Komisji Dewizowej takie przekazy na pokrycie kosztów, związanych z eksportem, dokonany już dawniej.

Eksporter obowiązany jest przy sprzedaży bankowi dewizowemu waluty eksportowej wyszczególnić na odwrocie górnego odcinka egzemplarza V zgłoszenia wywozu (zaświadczenie walutowe) wydatki, związane z eksportem, które zostały przez niego potrącone z waluty eksportowej na cele, wyszczególnione w ust. A i B. Równocześnie eksporter powinien umieścić na tym samym odcinku pisemne oświad-

<sup>1)</sup> Złote w złocie parytetu z 1927 r.

<sup>2)</sup> Złote w złocie parytetu z 1924 r.

<sup>1)</sup> P. zesz. 33/1936, str. 971.

—	5	—	—	15/XII (ostatni kupon płatny 15/XII 1936 r.)	—	—	zł 500 000	20	5	—	podlegają
30	6	—	15/I 15/VII (nie nastąpiły)	15/I 15/VII (płatny tylko kupon pierwszy, płatny 15/I 1936 r.)	—	—	zł w zł 10 000	20	5	—	podlegają

Obligacje, nie złożone do konwersji na 4% Pożyczkę Konsolidacyjną w terminie do dn. 15/IV 1937 r. — zostana umorzona najpóźniej w ciągu 30 lat drogą losowania podług planu umorz., który będzie ustanow. rozp. Ministra Skarbu

## TERMINIE PŁATNOŚCI

10	10	—	1/II 1/VIII	1/II 1/VIII	—	1/II 1934	fr. zł. 10, 25, 50, 100, 500	10	5	—	nie podlegają
do 1/X 1927	8	—	—	1/X 1/IV	—	1/X 1927	zł w zł. 10 i 50	30	5	—	podlegają
5	5	5	—	1/II 1/VIII	2/I 1/III 1/V 1/VII 1/IX 1/XI	1/II 1931	\$ 5	10	5	5	nie podlegają

zenie, że dla organów kontroli dewizowej przechowuje u siebie dokumenty, uzasadniające dokonanie przekazów na wymienione cele. Wspomnianą kontrolę przeprowadzać będzie — poza innymi upoważnionymi do tego organami — Polskie Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego, ewentualnie za pośrednictwem zrzeszeń branżowych, upoważnionych do wydawania zaświadczeń walutowych”.

## RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

## GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 19 do 24 października 1936 r.

Na rynku dewiz w okresie sprawozdawczym utrzymywała się w dalszym ciągu słabsza tendencja; jedyny wyjątek stanowią floreny holenderskie, systematycznie zwiększające w ciągu całego okresu i w rezultacie odnotowujące zysk kursowy w wysokości zł 0.90 na 100 florenach. Zwraca uwagę nagły spadek franka francuskiego — bardziej poważny zresztą na giełdach zagranicznych niż na giełdzie warszawskiej, gdzie wyniósł zaledwie zł 0.02 na 100 frankach. Równoległe ze spadkiem notowań funta szterlinga (o zł 0.03 na £ 1) postępowało osłabienie kursów dewiz skandynawskich; i tak, korony szwedzkie straciły zł 0.15, korony duńskie zł 0.05 i korony norweskie zł 0.10 — na 100 koronach. Spadek notowań objął również belgi, które obniżyły się o zł 0.05. Kursy pozostałych dewiz nie wykazały zmian w stosunku do ostatnio notowanych.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn. . .	\$ 1	5'31 <sup>1</sup> / <sub>8</sub>	5'31 <sup>1</sup> / <sub>8</sub>	5'31 <sup>1</sup> / <sub>8</sub>
" " " telegr. . .	\$ 1	5'31 <sup>8</sup> / <sub>8</sub>	5'31 <sup>8</sup> / <sub>8</sub>	5'31 <sup>8</sup> / <sub>8</sub>
Funt szterlingi . . .	£ 1	26'02	25'97	26'00
Franki francuskie . . .	100 fr.	24'75	24'65	24'73
Franki szwajcarskie . . .	100 fr.	122'25	122'15	122'25
Belgi . . .	100 blg.	89'55	89'45	89'45
Marki niemieckie . . .	100 RM	—	—	—
Korony czeskosłow. . .	100 kor.	18'82	18'80	18'80
Liry włoskie . . .	100 lir.	28'10	28'00	28'05
Floreny holenderskie . . .	100 fl.	286'95	286'00	286'95
Guldeny gdańskie . . .	100 guld.	—	—	—
Korony szwedzkie . . .	100 kor.	134'20	133'80	134'10
Korony duńskie . . .	100 kor.	116'20	116'00	116'20
Korony norweskie . . .	100 kor.	130'65	130'50	130'65

Nastrój na rynku papierów lokacyjnych państwowych był mocniejszy; obroty były ożywione, w szczególności w zakresie pożyczek dolarowych. W grupie pożyczek premiowych — sztuki obu emisji 3% Poż. Premiowej Inwestycyjnej zwiększyły o zł 1.25, a serie tejsze pożyczki — o zł 5.00. Druga z premiówek — 4% Poż. Dolarowa — po mocniejszym początku następnie zniżyła, zamykając okres stratą w wysokości zł 0.25. Dość silnie interesowano się 5%-owymi pożyczkami konwersyjnymi, które obiegały jednak po kursach obniżonych: zwykła — o 0.50% nom., kolejowa — o 0.35% nom. Pożyczka Dolarowa (6%-owa) lekko zwiększyła, zyskując 0.25% nom. Wreszcie 7% Poż. Stabilizacyjna, po załamaniu w środku okresu, następnie zwiększyła, zamykając okres na zero

Dużo mocniejsze usposobienie było udziałem rynku papierów lokacyjnych prywatnych. Tutaj zyski kursowe kształtowały się następująco (w % -ach nominalu): 8% L. Z. Tow. Kred. Przemysłu Polskiego, emitowane w funtach szterlingach i gwarantowane przez Skarb Państwa, 0.75, 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskięgo 1.50, 4½% L. Z. Pozn. Ziem. Kred., emitowane w zł — 0.50, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy; zwykle 0.25, skonwertowane (z 1933 r.) 0.50, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r. 0.75, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r. 4.75 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r. 0.75. Obniżyły się jedynie 4½% L. Z. Pozn. Ziem. Kredytowego, emitowane w zł w zł., o 0.75.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papiery państwowe				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna				
I emisja	sztuki	zł w zł. 100	66'00	64'75
" "	serie	" " " "	82'50	81'00
II emisja	sztuki	" " " "	67'25	65'50
" "	serie	" " " "	84'00	83'00
4% Pożyczka Dolarowa	\$1)	" " " "	49'75	49'00
				-49'25
w % % nominalu				
5% Pożyczka Konwersyjna	zł	53'00	52'00	52'50
5% " Konwers. Kol.	zł	50'65	50'50	50'65
6% " Dolarowa	\$	77'25	76'00	77'00
				-77'25

1) \$ 5 = zł 44'57.

		w zł za \$ 100		
7% Pożyczka Stabilizacyjna <sup>1)</sup>	Dolar Fl. hol., Fr. suwajc. Funt sterlingi Kor. szwedzkie	475'00	465'00	475'00
		-480'00	-470'00 <sup>2)</sup>	-480'00 <sup>2)</sup>

Listy zastawne i obligacje banków

7%	L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł.	1927	83'25	83'25	83'25
8%	" " " "	zł w zł.	1927	94'00	94'00	94'00
7%	" " Banku Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927	83'25	83'25	83'25
8%	" " " "	zł w zł.	1924	94'00	94'00	94'00
7%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927	83'25	83'25	83'25
8%	" " " "	zł w zł.	1924	94'00	94'00	94'00
5%	Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927	—	—	—
5 1/2%	L. Z. Banku " "	zł w zł.	1924	81'00	81'00	81'00
5 1/2%	" " " "	zł w zł.	1927	81'00	81'00	81'00
5 1/2%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł.	1924	81'00	81'00	81'00
5 1/2%	" " " "	zł w zł.	1927	81'00	81'00	81'00

Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych

8%	L. Z. Tow. Kred. Przem. Pol- skiego <sup>3)</sup>	£	92'00	91'75	91'75
4 1/2%	L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego	zł	49'00	46'88	48'50
4 1/2%	" " Pozn. Ziem. Kredyt.	zł	43'00	42'75	43'00
4 1/2%	" " " " " "	zł w zł.	45'25	43'00	45'25
5%	" " Tow. Kred. m. Warszawy	zł	56'00	55'50	55'75
5%	" " " " " "	zł	56'25	54'88	55'63
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.	zł	—	—	40'75
4 1/2%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi	zł	—	—	47'25
5%	" " " " " "	zł	52'75	48'25	52'75
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r.	zł	39'75	39'50	39'75
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Siedlec z 1933 r.	zł	—	—	28'00

Obligacje miast

V	4 1/2% Poż. Konwers. m. Warszawy	zł	—	—	42'00
VI	6 1/2% " " " "	zł	57'00	56'25	57'00
VIII i IX	6% " " " "	zł	54'50	53'00	53'75

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH<sup>4)</sup>

(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach—obroty)

	5 ÷ 10/X	12 ÷ 17/X	19 ÷ 24/X
New - York			
6% dolarowa	61—57—61 (50 000)	61 1/8—58—59 3/4 (64 000)	61 3/4—59 1/2—60 1/2 (69 000)
8% Dillon	63 3/8—57 1/2 —63 3/8 (164 000)	62—58—60 1/2 (74 000)	62 1/2—60 1/2—61 (133 000)
7% stabilizac.	71 1/2—69 1/2—70 (64 000)	70 7/8—68—70 1/2 (65 000)	72—70—70 3/8 (30 000)
7% Warszawy	52—49—52 (43 000)	52—51—51 3/4 (38 000)	52—50—51 7/8 (72 000)
7% Śląska	52 3/8—50—51 (115 000)	52 7/8—51—51 1/2 (38 000)	52 1/2—50 1/2—52 (58 000)
Londyn			
7% stabilizac.	74'57—74'07 —74'57	75'05—72'99 —72'99	73'33—70'83 —72'33

Zurych	7% stabilizac.	1927	—	—	—
Paryz	7% stabilizac.	1927	55'47—55'31	55'43—49'94	59'58—54'68
Mediolan	7% włoska	1924	90'88—88'68 —90'88 (275)	96'54—93'34 —96'34 (1 900)	98'21—96'41 —97'91 (3 375)

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 20 PAŹDZIERNIKA 1936 R. — Po szeregu dekad, zamykających zwyczajnie obroty walutowe Banku nadwyżką skupu dewiz i walut nad ich sprzedażą przez Bank, przyszła dekada lekko deficytowa. Deficyt był jednak niewielki — niewiele większy niż w analogicznej dekadzie sierpnia (po której mieliśmy już same nadwyżki), a wielokrotnie mniejszy od deficytu w II dekadzie października 1935 r., kiedy to sprzedaż przeszła 4-krotnie przewyższała skup, mniejszy zresztą od skupu w dekadzie sprawozdawczej blisko 2-krotnie.

Lekko deficytowe kształtowanie się obrotów walutowych spowodowało pewien ubytek rezerw walutowych, które spadły o zł 0·7 miln. do zł 16·1 miln., czyli do poziomu o zł 2·2 miln. wyższego niż przed rokiem, tj. w końcu II dekady października ub. r.

Złoto wykazało w II dekadzie października zwykły dopływ — mniejszy nieco niż w ostatnich dekadach, nie mówiąc o ostatnich 2 dekadach września, kiedy obok drobnego skupu złota w kraju nastąpił również skup jego za granicą. Dopływ złota w dekadzie sprawozdawczej wyniósł zł 0·17 miln. i doprowadził z zapas złota do poziomu zł 373·2 miln. — o zł 4·0 miln. wyższego niż przed miesiącem (dn. 20/IX b. r.), lecz jeszcze o zł 93·6 miln. niższego niż przed rokiem (dn. 20/X ub. r.) — ze względu na dokonywane w końcu ub. r. i I połowie b. r. sprzedaże złota za granicę.

Powiększył zapas złota w stosunku do sumy obiegu biletów bankowych i zaliczonej do pokrycia części natychmiast płatnych zobowiązań (przewyższy ich ponad zł 100 miln., uznane przez statut za pewne minimum tych zobowiązań) — stanowił w końcu II dekady października 32·67%, czyli nieco więcej niż w końcu dekady poprzedzającej, lecz mniej niż przed miesiącem i bardzo poważnie mniej niż przed rokiem. Zmiany w stanie pokrycia złotem obiegu i zobowiązań ilustruje liczbowo następujące zestawienie:

		%
20/IX	1936	33'12
10/X	"	32'38
20/X	"	32'67
20/X	1935	44'80

Lekki wzrost procentu pokrycia w II dekadzie października został spowodowany nie tylko nieznacznym zwiększeniem się sumy pokrycia, tj. zapasu złota, lecz także drobnym obniżeniem się podlegającej pokryciu sumy obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań Banku (wzgl. ich części uwzględnianej przy obliczaniu pokrycia), mianowicie z zł 1 252·0 miln. do zł 1 242·3 miln. (wzgl. z zł 1 152·0 miln. do zł 1 142·3 miln.), Zniżył — jak zwykle w środku miesiąca — tylko jeden składnik tej sumy, mianowicie obieg biletów bankowych (z zł 1 047·9 miln. do zł 1 028·3 miln.), natomiast drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — wykazał wzrost (z zł 204·1 miln. do zł 214·0 miln.).

Wzrost zobowiązań w dekadzie sprawozdawczej w nieznaczącej części dotyczy salda pozycji „różne rachunki”, które podniosło się z zł 43·3 miln. do zł 44·2 miln., przede wszystkim zaś został spowodowany dopływem lokat żyrowych, których suma zwyżkowała z zł 160·8 miln. do zł 169·8 miln. Lokaty kas państwowych utrzymujące się od długiego już czasu na bardzo niskim poziomie w II dekadzie października zmalały jeszcze o zł 0·1 miln., natomiast lokaty na rachunkach prywatnych zwyżkowały o zł 9·2 miln., tj. o ok. 6%, osiągając poziom nieco niższy niż przed miesiącem, ale dość znacznie wyższy niż przed rokiem. Liczbowo ruch lokat żyrowych ilustruje następujące zestawienie (w miln. zł):

Lokaty żyrowe:		
kas państwowych	pozostałe	
20/IX 1936	1'2	177'6
10/X	0'9	159'9
20/X	0'7	169'1
20/X 1935	1'5	471'0

<sup>1)</sup> Z wyłączeniem transzy francuskiej.  
<sup>2)</sup> Dotyczy drobnych odcinków.  
<sup>3)</sup> Gwarantowane przez Skarb Państwa.  
<sup>4)</sup> Kursy — w % — ach nominalu, obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).

Obieg biletów bankowych obniżył się w II dekadzie października o zł 19.6 miln., a więc nieco słabiej niż w analogicznej dekadzie poprzednich miesięcy II półrocza (we wrześniu o zł 28.0 miln., w sierpniu o zł 22.4 miln., w lipcu o zł 26.7 miln.). W związku z tym obieg zatrzymał się na poziomie o blisko 4% wyższym niż przed miesiącem, wykazując jednocześnie poważnąwyżkę w stosunku do stanu przed rokiem, jak to widzimy z następującego zestawienia (w miln. zł):

20/IX 1936 . . . . .	991'0
10/X „ . . . . .	1047'9
20/X „ . . . . .	1028'3
20/X 1935 . . . . .	969'8

Spadek obiegu o zł 19.6 miln., tj. o blisko 2%, znajdował przede wszystkim odpowiednik w dopływie lokat żywych do Banku, poza tym zaś był związany z normalnym w środku miesiąca kurczeniem się działalności kredytowej Banku. Jeśli chodzi o 3 główne formy kredytu, to wszystkie one wykazują zniżkę: portfel wekslowy zmniejszył się o zł 3.8 miln., pożyczki zastawowe o zł 9.7 miln., portfel biletów skarbowych o zł 1.3 miln., przy czym zaznaczyć należy, że oprócz portfela wekslowego inne rodzaje kredytów w I dekadzie października jeszcze zwykowały. Portfel wekslowy obniżył się w II dekadzie października stosunkowo nieznacznie — w porównaniu np. z wrześniem, w którym to miesiącu w analogicznej dekadzie portfel wekslowy skurczył się o zł 8.8 miln., czy z sierpniem, kiedy spadek wyniósł zł 15.3 miln.

W okresie miesięcznym od końca II dekady września do końca II dekady października wszystkie 3 rodzaje kredytów wzrosły, przy czym najsilniej — portfel wekslowy, jak to wykazuje następujące zestawienie (w miln. zł):

	Wzrost
Kredyty dyskontowe . . . . .	15'1
Pożyczki zastawowe . . . . .	3'3
Bilety skarbowe . . . . .	7'2

W okresie rocznym 20/X 1935 ÷ 20/X 1936 nastąpił spadek zarówno portfela wekslowego jak i portfela skupionych przez Bank biletów skarbowych, a zwykowały jedynie — i to silnie — pożyczki zastawowe. Te zmiany w stanie kredytów w ciągu roku ilustruje liczbowo następujące zestawienie (w miln. zł):

	Wzrost (+) lub spadek (—)
Kredyty dyskontowe . . . . .	-29'6
Pożyczki zastawowe . . . . .	+43'8
Bilety skarbowe . . . . .	-14'1

Co się tyczy innych form operacyj czynnych Banku, to poważniejszą zmianę wykazał jedynie zapas skupionych przez Bank na własność monet srebrnych i bilonu z emisji skarbowej, mianowicie zwiększył się on w II dekadzie października o zł 10.6 miln. (po zniżce w dekadzie ultimowej września o zł 12.4 miln. i w I dekadzie października o zł 3.8 miln.); portfel papierów kredytu długoterminowego, skupionych przez Bank, wzrósł w dekadzie sprawozdawczej zaledwie o zł 0.3 miln., dług Skarbu Państwa (kredyt bezprocentowy) pozostał w dalszym ciągu zupełnie niezmienny.

Całe bankowe pokrycie obiegu, obejmujące rezerwy walutowe i wszystkie powyższe formy operacyj kredytowych Banku Polskiego — przedstawiało się następująco (w tys. zł):

	20/IX	10/X	20/X
Waluty i dewizy . . . . .	16 495	16 850	16 106
Weksle krajowe . . . . .	640 611	659 586	655 751
Bilety skarbowe . . . . .	42 834	51 303	50 018
Polskie monety srebrne i bilon . . . . .	40 113	23 876	34 426
Pożyczki zabezpieczone zastawami . . . . .	110 602	123 584	113 887
Papiery proc. własne . . . . .	133 490	133 886	134 221
Dług Skarbu Państwa . . . . .	90 000	90 000	90 000
Razem:	1 074 145	1 099 085	1 094 409

Obieg monet srebrnych i bilonu, emitowanych przez Skarb Państwa, zmniejszył się w II dekadzie października o zł 10.7 miln., tj. o 2½%, a więc nieznacznie silniej niż obieg biletów, emitowanych przez Bank Polski (o ok. 2%). Zmiany w stanie i strukturze obiegu bilonowego ilustruje następujące zestawienie (w miln. zł):

	30/IX	10/X	20/X
Monety srebrne (10-, 5-, 2-złotowe) . . . . .	332'8	335'8	327'0
w tym:			
10-złotówki . . . . .	149'6	150'4	147'8
5-złotówki . . . . .	117'1	118'6	115'0
Bilon niklowy i brązowy . . . . .	88'0	88'8	86'9
Razem:	420'8	424'6	413'9

Całkowity obieg pieniężny, tj. obieg biletów Banku Polskiego oraz obieg monet srebrnych i bilonu, wynosił na ultimo II dekady października zł 1 442.2 miln., wykazując w okresie rocznym wyżkę o zł 78.5 miln.

## PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

### CENY, CŁA I KONTYNGENTY NA TLE DEWALUACJI

Różnorodność powodów, dla których poszczególne kraje przeprowadziły dewaluację, nie miała wpływu na te konsekwencje, jakie dewaluacja sprowadza w zakresie ruchu cen. Ceny zwiększają gwałtownie (lub przestają zniżkować, jak w Anglii w 1931 r.), co stwarza dla kierowników polityki gospodarczej niezmiernie trudne zadanie hamowania tego ruchu. Z chwilą przekroczenia przez ceny granicy, wyznaczonej obniżeniem wartości pieniądza — a nie jest to tylko hipoteza — dewaluacja, poza wstrząsem, jaki już przyniosła, stwarza jeszcze dodatkowe obciążenie produkcji krajowej w porównaniu z zagranicą. We wszystkich też krajach, które dokonały dewaluacji w ostatnich tygodniach, wystąpiło ze zdecydowaną walką przeciw „nieuzasadnionej” wyżce cen.

Przez uzasadnioną wyżkę cen, a zatem w zasadzie, choć nie w praktyce (np. we Włoszech), dopuszczalną, należy według brzmienia przepisów prawnych i wyjaśnień rządów rozumieć taką wyżkę, która wynika z rzeczywistego wzrostu ceny surowców lub wyrobów, sprowadzanych z zagranicy, lub może być udowodniona zmianą ogólnych warunków produkcji albo w ogóle rynku. Gdyby powyższe określenie, zaczerpnięte z włoskiego dekretu z dn. 5/X b. r., rozumieć dosłownie, to oznaczałoby to, że ogromna większość projektowanych „in petto” wyżek cen jest najzupełniej uzasadnio-

na. Wykonanie wszakże postanowień włoskiego dekretu wskazuje na inną interpretację powyższego, nader jasnego, określenia.

Nadzór nad cenami powierzony został we Włoszech centralnemu t. zw. Stałemu Komitetowi Kontroli Cen przy dyrektoracie partii faszystowskiej, który to komitet bezpośrednio i za pośrednictwem międzysyndykalnych komitetów prowincjonalnych i naczelných związków poszczególnych branż wykonywa kontrolę i dyktuje ceny. Przyjęta została zasada, że ceny nie powinny przekraczać poziomu, na jakim znajdowały się w ciągu września b. r. Zmiana tych cen możliwa jest jedynie za uprzednią zgodą Stałego Komitetu Kontroli Cen. Wszystkie praktykowane ceny winny być zgłaszane w międzysyndykalnych komitetach prowincjonalnych i ponadto podawane stale przez handlujących do wiadomości klienteli drogą wywieszania odpowiednich list. W ciągu najbliższych 2 lat wzbronione jest podwyższanie czynszu za mieszkania i opłat za wodę, gaz, elektryczność i przewóz publicznymi środkami transportowymi. Przechowywanie na składach towarów w ilości większej niż normalnie koniecznej do prowadzenia przedsiębiorstwa, o ile może spowodować wyżkę cen lub zaburzenie na rynku, karalne jest więzieniem do 2 lat i grzywną do 10 000 lirów. Przepisy powyższe są niesłychanie skrupulatnie przestrzegane, co doprowadziło już do ujęcia i do ukara-

nia szeregu przedsiębiorców, którzy usiłowali je ominąć. Szczególny nacisk położony został na opanowanie ruchu cen artykułów spożywczych, i w tym celu ustalone zostały ceny maksymalne tych artykułów.

Tendencja do utrzymania dotychczasowych cen artykułów szerokiej konsumpcji ujawnia się bez wyjątku we wszystkich krajach dewaluacyjnych, gdyż ceny te stanowią jedną z najłatwiejszych dróg do całkowitego zawładnięcia rynkiem przez falę zwyżek. Dopóki bowiem koszty utrzymania, zwłaszcza te najbardziej bezpośrednie, codzienne i łatwo porównywalne, jak koszty artykułów spożywczych, ulegają nieznacznym wahaniom, dopóty możliwe jest niepodwyższenie płac dotychczasowych, stanowiących jeden z głównych elementów ogólnokrajowego poziomu cen. Tym należy tłumaczyć definitywne odrzucenie przez Senat francuski ruchomej skali zarobków, którą pragnął wprowadzić Rząd jednocześnie z uchwaleniem dewaluacji. Projekt skali ruchomej we Francji i zapowiedziane w Czechosłowacji ewentualne podwyższenie zarobków warstw pracowniczych wskazują na nieszczerość w urzędowych deklaracjach o pewności zachowania przeddewaluacyjnego poziomu cen. W gruncie rzeczy ogół tych rozlicznych zarządzeń administracyjnej kontroli cen, najdalej posuniętej we Włoszech, nie osiąga (obserwując zjawiska w dłuższym okresie czasu) innego celu poza wyeliminowaniem spekulacji, wyrażającej się w gromadzeniu normalnie zbędnych zapasów. Spekulacja taka może istotnie sprowadzić skutki gospodarczo niezdrowe przez przyspieszenie zwyżki cen i jednocześnie jej przesunięcie poza granice bezwzględnych konieczności ekonomicznych. Rządowi należy przede wszystkim na opóźnieniu zwyżki, gdyż opóźnienie chroni od przesunięcia cen poza granice konieczności. Tak właśnie cel przyświeca zarządzeniom, nakazującym sprzedaż zapasów po cenach dotychczasowych, nawet gdyby cena rynkowa nowych transakcji, np. kupna surowców zagranicznych, uległa oczywistemu podwyższeniu. Zasada wyprzedawania zapasów wg kosztów efektywnych produkcji, nie zaś wg właściwych, z punktu widzenia racjonalnej gospodarki, kosztów reprodukcji, przyjęta w szczególności w Holandii w transakcjach między hurtem i detalem, zmierza ostatecznie do przesunięcia na pewne grupy kosztów dewaluacji, wyrażających się w danym wypadku w zmniejszeniu kapitału obrotowego na skutek zwyżki cen.

Szczęśliwy przegląd zarządzeń administracyjnych, mających przeciwdziałać nieuzasadnionej podwyżce cen, nie dostarcza ciekawego materiału. Zdaje się, że najmniejszy nacisk na reglamentację administracyjną cen położyła Francja w odróżnieniu od Włoch, które w ogóle, poza względami natury polityczno-psychologicznej, mają zadanie o tyle ułatwione, że nie mogą być publicznie kontrolowane co do osiągniętych rezultatów wobec nieogłaszania odnośnych statystyk.

Francuska reglamentacja cen wyraziła się rozszerzeniem zakresu działania istniejącej już ustawy z dn. 20/VIII b. r. o zwalczaniu cen bezzasadnie podwyższanych — na zwyżki cen wszelkich artykułów, przy czym zwyżki, pochodzące ze wzrostu cen artykułów importowanych, uznane zostały za całkowicie dopuszczalne. Ogłaszane są listy cen towarów pierwszej potrzeby, wywierana jest presja na związki wielkiego przemysłu, ilekroć zachodzą wypadki nieuzasadnionych podwyżek, niekiedy nawet wszczynane jest postępowanie karne w stosunku do spekulantów, oraz — last but not least — wydany został specjalny plakat, który wywieszają przedsiębiorstwa, chcące się (dla celów konkurencyjnych!) zobowiązać do tego, co on głosi, a mianowicie: „To przedsiębiorstwo przyjęło obowiązek niepodwyższania cen z powodu wprowadzenia ustawy walutowej”.

Ogólnie rzecz biorąc, kształtowanie się cen we Francji należy uznać za odpowiadające koniecznościom gospodarczym. W pierwszych 2 tygodniach po dewaluacji (26/IX—10/X) indeks cen hurtowych zwyżkował o 8,5%, przy czym w zakresie wytworów francuskich o 6,2%, a w zakresie towarów importowanych o 13,8%. Jest to niewątpliwie początkowy etap wzrostu cen, jednak biorąc pod uwagę głębokość dewaluacji oraz specyficzne obecnie nastroje polityczne we Francji, uznać trzeba, że rezultat jest zupełnie pomyślny. Przypisać go jednak należy nie reglamentacji cen, utrzymanej w granicach możliwości oraz rozsądnej potrzebie zwalczania spekulacji i zbyt

szybkiej zwyżki cen, ale innym zarządzeniom, powziętym w zakresie polityki handlowej.

Rząd francuski zdecydował się na krok niezwykle śmiały: obniżył cła i zniósł wiele ograniczeń kontyngentowych, czyli wpłynął na te z czynniki, które decydują w dużym stopniu o kształtowaniu się poziomu cen w kraju. Jest to także pierwszy bodaj poważny krok wstecz (w czasach powojennych) od zasady ciągłego podwyższania murów, dzielących gospodarki narodowe. Francja podkreśliła, że obniża cła i znosi kontyngenty, aby zapoczątkować ruch międzynarodowej likwidacji ograniczeń w handlu światowym, wychodząc z oczywistej przestanki, o której coprawda nie składano deklaracji, że rozluźnienie ograniczeń umożliwiłoby Francji penetrację na nowe rynki oraz rozszerzenie rynków dotychczasowych. Dewaluacja franka może w zakresie handlu zagranicznego okazać się nader deficytowym przedsięwzięciem, o ile kontyngenty, przyznawane za granicą na wóz francuski, pozostaną bez zmiany, a na artykuły, które uzyskały możliwości zbytu dzięki obniżonej cenie, nałożone zostaną cła, równoważące obniżkę. Tego rodzaju reakcja ze strony państw nie dewaluujących ujawniła się już np. w Estonii, która zamierza przeciwdziałać penetracji lotewskiej. Umowa clearingowa między tymi dwoma państwami straciła automatycznie moc z chwilą dewaluacji lata.

Francuski Minister Gospodarki Narodowej Spinasse w przemówieniu radiowym z dn. 4 b. m. podał do wiadomości, że Francja wszczęła rozmowy z szeregiem państw celem rozszerzenia ułatwień w wymianie międzynarodowej. Ponadto P. Spinasse zapowiedział, że w ciągu przypuszczalnie 2 tygodni, tj. ok. dn. 20 b. m., należy oczekiwać rezultatów zapoczątkowanej akcji. Jak dotąd, rezultaty te nie zostały ogłoszone i, zdaniem szeregu organów prasy gospodarczej, tak francuskiej, jak i zagranicznej, nie należy oczekiwać łatwego przeprowadzenia poza oczywiście państwami dewaluującymi choćby częściowego rozbrojenia celno-kontyngentowego. W szczególności stanowisko Anglii, która niejednokrotnie wzywała i wzywa nadal do burzenia murów celnych i kontyngentowych, nie rokuje pomyślnego dla inicjatywy francuskiej obrotu spraw. Nie umniejsza to bynajmniej zasadniczej wartości tej inicjatywy, zwłaszcza że dalsze utrzymanie poprawy koniunktury może najskuteczniej przyczynić się do kontynuowania drogi, obranej przez Francję pod wpływem ubocznych konieczności.

Co do państw dewaluujących, to wiedzione tymi samymi co Francja koniecznościami hamowania zwyżki cen — poszły one, z wyjątkiem Czechosłowacji, za przykładem głównej promotorki, przeprowadzając w mniejszym jednak niż Francja stopniu, obniżkę cel i rozluźnienia ograniczeń przywozowych. Faktycznie jednak obciążenie celne zmalało także i w Czechosłowacji, gdyż, podobnie jak Francja, Szwajcaria i Włochy, posiada ona taryfę celną ze stawkami, wyrażonymi w walucie obiegowej, a zatem stawki uległy obniżeniu w rozmiarach dokonanej dewaluacji.

Tym więcej przeto godne uwagi są zarządzenia francuskie, o których bez obawy przesady można powiedzieć, że zniżyły o 25% dotychczasowy, wysoki stosunkowo, mur celny Francji, przy czym w poszczególnych wypadkach obniżenie wynosi nawet 60%. Operacja tego typu, jeżeli nawet okaże się skuteczną w swej presji, hamującej ceny, jest budżetowo niezmiernie kosztowna, a może być i niebezpieczna w niektórych krajach, jak np. we Włoszech. Sens jej polega na tym, że państwo bierze na własny rachunek straty, wynikające z konieczności utrzymania możliwie najmniej podwyższonego poziomu cen. Rzadkie są jednak współcześnie państwa, w których obniżenie dochodów z jednego źródła mogłoby nie pociągnąć przyspieszenia w pompowaniu dochodów z innych źródeł.

Jednocześnie z ogłoszeniem decyzji Rządu o przeprowadzeniu dewaluacji francuski Minister Skarbu, Auriol, oświadczył, że Rząd przeciwdziałać będzie zwyżce cen drogą wykorzystania pełnomocnictw w zakresie polityki celno-importowej. Zapowiedź tę zrealizowały dekrety, opublikowane w dn. 3 b. m. w „*Journal Officiel*”, a obowiązujące od dn. 10 b. m.

W zakresie obciążenia importu dekrety przynoszą przede wszystkim ogólną zniżkę stawek i dodatków celnych w wysokości trojkiej:



20% — dla surowców, do których zaliczają się m. in. niektóre zwierzęta żywe oraz szereg wytworów rolnictwa, 17% — dla półfabrykatów (tu wchodzi również pewna liczba wytworów rolniczych), oraz 15% — dla towarów gotowych. Obniżka cel nie obejmuje stawek na towary, których wóz jest wzbroniony bądź ograniczony, oraz na towary, wymienione w art. 11 prawa celnego. Artykuł ten upoważnia Rząd do tzw. zarządzeń „klódkowych” (mesures de cadenas), tj. do podwyższania dekretem cel na zboża i ich przetwory, chmiel, ziemniaki, mączkę ziemniaczaną, bydło, mięso i uboczne artykuły mięsne, produkty mleczarskie, drzewa pospolite, cukier i towary słodzone, buraki, oraz na kilka innych. W stosunku do towarów gotowych obowiązują ponadto specjalne wyłączenia ze zniżki stawek, w stosunku zaś do niektórych innych (oleje mineralne, towary kolonialne) — im tylko właściwe obniżki stawek — tak, że ogółem wyłączonych zostaje ok. 300 pozycji i podpozycji taryfy celnej przywozowej. Jednocześnie z redukcją stawek celnych opłaty kontyngentowe zniżone zostały o 20%, wyrównawcze zaś dodatki walutowe, stosowane dotychczas w odniesieniu do towarów, pochodzących z szeregu krajów zamorskich o zdeprecjonowanej walucie, zostały bądź zniesione (w większości) bądź obniżone.

W zakresie zarządzeń kontyngentowych zmiany są również bardzo rozległe. Ogółem zawieszono działanie przeszło 100 ograniczeń kontyngentowo-przywozowych, wśród których na szczególną uwagę z punktu widzenia polskiego zasługują kontyngenty, dotyczące koni rzeźnych, ryb słodkowodnych, salmiaku, węgla amonu, niektórych rodzajów żelaza, sanitarnych i elektrotechnicznych wyrobów fajansowych, porcelanowych itp., ceraty, nici lnianych, maszyn dla przemysłu włókienniczego, dykt i fornierów, wyrobów dzianych z wełny, licznych rodzajów skóry i kilku jeszcze artykułów.

Inne dekrety z dn. 3/X b. r. przewidują powołanie Komitetu Rewizji Taryfy Celnej przy Ministerstwie Handlu oraz Celnego Komitetu Kontroli Cen przy Ministerstwie Gospodarki Narodowej. Ten ostatni komitet jest upoważniony do przedkładania Rządowi wszelkich projektów zmian cel i reglamentacji, jakie będą konieczne ze względu na potrzebę utrzymania możliwie niezmiennego dotychczasowego poziomu cen. Zdaje się, że Celny Komitet Kontroli Cen energicznie przystąpił do pełnienia swych funkcji, gdyż przygotował już szereg wniosków, między innymi zaś wniosek, zmierzający do ponownego obniżenia cel na benzynę i naftę oraz na niektóre towary kolonialne.

Poza zasadniczymi dekretemi z dn. 3/X b. r. ukazało się kilka zarządzeń pomniejszych, wśród których warto zanotować obniżenie opłaty kontyngentowej na węgiel z 15 fr. na 6 fr. od tony. Ceny węgla francuskiego pozostają nominalnie bez zmiany, jakkolwiek faktycznie cofnięte zostały rabaty i zniżki.

Z całokształtu poczynań francuskich przeciw zwyżce cen odnosi się wrażenie, że Rząd Premiera Bluma, mimo niewątpliwie właściwych sobie tendencji etatystyczno-reglamentacyjnych, umiał do zagadnienia przystąpić w jedynie technicznie możliwy i umiejętny ponadto sposób, co nie przesądza zresztą o dalszych losach francuskiego eksperymentu. Na razie ceny zwyżkują, ale — jak już podkreślone zostało — zwyżka ta jest zapewne mniej szkodliwa od możliwego na krótką tylko metę unieruchomienia cen. Jest godne uwagi, że dewaluacja została zupełnie spokojnie przyjęta na rynku detalicznym (w pierwszym tygodniu nie nastąpiły żadne podwyżki), co łączy się niewątpliwie z przyzwyczeniem ludności do dotychczasowej zwyżkowej tendencji. Stan ten zbliża się stopniowo ku końcowi wobec dostatecznie silnego już wzrostu cen hurtowych. Po 2 tygodniach od chwili dewaluacji, tj. dn. 10 b. m., ceny hurtowe wykazywały następujący wzrost w porównaniu z dn. 26/IX b. r.:

	%
Ogólny wskaźnik . . . . .	8.5
Wytwory francuskie . . . . .	6.2
Wytwory importowane . . . . .	13.8
Artykuły żywnościowe . . . . .	6.3
Art. żywn. zwierzęcego pochodz. . . . .	7.3
Art. żywn. roślinnego pochodz. . . . .	6.1
Cukier, kawa, kakao . . . . .	4.0

Włochy, mimo przestrzegania surowej dyscypliny w utrzymaniu dotychczasowego poziomu cen przy pomocy reglamentacji partyjno-syndykalnej, uznały również za konieczne zastosować metody ekonomicznie bardziej uzasadnione i bardziej skuteczne na dalszą metę.

Jednocześnie z ogłoszeniem dewaluacji lira Rząd włoski zniósł obowiązujący od 1931 r. 15% dodatek celny, pobierany od wartości towarów importowanych, oraz obniżył względnie zmienił cła na szereg artykułów powszechnego użycia, a w szczególności na produkty spożywcze. Zniesienie 15% dodatku od wartości nie ma jednak tak doniosłego znaczenia, jakby na pierwszy rzut oka można było sądzić, gdyż dodatek ten był pobierany tylko w stosunku do towarów, opłacających stawki celne według taryfy autonomicznej. Towary, korzystające ze stawek konwencyjnych, a zatem towary, które dodatku 15% nigdy nie płaciły, obejmują zapewne około połowy pozycji włoskiej taryfy celnej, z drugiej zaś strony prawie wszystkim państwom przysługuje we Włoszech klauzula największego uprzywilejowania, t. j. stawki konwencyjne. Mimo tego zwężonego zakresu, w jakim pobierany był 15% podatek — jego cofnięcie posiada zasadniczą wagę tak ze względu na obniżenie ciężaru cel, jak i niemniej ze względów psychologicznych oraz polityczno-handlowych. Te dwa ostatnie momenty nie mogły pozostać nie docenione we Włoszech.

Wśród obniżek cel, dokonanych w poszczególnych pozycjach taryfy włoskiej, figurują stawki na pszenicę, jęczmień, owoce, mąkę pszenną, jęczmienną, owsianą i kukurydzową, grysik, wyroby z ciasta pszennego, chleb i suchary okrętowe, oleje jadalne, jaja (zniżka 64%!), smalec, słoninę (bez cła), koks oraz na węgiel i na kilka innych towarów. Stawki celne na bydło i na mięso zostały również obniżone (o ok. 60%!), jednak wobec istnienia poważnych zniżek konwencyjnych, które pozostały bez zmiany, znaczenie tego zarządzenia jest dość ograniczone. Dla porównania dodać należy, że we Francji wszelkie dokonane obniżki cel dotyczą zarówno taryfy generalnej jak i taryfy minimalnej, czyli tym samym także stawek konwencyjnych, które we Francji, o ile są niższe od taryfy minimalnej, są do tej taryfy włączane.

Skuteczność włoskich zarządzeń celnych w zakresie utrzymania cen zależy jednak nie tylko od wielkości przeprowadzonej redukcji stawek, ale także i w głównej mierze od polityki kontyngentowo-przywozowej, która reguluje praktycznie w 100% ilościowy dowóz towarów z zagranicy. Polityka ta wstąpiła już na drogę podwyższania w ciągu IV kwartału b. r. dotychczasowych kontyngentów, w szczególności zaś kontyngentów, obejmujących — analogicznie jak w zakresie cel — towary powszechnego użytku, a wśród nich artykuły spożywcze. Podwyższone więc zostały kontyngenty na bydło, mięso, ptactwo (prawie 8-krotnie!), jaja (prawie 8-krotnie!), kartofle (około 17-krotnie!), świeże ryby, oleje i tłuszcze spożywcze oraz na kawę. Kontyngenty umowne, będące obecnie w przygotowaniu, wykażą zapewne tę samą tendencję do wzrostu — zwłaszcza, że Rząd będzie jeszcze nadal usiłował przeciwdziałać zwyżce cen, której na dłuższą metę nie zahamuje dotychczasowa kontrola i reglamentacja. O tym, jak obecnie kształtują się ceny na rynku włoskim — brak jest publicznie dostępnych danych.

Zarządzenia celno-kontyngentowe w Szwajcarii i Holandii, wydane w związku z sytuacją podewaluacyjną, wykazują mniejszy zakres działania niż we Francji i we Włoszech.

Szwajcaria obniżyła przeciętnie o 50÷70% cła na suszone owoce, świeże jarzyny, jaja (bez cła), cukier, kukurydzę oraz na świnię wagi ponad 60 kg (z 50 fr. na 20 fr. od sztuki). Kontyngenty nie uległy w zasadzie podwyższeniu — mimo deklaracji rządowej o częściowej zbędności dotychczasowych ograniczeń przywozowych; pewnemu zliberalizowaniu poddano jedynie przepisy o rozdziale kontyngentów. W ogóle Szwajcaria wykazuje małą aktywność w przeciwdziałaniu zwyżce poziomowi cen, co może mieć tym groźniejsze następstwa, że dotychczasowy poziom cen w tym kraju był wyjątkowo wysoki.

Zarządzenia holenderskie objęły przede wszystkim teren kontyngentowy. Mogłoby to być uzasadnione stosunkowo nie nadmiernym

protekcjonizmem celnym, gdyby jednak holenderska taryfa nie zawierała wyłącznie stawek ad valorem. Utrzymanie tych stawek w dotychczasowej wysokości (z wyjątkiem kawy i szkła lustrzanego!) oznacza faktyczne podwyższenie celi w odniesieniu do poziomu cen krajowych. Być może, że Holandia pragnie podwyżkę tę kompensować znośzeniem kontyngentów, nie licząc poza tym na możliwość trwałego powstrzymania zwyżki cen. Oznaczałoby to pewną rezygnację wobec nieuchronnych konieczności, do których z punktu widzenia holenderskiego zaliczyć przede wszystkim należy także sam fakt dewaluacji. Jak dotąd, zniesione zostały ograniczenia kontyngentowe na przywóz skór różnych rodzajów (podeszwowych, rymskich etc.), mebli drewnianych, koców wełnianych i półwełnianych, oraz blachy cynkowej. Oczekiwane jest jednak dalsze rozluźnienie reglamentacji importu. Spośród obciążeń wewnętrznych zniesiona została opłata konsumcyjna od wieprzowiny, wobec silnej tendencji zwyżkowej na rynku tego mięsa, oraz obniżona została opłata od masła. Nawiasem dodać można, że zmniejszanie obciążeń czysto wewnętrznych nie odgrywa poważnej roli w zwalczaniu zwyżki cen w krajach, które ostatnio dewalowały swe waluty. Podobnie rzecz się przedstawia z cofaniem i obniżaniem dotychczas przyznawanej pomocy dla niektórych bardziej osłabionych dziedzin gospodarki narodowej.

W Czechosłowacji nie wydano, jak dotąd, ogólnych zarządzeń celnych lub kontyngentowych, ułatwiających przywóz towarów z zagranicy, co zapewne wynika także z faktu, że posiada ona walutę, już poprzednio zdewaluowaną.

Pod kierunkiem Banku Narodowego zapoczątkowano w Czechosłowacji bardziej liberalną politykę przydziału dewiz (zwłaszcza na surowce), która ma jakoby z czasem doprowadzić do zniesienia tzw. zezwoleń i zaświadczeń dewizowych. Kola handlowe ze swej strony domagają się zdecydowanego ułatwienia obrotów zagranicznych.

Na Łotwie Rada Ministrów uchwaliła dn. 21/X b. r. dość liczne zniżki celne w granicach 12,5÷80% na szereg towarów spożywczych i ogólnego użytku<sup>1)</sup>. Jednocześnie ma być nieco zliberalizowane udzielanie zezwoleń przywozowych i dewizowych. Poza tym zastosowano i metody administracyjne walki ze zwyżką cen.

Jednocześnie, spośród państw ostatnio dewaluujących przede wszystkim Łotwa posłużyła się na szerszą skalę także cłami wywozowymi, jako środkiem przeciwdziałania dość szybko zresztą ujawniającej się w tym kraju zwyżce cen. Wprowadzone dn. 15 b. m. cła wywozowe

mają jednak charakter ogólnogospodarczy i tylko po części wiążą się z obecną sytuacją walutową. Od dn. 20/X b. r. zaczęły również i w Szwajcarii obowiązywać podwyższone na niektóre towary cła wywozowe.

Dokonany przegląd „prób amortyzowania kosztów dewaluacji” — bo tak tylko chyba można nazwać wszelkie postaci walki z podnoszeniem się poziomu cen — jeszcze nie prędko będzie mógł być zbadany pod względem ostatecznych wyników. W chwili obecnej próby te są ciekawe z innych względów. Mimo, uzasadnionego zresztą, puszczania w ruch aparatu propagandy przeciwzwyżkowej odnosi się wrażenie z całości zarządzeń i pewnych głębiej ukrytych sprzeczności wśród urzędowych wypowiedzi, że jednak kierownicy polityki gospodarczej państw dewaluacyjnych wyczuwają i rozumieją doskonale nieuchronność poniesienia kosztów przeprowadzonej operacji — bądź przez zwyżkę cen, bądź przez zmniejszenie się dochodów państwowych, bądź przez skurczenie się kapitałów obrotowych, bądź przez niemal tysiące różnorodnych fenomenów ekonomicznych, jakie tworzą się w fali przemian, spowodowanych zmianą parytetu waluty. Co zatem jest najbardziej interesujące w zarządzeniach przeciwzwyżkowych z punktu widzenia polityki ekonomicznej — to nie techniczna strona zagadnienia, ale głębsze tendencje podziału kosztów dewaluacji, jakie kryją się w wyborze takich lub innych metod. Tyle na forum wewnętrznym, na forum zaś międzynarodowym interesująco zapowiada się przebieg prób ułatwienia obrotów gospodarczych. Trudności są istotne, ale zapewne mniejsze od tych, które towarzyszyły wszelkim próbom, podejmowanym na światowych konferencjach ekonomicznych. Gdyby nawet po obecnie bezskutecznych wysiłkach porozumienia i po ukształtowaniu się nowych poziomów cen — Francja, Włochy, Holandia, Szwajcaria etc. doszły do przekonania, że mogą z powrotem ustawić zniesione kiedyś bariery celno-kontyngentowe, wówczas takie projekty wywołałyby korzystną dla porozumienia międzynarodowego reakcję państw, zainteresowanych rynkiem francuskim, włoskim, holenderskim i pozostałymi. To wzajemne ząbienie się interesów i konieczności pozwala — na tle ogólnej poprawy koniunkturalnej, obserwowanej od kilkunastu miesięcy — patrzeć z większym nieco niż przed miesiącem optymizmem na szanse powolnej choćby likwidacji „kryzysowych” metod w polityce handlowej.

Wld Pt.

## KRONIKA ZAGRANICZNA

### HOLANDIA

**SYTUACJA GOSPODARCZA.** — Preliminarz budżetowy na rok 1937 odzwierciedla pewną poprawę ogólnej sytuacji gospodarczej. Osiągnięto, jak się zdaje, punkt zwrotny w ciężkim zmaganiu się kryzysowym między malejącymi wpływami skarbowymi i rosnącymi potrzebami. Deficyt w budżecie wyczerpanym — po zastosowaniu nowych, zaprojektowanych środków zaradczych — zredukuje się do drobnej kwoty 3½ miln. florenów; w b. r. wynosi on 184 miln., w ub. r. wyniósł 763 miln. Co prawda, tzw. obsługa kapitałów przewiduje 108½-milionowy deficyt, ale z drugiej strony — budżet wyczerpanym w Holandii zawiera szereg pozycji, stanowiących inwestycje nadzwyczajne. Bardzo ostrożnie szacuje się też wpływy skarbowe, nie dyskontując zamierzeń, które mają być przeprowadzone w ciągu roku. W 1934 r. deficyt prelininowano w wysokości 267 miln. florenów, a faktycznie wyniósł on 33 miln.; w 1935 r. analogiczne kwoty wynosiły: 93 miln. i 70 miln.

Kurs pożyczek państwowych jest mocny; mówi się też o zamierzonych operacjach konsolidacyjnych i konwersyjnych; w związku z tym Rząd kładzie nacisk na konieczność niskiej stopy procentowej dla życia gospodarczego.

Emisja bonów skarbowych na 20 miln. florenów na termin od 3 miesięcy do 5 lat miała, jak zawsze, powodzenie — przy oprocentowaniu 1÷3½%, jednocześnie Rząd spłacił dawnych bonów na sumę 14 miln.

Wyrażna poprawa nastąpiła w przemyśle diamentarskim w Amsterdamie; przemysł ten należał do najbardziej dotkniętych kryzysem. Obecnie ceny idą w górę i przy wzrastającym popycie zwiększa się też liczba robotników, zatrudnionych w tym przemyśle.

Ruch w porcie rotterdamskim też się ożywił; Rotterdam powrócił dziś na dawne swoje miejsce — największego portu na kontynencie (jeśli chodzi o rozmiary ruchu), wyprzedzając znów Hamburg i Antwerpię. Liczba okrętów, które zawinęły do Rotterdamu, była w I półroczu b. r. o 13,2% wyższa niż w I półroczu ub. r., a tonaż odpowiednio — nawet o 14,5% wyższy. Strajki w Antwerpii

częściowo tylko przyczynić się mogły do tego rozwoju.

W okresie kryzysu Holandia zapoczątkowała szereg robót publicznych na wielką skalę w dziedzinie udoskonalenia komunikacji; m. in. dokonano ostatnio otwarcia nowego portu w Enschede, w punkcie końcowym wielkiego kanału Twente — Ren, wykończonego już też w najważniejszej części. Przez tę budowę kanału i portu staje się możliwe ekspedowanie towarów z okręgu przemysłu włókienniczego wprost do Belgii i Anglii. Rzecz oczywista, że pełne wykorzystanie nowych dróg komunikacyjnych, wzrost handlu zagranicznego, dalsze ożywienie koniunktury — zależne są, zdaniem holenderskich kół handlowych, od rozluźnienia więzów kontyngentowych i celnych, a przede wszystkim od usunięcia utrudnień walutowo-płatniczych.

### CZECHOSŁOWACJA

**SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSOWA W OŚWIETLENIU MINISTRA SKARBU.** — Składając w Parlamencie budżet na rok 1937, wygłosił Minister Finansów

<sup>1)</sup> Szczegóły — p. str. 1319.

Dr. Kalfus expose, w którym podkreślił przede wszystkim, że gospodarcza sytuacja w Czechosłowacji 1936 r. znacznie się poprawiła. Przeprowadzenie dewaluacji, które było przystosowaniem się do zmienionych warunków światowych, stworzyło określoną gospodarczą i finansową podstawę. Dlatego też Rząd sprzeciwił się wszystkim, co by tę nową stabilizację gospodarczą mogło naruszyć. Przeprowadzone w ubiegłym okresie obniżenie stopy procentowej przyniosło gospodarstwu narodowemu Kcz.  $\frac{3}{4}$  mld. oszczędności — tym samym podniosła się też rentowność przedsiębiorstw i skończyły się tak szkodliwe dla kredytu moratoria. Autorytatywne regulowanie stopy procentowej stworzyło nawet warunki dla jeszcze tańszego kredytu. Dowodem tego jest wielki popyt na bony skarbowe, które musiano wypuścić na  $3\frac{3}{4}\%$ , czyli poniżej normy 4%. Dla obsługi i amortyzacji długów państwowych Rząd stworzył wkrótce specjalną Kasę Amortyzacyjną.

Sytuacja eksportu poprawiła się. Wywóz do krajów szterlingowych wzrósł o 13%. Liczby produkcji wzrosły, a liczby bezrobocia spadły. Wpływy skarbowe okazują lekkie polepszenie. Nie można jednakże z tego wysuwać zbyt optymistycznych wniosków, gdyż wzrost wpływów przypisać należy w dużej mierze bonifikacjom, przyznanym płatnikom, wywiązującym się ze swych obowiązków. Optymizm tym bardziej nie jest na miejscu, że długi państwowe wykazują znaczny wzrost (15%), spowodowany zbrojeniami. Budżet inwestycyjny na rok 1937 przewiduje roboty wartości Kcz. 5 250 miln. i tworzy trzecią część programu 3-letniego.

Mimo największych oszczędności nie udało się zmniejszyć wydatków budżetowych, tym bardziej że spadły na Rząd nowe zadania. Między nowymi niespodziewanymi wydatkami Minister cytuje też Kcz. 20 miln. dotacji dla monopolu zbożowego oraz zwiększenie obsługi długów państwowych o Kcz. 388 miln. w związku z pożyczką zbrojeniową. Ta ostatnia pozycja doznaje zmniejszenia przez odpadnięcie z budżetu t. zw. funduszu obrony narodowej w kwocie Kcz. 315 miln.

Pożyczka zbrojeniowa służy na pokrycie tych nadzwyczajnych wydatków na uzbrojenie, których nie można było wstawić do normalnego budżetu. Rząd uważa, że uczynił zadość zasadzie równowagi budżetowej, jeśli wstawił do budżetu kwoty na oprocentowanie i amortyzację tej pożyczki.

Minister Skarbu stawia postulat stabilizacji wydatków państwowych, co jest pośrednią odmową na żądania urzędników. Obciążenie podatkowe ludności jest wysokie. Należy więc starać się, by wydatki państwowe nie przekraczały zdolności płatniczej ludności. Przypadła też Ministrowi Skarbu niewdzięczna, ale konieczna funkcja komisarza oszczędnościowego.

Osobno zajął się Minister Kalfus wzrostem długu państwowego. Z kwoty Kcz. 39 924 miln. wzrósł on do Kcz. 44 455 miln., czyli o Kcz. 5 851 miln. Długoterminowy dług wzrósł o Kcz. 4 696 miln. — częściowo w związku z pożyczką zbrojeniową, częściowo w związku z konwersjami. Dług krótkoterminowy (bony skarbowe) wzrósł o Kcz. 1 136 miln. Największą troską Rządu jest jednak to, że z powodu konieczności zbrojeniowych należy się liczyć z dalszym wzrostem zadłużenia w przyszłości.

## JUGOSŁAWIA

**ODDŁUŻENIE ROLNICTWA.** — Rząd jugosłowiański uchwalił w końcu września dekret o likwidacji długów rolniczych.

Sprawa oddłużenia rolników, stanowiących 85% ludności Jugosławii, była już kilkakrotnie przedmiotem ustawodawczych zarządzeń. W okresie katastrofalnego spadku cen ziemiopłodów Rząd podjął (czerwiec 1931 r.) szeroko zakrojoną akcję interwencyjną, celem zapewnienia rolnikowi za produkty rolne cen wyższych od kosztów produkcji. Wprowadzony wówczas monopol zbożowy był jednak eksperymentem, który zupełnie zawodził i spowodował obciążenie Skarbu bardzo poważnym długiem. Płacenie bonami nie poprawiło sytuacji rolników.

W tym stanie rzeczy, Rząd zdecydował się na zawieszenie na 6 miesięcy przymusowej ściągłości długów rolniczych, zapowiadając równocześnie w odnośnym dekrete (z dn. 19/IV 1932 r.) ostateczne uregulowanie zagadnienia oddłużenia rolnictwa w późniejszym terminie.

Ogłoszenie moratorium dla długów rolniczych (odtąd kilkakrotnie przedłużanego) pociągnęło za sobą konieczność ogłoszenia moratorium również dla instytucji finansowych, ściśle związanych w tym kraju z rolnictwem, a to tym bardziej, że instytucje te — na skutek załamania się wówczas szeregu banków niemieckich i austriackich, masowego wycofywania przez zagranicę kredytów i spadku funta angielskiego — znajdowały się w obliczu bankructwa.

Dekret „o ochronie rolnika” z 1932 r. wprowadzający moratorium dla rolnictwa i dla banków, złagodził wprawdzie chwilowo kryzys rolnictwa i zażegnał katastrofę, grożącą bankom, lecz podkopał podstawy kredytu. Instytucje finansowe przestały właściwie od tego czasu spełniać funkcję organów zasilających życie gospodarcze Jugosławii.

Wszystkie próby, dotychczas podejmowane, w kierunku racjonalnego rozwiązania zagadnienia długów rolniczych, zawiodły, a to głównie z powodu braku odpowiednich kapitałów. (Długi te wynoszą ok. 6 mld. dinarów: 3 miliardy — długi, zaciągnięte u osób prywatnych, 1,8 mld. — w bankach i 1,2 mld. — w spółdzielniach).

Dn. 22/XI 1933 r. Rada Ministrów uchwaliła dekret, przewidujący spłatę długów rolniczych w 12 ratach rocznych, począwszy od dn. 15/XI 1934 r. Jednak już dn. 3/VIII 1934 r. zniesiono ten dekret i uchwalono nowy, zmniejszający oprocentowanie. I ten dekret nie doczekał się realizacji. Rząd uchwalił dn. 5/X 1935 trzeci z rzędu dekret, przewidujący skreślenie części pewnych długów, dalszą redukcję oprocentowania, powierzenie wykonywania szeregu postanowień sądom itd. Pierwsza rata miała być płaćna 15/XI 1936 r. Ten dekret również nie wszedł w życie. Merytoryczne bowiem jego postanowienia nie zadowolili ani rolników ani wierzycieli, skierowywane zaś stron na drogę sądową celem ustalenia zdolności płatniczej dłużnika, terminu spłaty itd., okazało się niecelowe.

Obecnie Rząd przystąpił do rozwiązania zagadnienia oddłużenia rolnictwa na nowych zasadach. Doskonały, wprost rekordowy, wynik tegorocznych zbiorów pszenicy, kukurydzy i sliwek (z nadwyżek eksportowych których spodziewają się tu dochodu ok. 3 mld. dinarów) — stwarza dla realizacji zamierzeń Rządu nadzwyczaj sprzyjające warunki finansowe i odpowiednie nastroje wśród rolników, którym w dodatku obiecano kontynuowanie zapoczątkowanej w zeszłym roku polityki udzielania ulg podatkowych (zniżenie podatku gruntowego o  $\frac{1}{3}$ , uiszczenie podatków w naturze itd.).

W tym stanie rzeczy, uchwalony dn. 25/IX b. r. dekret o ostatecznej likwidacji

długów rolniczych ma wszelkie widoki stać się punktem zwrotnym w procesie uzdrowienia życia gospodarczego.

Przechodząc do omówienia najważniejszych zasad nowego zarządzenia, stwierdzić należy:

1. Dekret dotyczy tylko długów, zaciągniętych przed dniem 20/IV 1932 r.

2. Nie obejmuje on długów poniżej 250 din. oraz ponad 500 tys. din. Również nie dotyczy długów towarowych rolników do 500 din., długów wobec Skarbu Państwa, zobowiązań o charakterze spadkowym itd.

3. Dekret faworyzuje wybitnie interesy drobnych rolników, stanowiących ok. 90% ludności rolniczej Jugosławii. Korzystają z dobrodziejstwa dekretu tylko osoby, które były rolnikami w chwili zaciągnięcia długu i które nimi są obecnie w chwili ogłoszenia dekretu, przy czym ustawa uwzględni tylko rolników, posiadających maksymalnie 50 ha, względnie spółdzielnie rodzinne, posiadające maksymalnie 100 ha (w poprzednich dekreтах: 75 ha wzgl. 200 ha).

4. Wszystkie długi rolnicze, zaciągnięte w instytucjach finansowych lub spółdzielniach, a nie przekraczające sumy 25 tys. din., zostaną zredukowane o 50%, długi zaś ponad 25 tys. din. — o 30%. Jednak i w tym wypadku redukcja może wynosić ewentualnie także 50%, o ile rolnik-dłużnik udowodni, że jego zadłużenie przewyższa 50% wartości jego majątku. (Zasługuje na uwagę fakt, że ok. 400 tys. weksli, znajdujących się w posiadaniu banków, dotyczy sum do 25 tys. din., a tylko kilkadziesiąt tysięcy weksli — sum ponad 25 tys. din.).

5. Wszyscy wierzyciele, t. j. banki, spółdzielnie i osoby prywatne oraz Skarb biorą na siebie część strat, związanych z likwidacją długów rolniczych.

6. Instytucje finansowe i spółdzielnie tracą 25% swych wierzytelności. Po odpisaniu wspomnianych 25% instytucje te zobowiązane są odstąpić swe wierzytelności uprzywilejowanemu Bankowi Rolnemu, który stanie się instytucją, koncentrującą długi rolnicze. Prywatno-prawny stosunek między dłużnikami-rolnikami i poszczególnymi instytucjami finansowymi przestaje obowiązywać. W zamian za otrzymane od banków i spółdzielni wierzytelności Bank Rolny wyda tym instytucjom na 50% danej sumy bony oraz na 25% — 3%-owe papiery państwowe, płatne w ciągu 20 lat. Instytucje te otrzymają zatem 75% swych wierzytelności w bonach i papierach wartościowych, które będą mogły lombardować.

7. Wierzyciele prywatni będą musieli skreślić 50% swych wierzytelności. Reszta będzie spłaćona w ciągu 12 lat, przy oprocentowaniu 3%, począwszy od dn. 15/XI 1936 r. Niezależnie wierzyciel korzysta ze specjalnej opieki; gdyby się bowiem znalazł w sytuacji materialnej gorszej od sytuacji dłużnika, redukcja wierzytelności nie ma miejsca.

8. Rolnicy-dłużnicy ze swej strony spłaćać będą zmniejszone wg powyższych zasad długi Bankowi Rolnemu ratami, przy oprocentowaniu 4,5% w ciągu 12 lat.

## ŁOTWA

**OBNIŻKA CEŁ I ULATWIENIA W REGULAMENTACJI.** — Z dniem 21 b. m. weszły w życie nowe obniżone stawki celne na szereg towarów. Obniżka ceł ma na celu przeciwdziałanie podrożeniu artykułów pierwotnej potrzeby na rynku krajowym. Objęte nią zostały w pierwszym rzędzie: herbata, kawa, ryż, owoce południowe itp. oraz szereg wytworów przemysłu przetwórczego, z których ważniejsze podajemy niżej:

Nazwa towarów	Cło minimalnej taryfy	
	obecne	dawne
Rękawiczki skórzane i drobne wyroby skórzane . . . . .	15	45
Inne lepsze wyroby skórzane . . . . .	10	20
Kufry podróżne . . . . .	8	15
Wyroby szklane, szlifowane bez ozdób . . . . .	1'50	2'25
Lepsze wyroby szklane szlifowane i nieszlifowane . . . . .	3	6
Nafta . . . . .	0'005	0'02
Gazolina . . . . .	0'005	0'02
Benzyna . . . . .	0'26	0'30
Mydła kosmetyczne . . . . .	1'50	2'50
Tiul zwykły . . . . .	8	16
„ haftowany . . . . .	10	20
Tkaniny wysokowartościowe . . . . .	30	100
„ zwykłe . . . . .	10	30
„ tańsze . . . . .	5	10

Jak wynika z powyższego, zmniejszenie stawek celnych jest dość znaczna i w przytoczonych przypadkach dochodzi do 70%.

Poza tym mogą być obecnie przywożone bez ograniczenia ilości i bez względu na kraj pochodzenia książki, wytwory drukarskie, kaolin, kreda, oleje rybne do celów medycznych, różne szczepionki i insulina. Zwol-

nieniu od ograniczeń dewizowych uległy: cytryny, szafran, materiały pisemne, rysunkowe i malarskie. Towary te podlegają w dalszym ciągu normalnym zakazom przywozu, jednak należności za nie mogą być od dn. 21 b. m. regulowane za pośrednictwem dowolnych banków bez specjalnego pozwolenia Wydziału Dewizowego. Omówione wyżej zarządzenia według przewidywań Rządu mają wpłynąć nie tylko na zahamowanie wyżki cen, lecz nawet na ich spadek.

## Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

**ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.** — Ceny w okresie 12 ÷ 24/X b. r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$ — za 100 kg):

	Wzrost (+) 12 ÷ 17/X		19 ÷ 24/X		lub spadek (-) %
Pszenvica					
Berlin . . . . .	20'40	20'40	—	—	—
Praga . . . . .	154'88	154'88	—	—	—

Chicago . . . . .	4'84	4'72	— 2'5
Buenos Aires . . . . .	3'85 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	3'73	— 3'2
Liverpool . . . . .	4'79 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	4'88 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	+ 1'8
Wiedeń . . . . .	33'87 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	34'20	+ 0'9
Hamburg . . . . .	4'68	4'93 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	+ 5'3

### Ż y t o

Berlin . . . . .	16'70	16'70	—
Praga . . . . .	117'54	117'54	—
Chicago . . . . .	3'25	3'25	—
Wiedeń . . . . .	26'43	26'43	—
Hamburg . . . . .	2'96 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	3'16 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	+ 6'7

### O w i e s

Berlin . . . . .	—	—	—
Praga . . . . .	113'55	113'55	—
Chicago . . . . .	3'15	3'05 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	— 3'2
Buenos Aires . . . . .	—	—	—
Liverpool . . . . .	3'43	3'43	—
Wiedeń . . . . .	24'87 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	25'87 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	+ 4'0
Hamburg . . . . .	2'56	2'56	—

### Jęczmień browarowy

Berlin . . . . .	—	—	—
Praga . . . . .	132'50	132'50	—
Chicago . . . . .	5'92	5'87 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	— 0'9
Wiedeń . . . . .	31'46	33'50	+ 6'4
Hamburg . . . . .	—	—	—

## BIBLIOGRAFIA

**„LA PRODUCTION MONDIALE ET LES PRIX 1935/36“.** — Nakładem Ligi Narodów wydana została dziesiąta z kolei tego rodzaju praca, poświęcona badaniu rozwoju produkcji i cen światowych. Studium to zawiera obfity materiał statystyczny, zebrany i opracowany przez Sekretariat Ligi Narodów, a dotyczący rozwoju produkcji światowej oraz ruchu i tendencji cen światowych. Według danych omawianego studium ożywienie w dziedzinie produkcji światowej stale się rozwija. Zapasy surowców dość znacznie zmniejszyły się w ciągu 1935 r., ceny natomiast różnych towarów w szeregu państw powoli się podnoszą. Wskaźniki produkcji wykazują, że ewolucja wytwórczości podstawowych artykułów (spożywczych i służących do dalszej produkcji) nie jest jednolita w różnych częściach świata, tak np. widzimy uderzający kontrast pomiędzy wskaźnikiem Ameryki Północnej i wskaźnikami innych grup kontynentalnych.

Światowa produkcja rolna, wzięta globalnie, pozostała w ciągu kolejnych 8 lat wielkością stałą. Ta względna stabilizacja produkcji rolnej wypukła się jeszcze bardziej wobec wydatnych fluktuacji w innych dziedzinach wytwórczości. Wynika to stąd, że wskutek izolacji rynków narodowych kryzys rolny trwa w dalszym ciągu w znacznej liczbie państw, w innych natomiast wytwórczość rolna wzrasta.

Ceny większości produktów podstawowych wykazują wzrost w 1935 r. Dotyczy to w pierwszym rzędzie surowców — w przeciwieństwie do niektórych artykułów spożywczych, których ceny nie uległy wyżce. Dane ruchu ogólnego poziomu cen hurtowych wykazują, że pomiędzy 41 krajami badanymi 29 zarejestrowało wyższe cen, dziesięć zaś — spadek; w 2 państwach poziom cen ogólny nie uległ zasadniczo zmianie.

**„ZASADY I FORMY FINANSOWANIA WYWOZU“** M. I. DRYBIŃSKI. — Nakła-

dem miesięcznika „Bank” i z zasiłku Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie wydana została praca, poświęcona praktycznym zagadnieniom finansowania eksportu. Jak sam autor mówi w przedmowie, praca ta pomyślana została „raczej jako praktyczny przewodnik, a nie jako praca naukowa”. Pod tym też kątem omówione zostały różne rodzaje kredytu, stosowane w transakcjach wywozowych. Praca została podzielona na 4 rozdziały, a mianowicie: I — wiadomości ogólne, II — kredyt importowy, III — kredyt eksportowy i IV — zagadnienia walutowe i inne problemy uboczne. Jako dodatek autor zamieścił w pracy przepisy i zwyczaje, dotyczące kredytów dokumentowych oraz kodeks reguł międzynarodowych, dotyczących kontraktów c. i. f.

Pracę powyższą, jako opisującą w sposób jasny i zwięzły technikę finansowania eksportu, a więc związaną z bardzo żywotnym dla nas zagadnieniem, uznać należy za niewątpliwie pożyteczną.

P R Z E D R U K D O Z W O L O N Y, L E C Z Z P O D A N I E M Ź R Ó D Ł A

### REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

**PRENUMERATA W KRAJU:** kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

**CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH** (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 600; II i III str. okł. — zł 500; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 400, 1/2 str. — 250, 1/4 str. — zł 150, 1/8 str. — zł 90. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

**CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH** (za tekstem): 1 str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/16 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:  
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:  
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:  
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL“

# OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

## II OGŁOSZENIE

### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

#### Związkowej Centrali Maszyn, Spółki Akcyjnej

odbędzie się w dn. 14 listopada 1936 r. o godz. 12 przed poł. w lokalu firmowym w Poznaniu przy ul. Fr. Ratajczaka 16.  
Porządek obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu z czynności za rok 1935 i przedłożenie bilansu i rachunku zysków i strat za 1935 r.; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za 1935 r. i udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 4) Uchwała, dotycząca pokrycia strat; 5) Wybór 1 członka Rady na miejsce ustępującego; 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu Spółki, będą mieć prawo do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu tylko wówczas, jeżeli akcje ich złożone zostaną w Spółce przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji w Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu — po myśli § 14 statutu. Poświadczenia powyższe zawierają muszą prócz oznaczenia ilości i rodzaju akcji także zapewnienie, że złożone akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Zarząd: (—) Józef Zajązkowski

2086-43-44

## II OGŁOSZENIE

#### Zarząd Cukrowni i Rafinerii „Lublin“, Spółki Akcyjnej

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 6 listopada 1936 r. o godz. 5 po poł. odbędzie się w Warszawie, w biurze Zarządu, przy ul. Koszykowej Nr. 8

### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie Zebrania i wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 4) Zatwierdzenie sprawozdań, bilansu oraz r-ku strat i zysków za r. op. 1935/36, udzielenie Zarządowi absolutorium i podział zysku; 5) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach, z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych; 6) Wybór jednego członka Zarządu; 7) Wybór dwóch członków Rady Nadzorczej; 8) Wnioski PP. Akcjonariuszów; wniosek w sprawie zwiększenia składu Zarządu Spółki do 3 członków; 9) Wnioski Zarządu.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w Biurze Zarządu w Warszawie, ul. Koszykowa Nr. 8 — akcje, względnie zaświadczenia właściwych instytucyj o zdeponowaniu akcji.

2109

## II OGŁOSZENIE

#### Przemysł Działy i Jedwabny, Spółka Akc. w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 17 listopada b. r. o godz. 18 w kancelarii notariusza R. Wodzińskiego w Łodzi, Pomorska 21 odbędzie się

### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz bilansu i r-ku strat i zysków za lata 1929—1935; 3) Rezygnacja członka Zarządu P. E. Połońskiej; 4) Uchwała w sprawie ewentualnej likwidacji Spółki; 5) Wybory Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

2067-43-44

## II OGŁOSZENIE

### Komisja Likwidacyjna

#### Spółki Akcyjnej Cukrowni i Rafinerii „Milejów“

### w likwidacji

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 6 listopada 1936 r. o godz. 12 odbędzie się w Warszawie, w biurze Komisji Likwidacyjnej, przy ul. Koszykowej Nr. 8

### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie Zebrania i wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie b. Zarządu i Komisji Likwidacyjnej; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Zatwierdzenie sprawozdań, bilansu oraz r-ku strat i zysków za r. op. 1935/36 i udzielenie b. Zarządowi absolutorium; 5) Wybór Komisji Rewizyjnej; 6) Wnioski Komisji Likwidacyjnej.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w Biurze Komisji Likwidacyjnej w Warszawie, ul. Koszykowa Nr. 8 — akcje, względnie zaświadczenia właściwych instytucyj o zdeponowaniu akcji.

2108

## II OGŁOSZENIE

#### Zarząd Cukrowni „Garbów“, Spółki Akcyjnej

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 6 listopada 1936 r. o godz. 11 z rana odbędzie się w Warszawie, w biurze Zarządu, przy ul. Koszykowej Nr. 8

### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Zatwierdzenie sprawozdań, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1935/36, udzielenie Zarządowi absolutorium i wniosek Zarządu w sprawie wypłaty dywidendy; 5) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach, z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych; 6) Zatwierdzenie dokonanej sprzedaży nieruchomości i upoważnienie Zarządu do sprzedawania nieruchomości; 7) Wybór jednego członka Zarządu; 8) Wybór Komisji Rewizyjnej; 9) Wnioski Zarządu.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w Biurze Zarządu w Warszawie, ul. Koszykowa Nr. 8 — akcje, względnie zaświadczenia właściwych instytucyj o zdeponowaniu akcji.

2110

### Sąd Okręgowy w Gdyni jako Sąd Rejestrowy

Do rejestru handlowego dział B nr. 156 przy firmie:

#### „Morze Północne“ Polskie Towarzystwo dla Połowu Śledzi, Spółka Akcyjna w Gdyni

9 września 1936 dopisano:

Jana Korwin Kamińskiego i Dirk Cornelis Muhring odwołano ze stanowiska członków Zarządu.

Odwołano prokurę Dirk Cornelis Muhringa juniora.

Zarząd obecnie stanowią: Johannes van Toor i Antoni Sikora.

Hendrikowi van Toor udzielono prokury.

2117

**Zarząd Spółki Polska Żarówka „Osram”, Spółka Akcyjna**

zawiadamia, że

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE  
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI**

odbędzie się w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, Plac 3 Krzyży 8, w dn. 17 listopada 1936 r. o godz. 12.30 z następującym porządkiem dziennym:

1) Otwarcie Zgromadzenia i wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki w 1935/36 r.; 3) Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej; 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu, oraz rachunku strat i zysków za rok sprawozdawczy 1935/36; 5) Ustalenie sposobu pokrycia strat za 1935/36 r.; 6) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej za ich czynności w roku 1935/36; 7) Ustalenie wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej; 8) Wybór członków Rady i Komisji Rewizyjnej; 9) Wolne wnioski.

Dodatkowe sprawy na porządek dzienny mogą być zgłoszone przez Akcjonariuszów do Zarządu Spółki do dn. 5 listopada b. r.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje lub dowody ich posiadania w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, Plac Trzech Krzyży Nr. 8 na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

2136

## II OGŁOSZENIE

**Spółka Akcyjna Wyrobów Bawełnianych I. K. Poznańskiego w Łodzi**

podaje do wiadomości, że

**NASTĘPUJĄCE ŚWIADECTWA TYMCZASOWE**

wydane w dn. 20 maja 1931 r. na akcje imienne uprzywilejowane tejże Spółki, zostały zagubione:

Nr. 24 na 6 sztuk — na imię Maurycego Hertza,

Nr. 27 na 104 sztuki — na imię spadkobierców po Annie Hertzi,

Nr. 28 na 7 sztuk — na imię Maurycego Hertza.

W związku z powyższym Spółka Akcyjna Wyrobów Bawełnianych I. K. Poznańskiego w Łodzi wzywa — w myśl art. LXV. przepisów wprowadzających Kodeks Handlowy — aby posiadacz lub inne osoby, roszczone sobie prawa do utraconych świadectw, okazały je Spółce przed upływem sześciu miesięcy od daty trzeciego ogłoszenia lub też przeciwko ich unieważnieniu zgłosiły umotywowany sprzeciw.

2046-42-44-46

## I OGŁOSZENIE

**Zarząd Cukrowni „Ciechanów”, Spółki Akcyjnej**

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 23 listopada 1936 r. o godz. 17 odbędzie się w Warszawie w biurze Zarządu Spółki przy ul. Ordynackiej Nr. 8, m. 6.

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE  
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie po wysłuchaniu wniosków Komisji Rewizyjnej: a) sprawozdania Zarządu, b) bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1935/36, c) udzielenie Zarządowi absolutorium, d) podziału zysków; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sposobu ulokowania części kapitału obrotowego oraz zatwierdzenie budżetu na 1936/37 r.; 4) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych; 5) Wybór dwóch członków Zarządu i potwierdzenie dotychczasowego wynagrodzenia członków Zarządu; 6) Wybór Komisji Rewizyjnej; 7) Przedstawienie Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia dokonanego przez Zarząd wyboru Dyrektora-Zarządzającego; 8) Wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni swe akcje bezimiennie lub odnośne świadectwa depozytowe wydane przez notariusza lub przez bank, złożyć w Zarządzie Spółki przed dn. 21 listopada 1936 r.

2124

Zarząd

**Sp. Akc. do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce**

zawiadamia, że wobec niedojścia do skutku w dn. 30 maja r. b.,

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE  
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI**

odbędzie się w dn. 21 listopada r. b. w sobotę o godz. 11 w biurze Zarządu Spółki w Warszawie przy ul. Królewskiej Nr 3, z następującym porządkiem obrad:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, rachunku zysków i strat oraz bilansu za okres sprawozdawczy 1935 r.;  
2) Uchwała co do przeznaczenia czystego zysku za 1935 r.;  
3) Ustalenie liczby i wybory członków Zarządu;  
4) Wybory Komisji Rewizyjnej i wyznaczenie wynagrodzenia;  
5) Uchwała o przeznaczeniu rezerw bilansowych na wyrównanie kursu należności dolarowych;  
6) Wnioski akcjonariuszów.

Właściciele akcji na okaziciela, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, powinni złożyć do dn. 14 listopada b. r. w Zarządzie Spółki Warszawa, Królewska 3, akcje lub też, zgodnie z zezwoleniem Ministerstwa Skarbu, zaświadczenia, wydane przez następujące zagraniczne banki: 1) Skandinaviska Kreditaktiebolaget w Sztokholmie, 2) Stockholms Enskilda Bank Aktiebolag w Sztokholmie, o złożeniu w jednym z tych banków akcji na okaziciela Spółki w celu uczestniczenia w wyżej wymienionym Walnym Zgromadzeniu. W zaświadczeniach banków należy wymienić numery akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane właścicielom przed odbyciem Walnego Zgromadzenia.

2125

## II OGŁOSZENIE

**Zarząd Warszawskiego Towarzystwa Fabryk Cukru, Spółki Akc.**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 12 listopada 1936 r. o godz. 3 po poł. w biurze Zarządu w Warszawie, przy ul. Krakowskie Przedmieście Nr. 7 odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE**

z następującym porządkiem dziennym

1) Wybór przewodniczącego;  
2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu na dz. 30 czerwca 1936 r., rachunku zysków i strat oraz sprawozdań Rady Nadzorczej i Zarządu za rok operacyjny 1935/6;  
3) Uchwała w sprawie przeznaczenia części rezerwy specjalnej;  
4) Pokwitowanie Rady Nadzorczej i Zarządu z czynności za rok operacyjny 1935/6;  
5) Wybór członków Zarządu;  
6) Upoważnienie Zarządu do poczynienia wydatków inwestycyjnych;  
7) Upoważnienie Zarządu do sprzedaży nieruchomości nieczynnych cukrowni;  
8) Ustalenie liczby członków Rady Nadzorczej;  
9) Wybory do Rady Nadzorczej;  
10) Oznaczenie wysokości stałego wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej.

Właściciele akcji na okaziciela, życzący sobie uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej do dn. 4 listopada 1936 r. włącznie złożyć w Zarządzie Spółki swe akcje lub też zaświadczenie, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w instytucji kredytowej krajowej.

W zaświadczeniu należy wymienić imię, nazwisko i adres akcjonariusza, ilość i numery akcji i stwierdzić, że akcje nie będą przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia wydane.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, o ile do dn. 4 listopada 1936 r. włącznie zostaną wpisani do księgi akcyjnej.

Karty wstępu na Walne Zgromadzenie wydawane będą w biurze Zarządu na 3 dni przed terminem Walnego Zgroma-

2137

## II OGŁOSZENIE

### Zarząd Spółki Akcyjnej Cukrowni „DOBRE“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

#### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się w czwartek dn. 12 listopada 1936 r. o godz. 5 po poł. w lokalu biura Zarządu w Warszawie, przy ul. Smolnej Nr 14 m. 4 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdania, bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1935/36;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zatwierdzenie bilansu, sprawozdania z rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1935/36 i powzięcie uchwały w sprawie odpisania części kapitału zapasowego do dyspozycji akcjonariuszów; udzielenie pokwitowania Zarządowi ze sprawowanych czynności;
- 5) Zatwierdzenie budżetu i planu działań na 1936/37 r. oraz wyznaczenie wynagrodzenia Zarządowi i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytów w instytucjach i bankach, oraz zatwierdzenie już dokonanych w okresie bieżącym umów i udzielonych zabezpieczeń;
- 7) Wybór trzech członków Zarządu i pięciu członków Komisji Rewizyjnej;
- 8) Udzielenie prokury;
- 9) Wnioski PP. Akcjonariuszów.

U w a g a: Stosownie do § 19 Statutu, akcje dają prawo do uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu jeżeli zostaną złożone przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w kantorze Cukrowni „Dobre” w Dobrem, lub w biurze Zarządu w Warszawie przy ul. Smolnej Nr. 14 m. 4. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucji kredytowej krajowej.

Stosownie do § 15 Statutu żądanie pomieszczenia poszczególnych spraw na porządku dziennym powinno być zgłoszone nie później, jak 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

2121

## I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki

### „Towarzystwo Cukrowni Brześć Kujawski“, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

#### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się w czwartek dn. 26 listopada 1936 r. o godz. 5 min. 30 po poł. w lokalu biura Zarządu w Warszawie, przy ul. Smolnej Nr. 14 m. 4 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdania i bilansu za rok operacyjny 1935/36;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zatwierdzenie sprawozdania i bilansu za 1935/36 r. oraz udzielenie Zarządowi pokwitowania ze sprawowanych czynności;
- 5) Zatwierdzenie rachunku zysków i strat oraz podziału zysku za rok operacyjny 1935/36 i powzięcie uchwały w sprawie odpisania części kapitału zapasowego do dyspozycji Akcjonariuszów;
- 6) Zatwierdzenie budżetu na 1936/37 r. i wyznaczenie wynagrodzenia dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytów w instytucjach i bankach oraz zatwierdzenie już dokonanych w okresie bieżącym umów i udzielonych zabezpieczeń;
- 8) Wybór 2 członków Zarządu i 5 członków Komisji Rewizyjnej;
- 9) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone w przepisany przez statut terminie.

U w a g i. — Stosownie do § 22 statutu, PP. Akcjonariusze mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli są zapisani do księgi akcyjnej przynajmniej na 7 dni przed odbyciem Walnego Zgromadzenia.

Stosownie do § 19 statutu, żądanie pomieszczenia poszczególnych spraw na porządku dziennym powinno być zgłoszone nie później, jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

2122-44-46

## I OGŁOSZENIE

### Zarząd Spółki „Chodorów“

#### Spółka Akcyjna dla Przemysłu Cukrowniczego w Chodorowie

zawiadamia, że w dn. 26 listopada 1936 r. o godz. 11 rano odbędzie się w sali posiedzeń firmy „Polset” Polska Spółka dla Obrotu Towarowego S. A. we Lwowie, ul. Szajnochy L. 2

#### XXI ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie i przedłożenie bilansu, oraz r-ku strat i zysków za rok gospodarczy 1935/36;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie przedłożonego bilansu i udzielenie absolutorium Radzie Nadzorczej i Zarządowi;
- 4) Wniosek w przedmiocie rozdziału zysku;
- 5) Ustalenie terminu wypłaty dywidendy;
- 6) Wybór Rady Nadzorczej na 3 lata;
- 7) Ustalenie marki obecności dla członków Rady i poborów Delegata;
- 8) Wybór i ustalenie pisma lwowskiego, w którym mają być umieszczone ogłoszenia Spółki zgodnie z § 12 statutu;
- 9) Zezwolenie Zarządowi uregulowania stanu własności Spółki w gm. kat. Chodorów, w związku z reambulacją ksiąg gruntowych;
- 10) Wnioski akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą swoje akcje wraz z bieżącymi kuponami złożyć — najpóźniej do dn. 18 listopada 1936 r. w kasie Spółki w Chodorowie

Banku Cukrownictwa Oddział we Lwowie

Powszechnego Banku Związkowego we Lwowie

Banku Gospodarstwa Krajowego Oddział we Lwowie, lub

Banku Dyskontowego Warszawskiego Oddział we Lwowie, za pisemnym poświadczeniem, które będzie równocześnie służyć jako legitymacja do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu i opiewać na nazwisko, z podaniem akcji (numerów) i głosów, przysługujących upoważnionemu Akcjonariuszowi. Poświadczenie to, jako legitymacja, służyć może tylko osobie, w niej wymienionej, lub należycie wykazanemu pełnomocnikowi.

Zdeponowane akcje mogą być dopiero po Walnym Zgromadzeniu podjęte w instytucji, w której zostały złożone, za zwrotem otrzymanego poświadczenia.

Ponadto wskazuje się — stosownie do § 16 statutu Spółki — na możliwość zgłoszenia przez Akcjonariuszów, reprezentujących 1/10 część kapitału akcyjnego, dodatkowych spraw na porządek dzienny, o ile to nastąpi najpóźniej do dn. 11 listopada 1936 r.

Przedruki nie będą honorowane.

2118-44-46

## III OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

### „GAZ“, Poznańska Fabryka Gazów Przemysłowych, Spółka Akcyjna W POZNANIU, ul. Marsz. Focha 4

podaje do wiadomości, iż uchwałą Walnego Zgromadzenia Spółki z dn 14 września 1936 r. postanowione zostało

zmniejszenie kapitału zakładowego o zł 45 000

czyli do zł 255 000.

Zawiadamiając o uchwalonym obniżeniu kapitału zakładowego, Zarząd wzywa wierzycieli Spółki, aby, jeżeli nie zgadzają się na to obniżenie, wnieśli swe sprzeciwy w ciągu trzech miesięcy, licząc od daty ostatniego (trzeciego) ogłoszenia.

1999-40-42-44

## Korzystajcie z Poczty Lotniczej!

## I OGŁOSZENIE

### Zarząd Towarzystwa Karwice—Ozierańskiej Cukrowni i Rafinerii

#### SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 19 listopada 1936 r. o godz. 13 odbędzie się w siedzibie Zarządu w Warszawie, przy ul. Wilczej Nr 31

#### NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) a) Reasumpcja uchwały Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 31 lipca 1934 r. w przedmiocie zatwierdzonego rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1933/34, a w szczególności dodatkowego odpisania na kapitał amortyzacyjny odpowiednich kwot do pełnej ustawowej wysokości, b) Reasumpcja uchwały Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 29 października 1935 r. w przedmiocie zatwierdzonego bilansu za rok operacyjny 1934/35 przez spisanie na straty reszty kwot, użytych na odkupienie kontyngentów cukru wewnętrznej konsumpcji oraz reasumpcja uchwały Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 29 października 1935 r. w przedmiocie zatwierdzonego rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1934/35, a w szczególności w przedmiocie niedokonania ustawowych odpisów na kapitał amortyzacyjny; 3) Wolne wnioski.

W razie niedojścia do skutku Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia w pierwszym terminie z powodu braku quorum, odbędzie się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie w drugim terminie tego samego dnia, t. j. 19 listopada 1936 r., o godz. 15 z tym samym porządkiem obrad, które będzie ważne bez względu na ilość obecnych akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie uczestniczyć w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia złożyć w siedzibie Zarządu w Warszawie, przy ul. Wilczej 31, posiadane akcje, względnie zaświadczenie notariusza lub właściwych instytucji kredytowych o złożeniu u nich akcji. 2133-44-45

## I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

### K. Buszczyński i Synowie, Hodowla Nasion w Warszawie

podaje do wiadomości, że w dn. 26 listopada 1936 r. o godz. 17 odbędzie się w Warszawie w lokalu Spółki, przy ul. Smolnej 14

#### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania oraz bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za rok operacyjny 1935/36, udzielenie Zarządowi absolutorium za tenże okres; 3) Zatwierdzenie preliminarza budżetowego i planu działalności na rok operacyjny 1936/37, określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 4) Powzięcie uchwały o podziale zysków; 5) Określenie wysokości kredytu, z którego może korzystać Spółka. Upoważnienie Zarządu do obciążania hipotecznego nieruchomości Spółki; 6) Upoważnienie Zarządu do kupna i sprzedaży nieruchomości; 7) Wybór członka Zarządu na miejsce ustępującego; 8) Wyборы członków Komisji Rewizyjnej; 9) Ewentualne wolne wnioski PP. Akcjonariuszów. 2140

## II OGŁOSZENIE

#### WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

### Spółki Akcyjnej „ZŁOTOGLIN”

odbędzie się w dn. 12 listopada 1936 r. o godz. 19 w lokalu Spółki w Warszawie, Polna 32.

Porządek dzienny:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 2) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1935 r.; 3) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 4) Wolne wnioski. 2128

## I OGŁOSZENIE

### Zarząd Małopolskiego Towarzystwa Cukrowniczego „Przeworsk”, Sp. Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 28 listopada 1936 r. o godz. 13 odbędzie się w Przeworsku w sali posiedzeń Cukrowni

#### 40 ZWYCZAJNE

#### WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok obrachunkowy 1935/36;
- 2) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki z wykonania przez nie obowiązków;
- 3) Powzięcie uchwały o rozdziale zysku;
- 4) Wyznaczenie wynagrodzenia dla Rady Nadzorczej oraz remuneracji dla Zarządu i gratyfikacji dla pracowników;
- 5) Wybór członków Rady Nadzorczej;
- 6) Upoważnienie Rady Nadzorczej do delegowania dwóch członków Rady do stałego indywidualnego wykonywania czynności nadzorczych oraz wyznaczenia dla tych członków wynagrodzenia;
- 7) Zatwierdzenie preliminarza na okres 1936/37 r.;
- 8) Powzięcie uchwały w przedmiocie częściowej zmiany statutu, a mianowicie: a) w paragrafie 20 zmienia się dotychczasowe brzmienie punktu 2 w ustępie 2: „5% dywidendy dla Akcjonariuszów” na brzmienie: „dywidendę dla Akcjonariuszów”; b) w paragrafie 20 skreśla się punkt 5 ustępu 2 o dotychczasowym brzmieniu: „superdywidendę dla Akcjonariuszów”;

9) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone w przepisanych przez prawo terminie.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zapisani zostaną do księgi akcyjnej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Posiadacze akcji na okaziciela winni złożyć przynajmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w kasie biura Cukrowni w Przeworsku swe akcje lub kwity, wydane jako dowód złożenia akcji u polskiego notariusza lub też w instytucji kredytowej krajowej. Na kwitach powinny być oznaczone numery akcji oraz umieszczona adnotacja, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Przeworsk, dn. 26 października 1936 r. 2120-44-46

## I OGŁOSZENIE

### Zarząd Spółki Akcyjnej Towarzystwa Mijaczowskich Odlewni Stali i Zakładów Mechanicznych „Bracia Bauerertz”

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w środę dn. 25 listopada 1936 r. o godz. 11 przed poł. w biurze rzeczonyj Spółki w Warszawie, ulica Mazowiecka 16, odbędzie się

#### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

wspomnianej Spółki.

Porządek dzienny Zgromadzenia obejmuje następujące sprawy:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania z działalności Zarządu za 1935/36 rok obrotowy, bilansu na dz. 30/VI 1936 r., oraz rachunku zysków i strat za powołany rok obrotowy;
- 2) Powzięcie uchwały odnośnie rachunku zysków i strat za rok obrotowy 1935/36; 3) Kwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków; 4) Wybór członków Zarządu w miejsce ustępujących oraz wybór pięciu członków Komisji Rewizyjnej na 1936/37 rok obrotowy.

Oprócz spraw, objętych powyższym porządkiem dziennym, PP. Akcjonariusze władni są nie później jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia żądać umieszczenia na porządku dziennym i innych spraw, o ile rozporządzają przynajmniej jedną dziesiątą częścią kapitału akcyjnego. Omawiane sprawy winny być wyszczególnione.

Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą przedstawić swoje akcje lub odnośne świadectwa depozytowe względnie zastawowe w biurze Zarządu Spółki najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Powyższe Walne Zgromadzenie ważne będzie bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji.



## I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

### „C. Hartwig”, Spółka Akcyjna

podaje do wiadomości, że uchwałą Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dn. 17 sierpnia 1936 r. postanowione zostało:

1) Obniżyć kapitał akcyjny o zł 1 800 000.00, przy zmianie akcji uprzywilejowanych Serii A na akcje okazicielskie Serii C, przez złączenie akcji w stosunku dziesięć do jednej z tym, że na dziesięć akcji 100-złotych lub dwadzieścia akcji 50-złotowych z każdej zawsze serii w wysokości nominalnie zł 1 000.00, akcjonariusze otrzymają jedną akcję w wysokości nominalnie zł 100.00;

2) Podwyższyć obniżony w sposób powyższy kapitał akcyjny o zł 1 000 000.00 do ogólnej sumy zł 1 200 000.00 drogą emisji 10 000 sztuk akcji okazicielskich Serii II po zł 100.00 nominalnej wartości każda.

Na mocy art. 436 i nast. kodeksu handlowego Zarząd Spółki zaofiarował akcje te dotychczasowym akcjonariuszom trzykrotnym ogłoszeniem w pismach prawem przewidzianych, przy czym zaznaczono, że akcjonariusze winni wykonać swe prawo poboru w terminie do dn. 26 października 1936 r.

Po upływie tego terminu Zarząd wyznacza niniejszym czasokres do dn. 16 listopada 1936 r. jako drugi termin poboru pozostałych akcji przez wszystkich dotychczasowych akcjonariuszy, przy czym dodatkowy przydział akcji nastąpi w stosunku do zgłoszeń. Cena emisyjna wynosi zł 100.00 za jedną akcję. Nowe akcje uczestniczyć będą w dywidendzie od dn. 1 stycznia 1937 r.

Wpłaty na nowe akcje przez dotychczasowych akcjonariuszy winny być dokonane w siedzibie Banku Związku Spółek Zarobkowych, Spółka Akcyjna w Poznaniu lub w którymkolwiek z jego oddziałów w pełnej wysokości zł 100.00 za każdą nową akcję i to w terminie do dn. 16 listopada 1936 r. Akcje, nieobjęte do tego terminu, Zarząd przydzieli według swego uznania, jednak nie poniżej ceny emisyjnej. Zapisujący się na akcje przestanie być zapisem związany, jeżeli nowa emisja nie będzie zgłoszona do zarejestrowania do dn. 1 kwietnia 1937 r.

2132

### Bank Towarzystw Spółdzielczych, Spółka Akc.

Bilans surowy na dz. 30 września 1936 r.

**STAN CZYNNY.** — Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O., Banku Gospodarstwa Krajowego oraz bony bezprocentowe Funduszu Inwestycyjnego zł 590 701.74; Waluty zagraniczne zł 7 988.59; Papiery wartościowe własne: a) pożyczki państwowe zł 477 635.56, b) papiery hipoteczne zł 260 062.37, c) akcje zł 209 626.76, razem zł 947 324.69; Banki krajowe zł 294 911.52; Banki zagraniczne zł 22 994.62; Weksle zdyskontowane zł 3 141 015.62; (Akcepty Banku Akceptacyjnego zł 156 602.00); Rachunki bieżące (saldo debetowe): a) zabezpieczone zł 2 018 123.10, b) niezabezpieczone zł 9 657.34, razem zł 2 027 780.44; Pożyczki terminowe zł 157 724.39; Należności z tytułu układów konwersyjnych, zaopatrzonych w akcept Banku Akceptacyjnego zł 2 359 316.41; Nieruchomości zł 4 787 047.00; Różne rachunki zł 2 586 798.16; Koszty, różnice kursowe itp. zł 503 185.49; Oddziały zł 318 488.83; **Ogółem zł 17 745 277.50.**

**STAN BIERNY.** — Kapitały własne: a) zakładowy zł 3 000 000.00, b) zapasowy zł 526 495.53, c) inne rezerwy zł 888 746.95, d) fundusz amortyzacyjny zł 592 283.81, razem zł 5 007 526.29; Wkłady: a) terminowe zł 2 609 140.96, b) à vista zł 7 417 928.03, razem zł 10 027 068.99; Rachunki bieżące (saldo kredytowe) zł 616 326.67; Zobowiązania inkasowe zł 6 988.24; Redyskonto weksli zł 626 028.80; Dyskonto akceptów Banku Akceptacyjnego zł 156 602.00; Banki krajowe Loro zł 330 254.46; Banki zagraniczne Loro zł 3 590.50; Banki zagraniczne Nostro zł 440.71; (Bank Akceptacyjny zł 156 602.00); Wierzyciele hipoteczni zł 39 035.49; Różne rachunki zł 42 874.58; Procenty, prowizja, różne zyski zł 597 590.06; Oddziały zł 290 950.71; **Ogółem zł 17 745 277.50.**

Gwarancje zł 282 416.32; Inkaso zł 512 911.55.

2105

## I OGŁOSZENIE

### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Związku Przedsiębiorców Gorzełń Rolniczych, Sp. Akc. we Lwowie odbędzie się w dn. 24 listopada 1936 r. o godz. 17 w lokalu tejże Spółki we Lwowie przy ulicy Trzeciego Maja 16 z następującym porządkiem dziennym:

1) Odczytanie protokołu Walnego Zgromadzenia z dn. 26 listopada 1935 r.; 2) Sprawozdanie Zarządu i przedłożenie bilansu za rok 1935/36; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Udzielenie absolutorium Zarządowi za czas od 1 lipca 1935 r. do 30 czerwca 1936 r.; 5) Rozdział zysków; 6) Wybór ustępujących członków Rady Nadzorczej; 7) Wolne wnioski akcjonariuszów, które zostaną zgłoszone nie później, jak na 14 dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni — w myśl par. 13 statutu — przynajmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem zawiadomić o tem Spółkę.

Zarząd Związku

Przedsiębiorców Gorzełń Rolniczych S. A.  
we Lwowie

2130-44-45

## I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

### Fabryki Cukru „Choczeń”

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się w czwartek dn. 26 listopada 1936 r. o godz. 5 po poł. w lokalu biura Zarządu w Warszawie, przy ul. Smolnej Nr 14 m. 4 z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie sprawozdania, rachunku strat i zysków oraz bilansu za rok operacyjny 1935/36; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1935/36 i udzielenie pokwitowania Zarządowi ze sprawowanych czynności w tymże roku sprawozdawczym; 5) Zatwierdzenie budżetu i planu działań na rok operacyjny 1936/37 i wyznaczenie wynagrodzenia dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytów w instytucjach i bankach oraz zatwierdzenie już dokonanych w okresie bieżącym umów i udzielonych zabezpieczeń; 7) Powzięcie uchwały w sprawie odpisan'a części kapitału zapasowego na pokrycie niedoboru bilansowego za ubiegłe lata; 8) Wybór 2 członków Zarządu i 5 członków Komisji Rewizyjnej; 9) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone w przepisany przez prawo terminie.

U w a g a. — Akcje dają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu na zasadzie art. 399 § 2 Kodeksu Handlowego.

2123-44-46

## I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

### Hodowla Nasion Buraków Cukrowych „M O T Y C Z”

podaje do wiadomości, że w dn. 25 listopada 1936 r. o godz. 17 odbędzie się w Warszawie w lokalu Spółki, przy ul. Smolnej 14

### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania oraz bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za rok operacyjny 1935/36, udzielenie Zarządowi absolutorium za tenże okres, zatwierdzenie preliminarza budżetowego i planu działalności na rok operacyjny 1936/37, określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków; 4) Określenie wysokości kredytu, z którego może korzystać Spółka. Upoważnienie Zarządu do obciążania hipotecznego nieruchomości Spółki; 5) Upoważnienie Zarządu do kupna i sprzedaży nieruchomości; 6) Wybór członka Zarządu na miejsce ustępującego; 7) Wybory członków Komisji Rewizyjnej; 8) Ewentualne wolne wnioski PP. Akcjonariuszów.

2139

# Cukrownia „Opalenica“, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1936 r.

**STAN CZYNNY.** — I. Majątek stały: Grunty fabryczne zł 123 565.00; Budyńki: a) fabryczne zł 2 366 108.66, b) mieszkalne zł 106 377.55, c) gospodarcze zł 35 647.67 = zł 2 508 133.88; Urządzenia techniczne zł 7 642 767.62; Inwentarz zakładowy i biurowy: a) żywy zł 5 499.00, b) martwy zł 139 810.22 = zł 145 309.22; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 687.28; Papiery procentowe zł 292 703.25; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 991 983.25; Materiały magazynowe zł 359 938.82; Produkty fabrykacji: a) cukier zł 1 423 211.22, b) melas zł 9 486.78, c) wysłodki suszone zł 61 219.20 = zł 1 493 917.20; Dłużnicy: a) banki zł 598 020.91, b) plantatorzy zł 1 746 254.06, c) różni: odbiorcy zł 12 057.81, dostawcy zł 113 987.62, inni zł 423 066.22 = zł 549 111.65 = zł 2 893 386.62; **Razem zł 16 452 392.14.**

Gwarancje i kaucje zł 150 700.00.

**STAN BIERNY.** — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 3 600 000.00; Kapitał zapasowy: a) saldo z roku ubiegłego zł 594 410.76, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 112 337.32 = zł 706 748.08; Kapitały rezerwowe: a) fundusz rezerwy specjalnej zł 44 882.10; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 6 177 129.80, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 848 047.63 = zł 7 025 177.43, mniej: zamortyzowana część sprzed. maszyn i samochodów zł 18 605.83 = zł 7 006 571.60; III. Zobowiązania: Wierzyciele: a) akcepty nawoz. i weksle plantat. zł 1 015 926.00, b) banki zł 422 023.82, c) plantatorzy zł 251 840.52, d) różni: dostawcy zł 29 820.07, odbiorcy zł 1 165.44, inni zł 1 410 355.77 = zł 1 441 341.28 = zł 3 131 131.62; IV. Inne pasywa: Rachunek podatku dochodowego zł 200 000.00; Dywidenda niepodniesiona zł 900.00; R-k różnic kursu na papier. wartość. zł 1 038 351.96; Sumy przechodnie zł 88 406.87; Pozostałość zysku z roku ubiegł. zł 5 956.64; Zysk zł 629 443.27 **Razem zł 16 452 392.14.**

Gwarancje i kaucje zł 150 700.00.

## Rachunek strat i zysków 1935/36 r.

**WINIEN.** — Koszty fabrykacji zł 5 819 318.23; Koszty sprzedaży cukru zł 225 695.07; Koszty administracji ogólnej zł 381 881.61; Podatki państwowe oraz komunalne zł 300 858.61; Wartość remanentów cukru z ub. roku zł 1 117 357.80; Wartość remanentów melasu z ub. roku zł 23 670.94; Różnice kursowe zł 1 276 598.72; Odpisy na wątpliwych należnościach zł 44 743.22; Odpisy ustawowe: a) na kapitał amortyzacyjny zł 848 047.63, b) na kapitał zapasowy zł 112 337.32; Podatek dochodowy zł 200 000.00; Dopłata dla plantatorów do buraków 1935/36 zł 246 231.30; Zysk zł 629 443.27; **Razem zł 11 226 183.72.**

**MA.** — Wpływ brutto za sprzed. cukier wewn. i eksport. od 1/VII 1935 do 30/VI 1936 r. zł 8 665 304.76; Wartość remanent. cukru w dn. 30/VI 1936 r. zł 1 423 211.22 = zł 10 088 515.98; Wpływ za sprzed. melas od 1/VII 1935 — 30/VI 1936 r. zł 156 412.12; Wartość remanentów melasu w dn. 30/VI 1936 zł 9 486.78 = zł 165 898.90; Wpływ ze sprzedaży wysłodków zł 124 034.85; Wartość reman. wysł. susz. w dn. 30/VI 1936 r. zł 61 219.20 = zł 185 254.05; Ze sprzedaży błota defekacyjnego zł 11 726.39; Zysk ze sprzedaży maszyn i samochodów i inwentarza żywego zł 3 572.29; Odsetki i dywidendy od papier. wartość. zł 143 286.22; Skreślone zobowiązania bankowe zł 583 186.67; Wpływ z wątpliwych należności odpisanych w latach ubiegłych zł 44 743.22; **Razem zł 11 226 183.72.**

2107

Sąd Okręgowy w Gdyni jako Sąd Rejestrowy

Do rejestru handlowego dział B Nr. 106 przy firmie:

**Biurowo Budowlane F. Skąpski i S-ka Inżynierowie, Spółka Akcyjna**

8 lipca 1936 r. wpisano:

Kazimierz Staniewicz ustąpił ze stanowiska członka Zarządu. Zarząd obecnie stanowią: Inż. Marian Skąpski, Inż. Aleksander Bohomolec, Inż. Stanisław Skąpski.

Odwołano prokurę, udzieloną Jerzemu Wierzbickiemu oraz Witoldowi Iżyckiemu.

Prokurę udzielono Alicji Przecieczowskiej.

2116

# Przemysł Leśny, Spółka Akcyjna w Krakowie

Bilans na koniec 1933 r.

Rachunek bilansu zamknięcia

**AKTYWA.** — Interesenci - dłużnicy zł 330 000.00; **Razem zł 330 000.00.**

**PASYWA.** — Kapitał akcyjny zł 250 000.00; Interesenci-wierzyciele zł 80 000.00; **Razem zł 330 000.00.**

Bilans na dz. 31 grudnia 1934 r.

**AKTYWA.** — Interesenci - dłużnicy zł 330 000.00; **Razem zł 330 000.00.**

**PASYWA.** — Kapitał akcyjny zł 250 000.00; Interesenci-wierzyciele zł 80 000.00; **Razem zł 330 000.00.**

Bilans na dz. 31 grudnia 1935 r.

**AKTYWA.** — I. Majątek stały: Grunty zł 230 697.00; Budyńki: a) przynależne do tartaku zł 16 216.00, b) gospodarcze zł 32 920.00, c) mieszkalne zł 38 140.00; Maszyny i narzędzia tartaczne zł 15 000.00; Inwentarz: a) żywy gospodarczy zł 4 530.00, b) martwy zł 3 354.00, c) biurowy zł 343.64, **Razem zł 341 200.64;** II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 2 540.49; Towary: a) materiały drzewne zł 39 056.75, b) ziemiopłody zł 7 161.04; Dłużnicy zł 97 119.22; Rachunek sum przechodnich: wydatki, dotyczące okresu przyszłego zł 1 193.25; Opłaty stempłowe i notarialne zł 11 003.76; **Razem zł 158 074.51; Ogółem zł 499 275.15.**

Sumy pozabilansowe. — Konto dłużników gwarancyjnych zł 240 000.00; **Razem zł 739 275.15.**

**PASYWA.** — I. Kapitał akcyjny zł 250 000.00; II. Kapitał amortyzacyjny zł 3 472.54; III. Zobowiązania: a) wierzyciele zł 226 787.68, b) zaległe odsetki zł 11 272.00, c) zaległe podatki zł 97.84, **Razem zł 238 157.52;** Rachunek sum przechodnich: niepodjęte pensje zł 1 665.00; IV. Zysk zł 5 980.09; **Ogółem zł 499 275.15.**

Sumy pozabilansowe. — Konto zobowiązań gwarancyjnych zł 240 000.00; **Razem zł 739 275.15.**

Rachunek strat i zysków za 1935 r.

**STRATY.** — Koszty handlowe zł 15 581.61; Opłaty stempłowe i notarialne zł 11 003.77; Podatki zł 4 228.17; Uprawa rolna zł 4 990.90; Roboty leśne zł 3 857.92; Kołowy transport drzewa zł 9 541.40; Koszty produkcji tartacznej zł 14 509.71; Skup kłoców zł 145.10; Przewożne kolejowe i przeładunki portowe zł 14 784.57; Odsetki i prowizje zł 11 561.13; Ścinka kłoców zł 2 982.80; Koszty załadowania zł 726.71; Koszty amortyzacji zł 3 472.54; Zysk zł 5 980.09; **Ogółem zł 103 366.42.**

**ZYSKI.** — Towary zł 88 127.13; Produkty rolne ogrodnicze i mleczne zł 12 784.61; Produkty leśne zł 1 720.18; Inwentarz żywy zł 734.50; **Ogółem zł 103 366.42.**

2119

# Bank Handlowy w Łodzi, Spółka Akcyjna

Bilans surowy na dz. 30 września 1936 r.

**STAN CZYNNY.** — Kasa, Bank Polski, P. K. O., banki państwowe, bony Funduszu Inwestycyjnego zł 872.37; Papiery wartościowe własne: a) pożyczki państwowe zł 288.00, b) akcje zł 91 819.01, **Razem zł 92 107.01;** Banki krajowe zł 110.20; Banki zagraniczne zł 182.96; Weksle zdyskontowane zł 27 221.76; Rachunki bieżące (saldo debetowe): a) zabezpieczone zł 617 418.30, b) niezabezpieczone zł 27 116.79, **Razem zł 644 535.09;** Nieruchomości zł 1 501 699.86; Różne rachunki zł 660 752.21; Koszty, różnice kursowe itp. zł 5 622 459.13; Oddziały zł 383 538.95; **Ogółem zł 8 933 479.54.**

**STAN BIERNY.** — Kapitały własne: a) zakładowy zł 4 400 000.00, b) fundusz amortyzacyjny zł 213 687.73, **Razem zł 4 613 687.73;** Rachunek wierzycieli w myśl układu zł 56 219.23; Rachunki bieżące (saldo kredytowe) zł 63 469.55; Banki zagraniczne zł 304 974.10; Różne rachunki zł 50 401.75; Procenty, prowizje i różne zyski zł 3 461 188.23; Oddziały zł 383 538.95; **Ogółem zł 8 933 479.54.**

Zabezpieczenia hipoteczne na nieruchomościach Banku zł 922 600.00; Inkaso zł 6 855.00.

2111

# Bank Zachodni, Sp. Akc. w Warszawie

Bilans surowy na dz. 1 października 1936 r.

STAN CZYNNY	zł	zł
Kasa i sumy do dyspoz. w Banku Polskim, P. K. O., Banku Gospodarstwa Krajowego i w Państw. Banku Rolnym . . . . .		1 516 669 08
Waluty zagraniczne . . . . .		187 386 95
Papiery wartościowe własne:		
a) papiery państwowe . . . . .	734 917 21	
b) papiery hipoteczne . . . . .	501 794 85	
c) akcje . . . . .	75 833 36	1 312 545 42
Udziały i akcje w przeds. konsorcjalnych . . . . .		2 522 195 97
Banki krajowe . . . . .		599 789 29
" zagraniczne . . . . .		1 442 968 57
Weksle zdyskontowane . . . . .		24 378 207 39
Akcepty B-ku Akceptacyjnego zł 791 245 00		
Rachunki bież. (saldo debetowe):		
a) zabezpieczone . . . . .	10 039 602 23	
b) niezabezpieczone . . . . .	1 707 292 46	11 746 894 69
Pożyczki terminowe . . . . .		394 582 58
Należności z tytułu układów konwersyjnych, zaopatrzonych w akcept B-ku Akceptacyjnego . . . . .		995 265 05
Nieruchomości . . . . .		6 758 511 12
Różne rachunki . . . . .		4 758 373 17
Koszty, różn. kursowe i t. p. . . . .		1 660 186 85
Oddziały . . . . .		4 624 802 95
		<u>62 898 379 08</u>

STAN BIERNY	zł	zł
Kapitały własne:		
a) zakładowy . . . . .	10 080 000 00	
b) zapasowy . . . . .	784 297 06	
c) inne rezerwy . . . . .	2 392 574 04	
d) fundusz amortyzacyjny . . . . .	—	13 256 871 10
Wkłady:		
a) terminowe . . . . .	5 971 794 51	
b) à vista . . . . .	19 357 792 21	25 329 586 72
Rachunki bież. (saldo kredytowe)		5 411 285 58
Zobowiązania inkasowe . . . . .		151 203 30
Redyskonto weksli . . . . .		8 152 113 16
Banki krajowe . . . . .		1 712 231 66
" zagraniczne . . . . .		603 493 02
Bank Akceptacyjny zł 791 245 00		
" Wierzyciele hipoteczni . . . . .		36 861 75
Różne rachunki . . . . .		1 211 539 69
Procenty, prow. i różne zyski . . . . .		2 141 542 48
Oddziały . . . . .		4 891 650 62
		<u>62 898 379 08</u>

Gwarancje . . . . .	zł	1 800 300 20
Inkaso . . . . .	zł	9 790 593 15

2112

## POSTANOWIENIE

R. H. B. I. 145

Dnia 29 września 1936 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Handlowy w sprawie firmy:

## Polskie Towarzystwo Handlowe, Spółka Akc. w Krakowie

ul. Sławkowska 3

postanawia wpisać do rejestru handlowego:

Obniżono kapitał akcyjny o zł 193 050, to jest do kwoty zł 939 450 przez umorzenie 1287 sztuk akcji po nominalnej wartości zł 150 każda.

Data wpisu: 29 września 1936 r.

2114

## II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

## Przemysłu Włókienniczego A. i J. Pikielnych w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 16 listopada 1936 r. o godz. 10 rano w lokalu Spółki w Łodzi przy ul. Śródmiejskiej Nr. 9 odbędzie się

### NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Wybór jednego członka Zarządu z grupy B; 3) Sprawa określenia wynagrodzenia dla członków Zarządu.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć Zarządowi Spółki na 7 dni przed terminem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia swe akcje względnie dowody złożenia akcji w Łódzkim Banku Depozytowym. 2066a

## Powszechny Bank Kredytowy, Spółka Akc.

W WARSZAWIE

Bilans surowy na dz. 30 września 1936 r.

STAN CZYNNY	zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gospodarstwa Krajow. . . . .		1 549 983 46
Waluty zagraniczne . . . . .		149 328 75
Papiery wartościowe własne:		
a) pożyczki państwowe . . . . .	333 532 40	
b) papiery hipoteczne i oblig. . . . .	13 942 85	
c) akcje . . . . .	281 938 75	629 414 00
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjalnych . . . . .		162 335 48
Banki krajowe . . . . .		314 641 30
Banki zagraniczne . . . . .		4 053 499 68
Weksle zdyskontowane . . . . .		19 537 362 55
Rachunki bieżące (saldo debet.):		
a) zabezpieczone . . . . .	18 215 348 39	
b) niezabezpieczone . . . . .	3 611 542 78	21 826 891 17
Różne rachunki . . . . .		789 931 60
Koszty, różnice kursowe i t. p. rachunki bieżące . . . . .		1 731 359 30
Oddziały . . . . .		8 585 349 36
		<u>59 330 096 65</u>
Dłużnicy za gwarancje . . . . .		2 671 563 57
Inkaso . . . . .		9 762 867 54
		<u>71 764 527 76</u>

STAN BIERNY	zł	zł
Kapitały własne:		
a) zakładowy . . . . .	5 000 000 00	
b) zapasowy . . . . .	830 606 87	5 830 606 87
Wkłady:		
a) terminowe . . . . .	4 144 110 65	
b) à vista . . . . .	11 327 062 55	15 471 173 20
Rachunki bieżące (saldo kredytowe)		13 554 875 13
Zobowiązania inkasowe . . . . .		3 639 57
Redyskonto weksli . . . . .		1 267 400 58
Banki krajowe . . . . .		4 958 590 62
Banki zagraniczne . . . . .		2 499 119 84
Różne rachunki . . . . .		4 385 519 59
Procenty, prowizje i różne zyski roku bież. . . . .		2 342 707 34
Oddziały . . . . .		9 016 463 91
		<u>59 330 096 65</u>
Wierzyciele za gwarancje . . . . .		2 671 563 57
Różni za inkaso . . . . .		9 762 867 54
		<u>71 764 527 76</u>

2115

# Bank Dyskontowy Warszawski

Spółka Akcyjna

Bilans surowy na dz. 30 września 1936 r.

STAN CZYNNY		zł	zł
Kasa, Bank Polski, P. K. O. i banki państwowe		1 710 423 57	
Waluty zagraniczne		289 068 01	
Papiery wartościowe własne:			
a) pożyczki państwowe	672 312 21		
b) papiery hipoteczne	2 469 208 96		
c) akcje	900 655 26	4 042 176 43	
Udziały i akcje w przeds. konsorcjalnych		4 489 280 96	
Banki krajowe		71 269 30	
Banki zagraniczne		1 955 680 89	
Weksle zdyskontowane		17 203 473 88	
Rachunki bieżące (saldo debetowe):			
a) zabezpieczone	13 572 507 00		
b) niezabezpieczone	3 569 739 00	17 142 246 00	
Pożyczki terminowe		3 086 083 50	
Nieruchomości		4 679 500 00	
Różne rachunki		5 007 336 16	
Koszty		2 283 071 80	
Oddziały		3 973 353 13	
		65 932 963 63	
Udzielone gwarancje		1 220 388 48	
Inkaso		11 215 724 59	
		78 369 076 70	
STAN BIERNY		zł	zł
Kapitały własne:			
a) zakładowy	10 000 000 00		
b) zapasowy	3 260 000 00		
c) fundusz amortyzacyjny	750 000 00	14 010 000 00	
Wkłady:			
a) terminowe	10 721 864 49		
b) à vista	4 273 902 00	14 995 766 69	
Rachunki bieżące (saldo kredyt.)		9 581 167 04	
Zobowiązania inkasowe		263 865 18	
Redyskonto weksli w Banku Polskim		8 812 693 81	
Banki krajowe		3 839 334 47	
Banki zagraniczne		3 180 607 01	
Różne rachunki		4 849 831 09	
Procenty, prowizje i różne zyski		2 013 694 17	
Oddziały		4 386 004 17	
		65 932 963 63	
Zobowiąz. z tytułu udzielonych gwarancji		1 220 388 48	
Różni za inkaso		11 215 724 59	
		78 369 076 70	

2126

## I OGŁOSZENIE

### Fabryka Krzesel Gościcino, Spółka Akc. w Gościcinie, pow. Morski

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, że w dn. 28 listopada 1936 r. o godz. 17 w lokalu Spółki w Gościcinie, odbędzie się

#### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

Porządek dzienny:

- 1) Przedłożenie bilansu wraz z rachunkiem zysków i strat za 1935/36 r. operacyjny. Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej; 2) Przyjęcie bilansu; 3) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 4) Wybór pisma nieurzędowego, w którym umieszczone będą obowiązkowe ogłoszenia; 5) Wybór członków Rady Nadzorczej; 6) Wolne wnioski.

Gościcino, powiat Morski, dn. 26 października 1936 r.

2138 Zarząd: J. Mack, A. Jahnz

## I OGŁOSZENIE

### Zarząd Zakładów Przemysłowych „Witulini”, Spółki Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 20 listopada b. r. o godz. 12 odbędzie się w kancelarii rejenta Władysława Roguskiego w Radomiu, ul. Piłsudskiego 10

#### OGÓLNE ZEBRANIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu za rok operacyjny 1935/36; 3) Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej; 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu netto, oraz rachunku strat i zysków; 5) Wybór ustępujących 2 członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

2127-44-45

### Wileński Prywatny Bank Handlowy, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 września 1936 r.

**AKTYWA.** — Kasa, Bank Polski, P. K. O., banki państwowe, bony Funduszu Inwestycyjnego zł 177 211.39; Waluty zagraniczne zł 29 274.85; Papiery wartościowe własne: a) pożyczki państwowe zł 37 032.05, b) papiery hipoteczne zł 285 687.51, c) akcje zł 491 105.88; Udziały i akcje w przeds. kons. zł 75 000.00; Banki krajowe zł 1 862.88; Banki zagraniczne zł 91 253.55; Weksle zdyskontowane zł 4 121 558.33; Rachunki bieżące (saldo debet.): a) zabezpieczone zł 2 864 898.93, b) niezabezpieczone zł 439 277.85; Należności z tyt. układ. konw., zaopatr. w akc. B-ku Akceptacyjnego zł 862 563.92; Nieruchomości zł 1 153 424.02; Różne rachunki zł 660 835.11; Koszty, różnice kurs. itp. zł 278 847.73; Oddziały zł 1 103 140.18; Suma bilansowa zł 12 672 974.18.

Udzielone gwarancje zł 538 783.01; Inkaso zł 1 392 186.34; Razem zł 14 603 943.53.

**PASYWA.** — Kapitały własne: a) zakładowy zł 2 500 000.00, b) zapasowy zł 127 908.81; Wkłady: a) terminowe zł 2 685 321.44, b) à vista zł 1 932 636.57; Rachunki bieżące (saldo kredyt.) otwartego kredytu zł 226 847.03; Zobowiązania inkasowe zł 87 164.35; Redyskonto weksli zł 2 006 940.25; Banki krajowe zł 1 025 910.91; Banki zagraniczne zł 275.39; Różne rachunki zł 329 217.47; Procenty i prowizje różne zł 652 903.59; Oddziały zł 1 097 848.37; Suma bilansowa zł 12 672 974.18.

Zobowiązania z tyt. udziel. gwar. zł 538 783.01; Różni za inkaso zł 1 392 186.34; Razem zł 14 603 943.53.

2113

### Agrar und Commerzbank, Spółka Akcyjna, Katowice

Bilans surowy na dz. 30 września 1936 r.

**STAN CZYNNY.** — 1) Gotowizna w kasie, pozostałości w Banku Polskim i P. K. O. zł 62 102.56; 2) Kupony zł 12 423.06; 3) Waluty zagraniczne zł 1 530.11; 4) Papiery wartościowe własne zł 586 767.75; 5) Udziały i akcje w przeds. konsorcjalnych zł 450 000.00; 6) Papiery wartościowe ustawow. fund. zapasowego zł 33 167.50; 7) Banki Loro zł 107 238.00; 8) Banki Nostro: a) krajowe zł 169 360.98, b) zagraniczne zł 36 015.88 = zł 205 376.86; 9) Weksle zdyskontowane zł 337 039.97; 10) Weksle protestowane zł 773.38; 11) Rachunki bieżące (saldo debetowe): a) zabezpieczone zł 1 066 788.53, b) niezabezpieczone zł 176 997.98 = zł 1 243 786.51; 12) Ruchomości zł 737.84; 13) Koszty handlowe zł 86 095.42; 14) Różnice kursowe zł 80.81; 15) Sumy przechodnie zł 175.50; 16) Udzielone gwarancje zł 25 950.77; 17) Inkaso zł 58 733.92; Razem zł 3 211 979.96.

**STAN BIERNY.** — 1) Kapitały własne: a) zakładowy zł 1 500 000.00, b) zapasowy zł 62 350.00, c) inne rezerwy zł 71 000.00 = zł 1 633 350.00; 2) Wkłady: a) terminowe zł 672 015.54, b) à vista zł 372 278.61 = zł 1 044 294.15; 3) Rachunki bieżące (saldo kredytowe) zł 277 564.87; 4) Banki Loro zł 43 824.50; 5) Odsetki i prowizje zł 113 778.90; 6) Sumy przechodnie zł 3 142.79; 7) Zysk z lat ubiegłych zł 9 730.00; 8) Różnice kursowe zł 1 610.06; 9) Gwarancje zł 25 950.77; 10) Różni za inkaso zł 58 733.92; Razem zł 3 211 979.96.

2104

**Bronikowski, Grodzki i Wasilewski, Spółka Akcyjna**  
**Wyrobu i Handlu Maszynami, Narzędziami Rolniczymi i Nasionami**

Bilans na dz. 31 grudnia 1935 r.

**AKTYWA.** — Nieruchomości zł 2 578 919.40; Ruchomości zł 2.00; Kasa zł 7 642.86; Papiery publiczne zł 3 650.00; Towary zł 510 367.47; Różni zł 495 143.15; Przechodni zł 10 075.57; Wydatki na 1936 r. zł 3 403.58; Akcje zdeponowane zł 1 000.00; Specjalny przejściowy różnic kursowych zł 82.33; Strata z lat ubiegłych zł 253 416.68; Strata za 1935 r. zł 16 928.17; **Razem suma aktywów zł 3 880 631.21.**

**PASYWA.** — Kapitały zakładowy zł 1 600 000.00; Amortyzacja zł 14 118.70; Specjalny przejściowy różnic kursowych zł 281 230.95; Wierzytelności hipoteczne zł 401 291.39; Akcepty zł 431 690.18; Różni zł 1 104 716.52; Weksle do inkasa zł 47 583.47; **Razem suma pasywów zł 3 880 631.21.**

**Rachunek zysków i strat**

**STRATY.** — Różnice kursowe zł 1 400.48; Specjalny przejściowy różnic kursowych zł 254.87; Koszty administracji i sprzedaży zł 144 687.74; Koszty kredytów zł 55 152.71; Podatki i opłaty skarbowe zł 10 322.61.

**ZYSKI.** — Różnice kursowe zł 29 002.35; Specjalny przejściowy różnic kursowych zł 414.45; Wierzytelności hipoteczne zł 9 554.57; Towary zł 93 177.08; Dochody z nieruchomości zł 44 493.91; Bonifikaty zł 18 247.88; Strata za 1935 r. zł 16 928.17. 2106

**Młyn Ziemiański, Spółka Akcyjna**

Bilans z dn. 30 czerwca 1936 r.

**AKTYWA.** — 1) Kasa zł 400.69; 2) Banki zł 58.90; 3) Dłużnicy zł 44 351.02; 4) Efekty zł 170.00; 5) Kaucje zł 270.00; 6) Nieruchomości zł 128 157.82; 7) Maszyny zł 1 107 820.80; 8) Urządzenia fabryczne zł 74 815.95; 9) Urządzenia biurowe zł 1.00; 10) Strata, pozostała z roku ubiegłego zł 86 818.82; Strata w 1935/36 r. zł 26 000.86; **Razem zł 1 468 865.86.**

**PASYWA.** — 1) Kapitał akcyjny zł 550 000.00; 2) Fundusz amortyzacyjny zł 309 818.00; 3) Efekty kaucyjne zł 170.00; 4) Wierzyciele zł 76 574.81; 5) Banki zł 92 130.00; 6) Akcepty zł 58 173.05; 7) Akcepty protestowane zł 166 000.00; 8) Hipoteki zł 216 000.00; **Razem zł 1 468 865.86.**

**Rachunek zysków i strat**

**MA.** — 1) Zysk brutto zł 15 364.91; 2) Zysk z przewalutowania hipotek zł 140 000.00; 3) Strata w 1935/36 r. zł 112 819.68; **Razem zł 268 184.59.**

**WINIEN.** — 1) Strata, pozostała z 1934/1935 r. zł 86 818.82; 2) Strata na dłużnikach zł 2 219.52; 3) Strata na urzędzeniu biura zł 10 934.35; 4) Odpisy zł 122 108.00; 5) Rachunek pensyj zł 6 000.00; 6) Rachunek procentów zł 27 010.42; 7) Rachunek podatków zł 3 582.11; 8) Rachunek świadczeń socjalnych zł 671.62; 9) Rachunek ubezpieczeń zł 5 767.92; 10) Rachunek kosztów handlowych zł 3 071.83; **Razem zł 268 184.59.**

Młyn Ziemiański Spółka Akcyjna.

Rada Nadzorcza: *Br Bogdan Amrogowicz*, prezes  
Zarząd: *Maksymilian Tschuschke*

2131

**Huta Szklana „Dąbrowa“, Spółka Akcyjna**

Bilans na dz. 31 grudnia 1935 r.

**AKTYWA.** — Majątek stały zł 1 246 138.34; Urządzenia techniczne zł 537 610.78; Inwentarz gospodarczy zł 10 724.45; Majątek płynny zł 11 149.72; Papiery procentowe zł 8 352.00; Weksle zł 19 418.27; Akcje i udziały zł 21 989.05; Materiały zł 113 716.31; Towar na składzie zł 551 063.16; Odbiorcy zł 512 315.44; Sumy przechodnie zł 8 282.18; Straty za 1934 r. zł 14 045.58; Strata za 1935 r. zł 689 858.57; **Razem zł 3 744 663.85.**

**PASYWA.** — Kapitał zakładowy zł 616 000.00; Kapitał amortyzacyjny zł 487 079.17; Zobowiązania zł 2 618 890.43; Rezerwa zł 22 694.25; **Razem zł 3 744 663.85.**

**Rachunek zysków i strat**

**WINIEN.** — Koszty: administracji zł 109 978.32, handlowe zł 74 932.91, fabrykacji zł 550 996.00, sprzedaży zł 96 487.69, kredytów zł 237 918.58; Podatki zł 38 950.68; Świadczenia zł 36 596.24; Ubezpieczenia zł 15 197.87; Remonty zł 40 922.68; Kolejki zł 23 165.56; Gospodarstwo rolne zł 470.95; Składy zł 7 305.49; Bonusy zł 62 618.95; Straty na odbiorcach zł 1 844.97; Różnice kursu zł 1 480.42; Różnice cen zł 106 474.78; **Razem zł 1 405 342.09.**

**MA.** — Produkcja zł 702 950.47; Różne wpływy zł 12 421.86; Tartak zł 111.19; Straty zł 689 858.57; **Razem zł 1 405 342.09.** 2134

W ogłoszeniu firmy

**Cukrownia i Rafineria „Zbiersk“, Spółka Akcyjna**

drukowanym w zesz. 43 tygodnika na str. IX — wkładły się następujące pomyłki:

W stanie biernym bilansu — pozycja „Specjalny r-k przejściowy różnic kursowych” powinna wynosić zł 25 128.73.

W stanie „Winien” rachunku strat i zysków — pozycja „Wartość remanentów wyrobów cegielni z roku ubiegłego” powinna wynosić zł 115 614.88.

**TYGODNIK HANDLOWY**

**niezbędny jest dla  
przemysłowców  
i hurtowników,**

**o ile chcą oni**

**dotrzeć do Kupców  
lub znać stan handlu**

**Numery okazowe na żądanie wysyła  
Administracja „Tygodnika Handlowego”  
Warszawa, ul. Zielna Nr. 50, tel. 545-36**



**GDYNIA, KATOWICE,  
KRAKÓW, LWÓW,  
POZNAŃ, WILNO**

**ODDALONE SĄ OD STOLICY  
O ZALEDWIE 2 GODZINY LOTU!**

Ukazała się w sprzedaży **Z M I A N A** Nr. 16

kartek wymiennych

## TARYFY CELNEJ

wydawn. tyg. „POLSKA GOSPODARCZA”

zawierająca zmiany w związku z podpisaniem:

- 1) układu handlowego **polsko-francuskiego**
- 2) dodatkowego protokołu **polsko-austriackiego**
- 3) dodatkowego protokołu **polsko-szwedzkiego**
- 4) protokołu taryfowego **polsko-finlandzkiego**

ZMIANA Nr. 16 KARTEK WYMIENNYCH DO „TARYFY CELNEJ” ZAWIERA 229

STRON. CENA zł 800. DO NABYCIA W ADMINISTRACJI TYG. „POLSKA GOSPO-

DARCZA” W WARSZAWIE, UL. ELEKTORALNA 2, POKÓJ 26 (TELEFON 5-12-73)

## KTO PRAGNIE POZNAĆ

JAKIMI DROGAMI SZŁA MYŚL TECHNICZNA,  
OBZNAJMIĆ SIĘ Z PROCESAMI TECHNOLOGICZNYMI,  
BUDOWĄ MECHANIZMÓW,  
ROZWOJEM PRZEMYSŁU W POLSCE i t. d.

ZNAJDZIE BOGATY MATERIAŁ, ŹRÓDŁOWE  
WYJAŚNIENIA i DOKUMENTACJE

TAMKA 1  
tel. 2-98-84

I część zbiorów

KRAK PRZEDM. 66

II część zbiorów

## W MUZEUM TECHNIKI i PRZEMYSŁU

DNI ZWIEDZANIA: CODZIENNIE (z wyjątkiem poniedziałków i wtorków)  
od godz. 10 do godz. 14,  
NADTO w PIĄTKI od godz. 17 do godz. 20.

# TARYFA CELNA

wydana w formie kartkowej  
stałe uzupełniana  
według aktualnego stanu

Cena Taryfy zł 40.-

Cena „Uzupełnień” zł 7.-

||||| kwartalnie |||||

Nakładem Tygodnika

„POLSKA GOSPODARCZA”

# POLMIN

## Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych

---

CENTRALA: LWÓW, ULICA AKADEMICKA 7

TELEFONY: 102-20 do 102-23

### RAFINERJA W DROHOBYCZU

REPREZENTACJA W GDAŃSKU  
POLISH PETROLEUM COMPANY  
KREBSMARKT 7/8

PRZEDSTAWICIELSTWA ZAGRANICZ-  
NE WE WSZYSTKICH STOŁECZNYCH  
MIASTACH EUROPY

---

---

DZIĘKI DŁUGOLETNIJ PRAKTYCE RAFINE-  
RYJNEJ I DOŚWIADCZENIOM NA POLU TECH-  
NIKI SMARNICZEJ, DOSTARCZAMY PRODUK-  
TY SMAROWE NAJWYŻSZYCH GATUNKÓW  
PO JAK NAJŚCIŚLEJ SKALKULOWANYCH  
CENACH

WŁAŚCIWE ZASTOSOWANIE WYSOKOWAR-  
TOŚCIOWYCH OLEJÓW I SMARÓW „POLMIN“,  
DOSTOSOWANYCH DO WARUNKÓW PRACY  
WSZYSTKICH MASZYN I SILNIKÓW, ZAPEW-  
NIA UZYSKANIE WSZELKICH KORZYŚCI,  
ZWIĄZANYCH Z RACJONALNĄ GOSPODARKĄ  
SMARNICZĄ

---

---

## OLEJE I SMARY AUTOMOBILOWE „POLMIN”

SĄ DO NABYCIA WE WSZYSTKICH NASZYCH ODDZIAŁACH ORAZ  
W PIERWSZORZĘDNYCH SKŁADACH Z AKCESORJAMI SAMOCHODOWEMI

O D D Z I A Ł Y: BIAŁYSTOK, BYDGOSZCZ, DOLINA, GDYNIA, JAROSŁAW,  
KALISZ, KRAKÓW, LUBLIN, LWÓW, ŁÓDŹ, PIŃSK, POZNAŃ,  
RÓWNE, SIEDLCE, STRYJ, SOSNOWIEC, TOMASZÓW MAZO-  
WIECKI, TORUŃ, WARSZAWA, WILNO

---

---

---